

Helsingin yliopisto
Taloustieteen laitos
Kuluttajaekonomia

**Kuluttajien asumisvalinnat ja näkemykset puusta rakennusmateriaalina –
”se ei oo semmonen kivihirviö”**

MAISTERINTUTKIELMA KULUTTAJAEKONOMIASSA
MAATALOUS-METSÄTIETEIDEN MAISTERIN TUTKINTOA VARTEN

Katri Palonen
Kevät 2017

Sisälllys

1 Johdanto	1
2 Tutkimuksen lähestymistapa, aineisto ja analyysimenetelmä	4
2.1 Asuminen kulutustutkimuksen kohteena	4
2.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimuskysymykset ja aineisto	7
2.3 Aineiston analyysimenetelmä	11
3 Asumisen valinnat, päätöksenteko ja kulttuuriset merkitykset	14
3.1 Asumispreferenssit ja niiden muodostuminen	15
3.2 Päätöksentekomenetelmät asunnon valinnassa	18
3.3 Asumisvalintojen kulttuuriset merkitykset	22
4 Uudisasunnon ostajien asumisen valinnat	25
4.1 Sijainti ja hinta keskeisinä tekijöinä asunnon valinnassa	25
4.2 Kompromissit ja kompensatiot asunnon valinnassa	37
4.3 Asukkaan halu vaikuttaa asunnon ja pihan suunnitteluun	41
5 Puun merkitys asumisessa	50
5.1 Epäilykset puun paloturvallisuudesta ja kestävyydestä	51
5.2 Puu ekologisena, esteettisenä ja terveellisenä materiaalina	54
5.3 Ympäristötietoisuuden ja maksuhalukkuuden tasapainoa hakemassa	57
6 Johtopäätökset	63
Lähteet	67

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos/Institution – Department	
Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta		Taloustieteen laitos	
Tekijä/Författare – Author			
Katri Palonen			
Työn nimi / Arbetets titel – Title			
Kuluttajien asumisvalinnat sekä näkemykset puusta rakennusmateriaalina – ”se ei oo semmonen kivihirviö”			
Oppiaine /Läroämne – Subject			
Kuluttajaekonomia			
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages	
Maisterintutkielma	Kevät 2017	76 sivua + liitteet 2 sivua	
Tiivistelmä/Referat – Abstract			
<p>Tutkielma tarkastelee kuluttajien asumisvalintojen muodostumista sekä heidän näkemyksiään puusta rakennusmateriaalina. Tutkielman viitekehys rakentuu asumisen preferenssejä, valintoja ja päätöksentekoa tarkastelevista tutkimuksista sekä asumisen kulttuurisia arvostuksia ja puun merkitystä asumisessa käsittelevistä tutkimuksista.</p> <p>Tutkimuksen aineisto koostuu seitsemästä teemahaastattelusta. Haastateltavat ovat ostaneet asunnon rakenteilla olevasta puisesta kaksikerroksisesta luhtitalosta. Haastattelun keskeisiä teemoja olivat asumisen arvostukset sekä tärkeimpänä pidetyt ominaisuudet asumisessa. Lisäksi keskusteltiin uudiskohteeseen liittyvistä toiveista ja odotuksista sekä puumateriaalin merkityksestä asumisvalinnoissa. Haastatteluaineistoa on analysoitu käyttämällä teemoittelua.</p> <p>Tulokset vahvistavat aiempaa tutkimustietoa siitä, että asunnon valinnassa tärkeimmät kriteerit ovat asunnon sijainti ja hinta. Muut tärkeänä pidetyt ominaisuudet ovat asuminen uudiskohteessa ja rivitalomainen asuminen. Sijainnilta toivotaan lyhyttä etäisyyttä niin luontoon kuin keskusta. Uudiskohteessa asumisen hyviä puolia ovat asumisen huolettomuus, remonttivapaus ja jälleenmyynnin helppous. Rivitalomainen asuminen ja oma piha ovat etenkin koiranomistajille tärkeitä. Koirat vaikuttavat moniin asunnolta vaadittaviin ominaisuuksiin. Haastateltavat suhtautuvat kerrostaloihin kielteisesti. Kerrostalovastaisuus liittyy huonoon kokemukseen ja betonin ominaisuuksiin sekä kerrostalolähiöihin.</p> <p>Haastateltavat suhtautuvat puuhun rakennuksen materiaalina myönteisesti. Puuta pidetään ekologisena, esteettisenä ja terveellisenä materiaalina. Kuluttajia epäilyttää puun paloturvallisuus, kestävyys ja kosteuden sietokyky. Puu soveltuu käytettäväksi asunnossa lähes kaikkialla, mutta liiallinen käyttö ei miellytä silmää. Kuluttajat kaipaavat puolueetonta tietoa puun hyvistä ominaisuuksista suhteessa muihin rakennusmateriaaleihin. Haastateltavat haluavat yksilöllisiä ja valmiita asumisratkaisuja. Kuluttajat toivovat voivansa vaikuttaa myös rakennuksen ulkonäköön ja piha-alueeseen.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
asumispreferenssit, asumisvalinnat, uudisasunto, puu rakennusmateriaalina			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta/Taloustieteen laitos/Kuluttajaekonomia			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			
Ohjaajat: Minna Autio, Ritva Toivonen ja Eliisa Kylkilähti			

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos/Institution– Department	
Faculty of Forestry and Agriculture		Department of Economics	
Tekijä/Författare – Author			
Katri Palonen			
Työn nimi / Arbetets titel – Title			
Consumers' housing choices and perceptions on wood as building material – "it's not such a stone monster"			
Oppiaine /Läroämne – Subject			
Consumer economics			
Työn laji/Arbetets art – Level	Aika/Datum – Month and year	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages	
Masters's thesis	Spring 2017	76 pages + appendices 2 pages	
Tiivistelmä/Referat – Abstract			
<p>The purpose of this study is to examine consumers' housing choices and their perceptions on wood as building material. The theoretical framework of the thesis is based on studies on housing preferences, choices and decision-making, as well as on cultural valuations of housing and studies on significance of wood in housing.</p> <p>The research material consists of seven theme interviews. The interviewees have purchased an apartment from a wooden double-storey house under construction. The key themes in the interviews were the valuations of housing and the most important features in housing. In addition, the wishes and expectations towards new dwelling were discussed and the importance of wood material in housing choices. The interview material has been analyzed using thematisation.</p> <p>The results confirm the previous research data indicating that the most important criteria for choosing an apartment are location and the price of the dwelling. Other features that are important include housing in a new building and rowhouse-style housing. Interviewees also expect a short distance both to nature and to the city center from the apartment. Living in a new building is associated with carefree living, without a worry of renovation and ease of resale. Rowhouse-style housing and a private yard are especially important for dog owners. Dog ownership affects many consumer preferences. Negative attitudes towards multi-storey apartment buildings are associated with poor past housing experiences, negative perceptions of concrete and apartment buildings suburbs.</p> <p>Interviewees generally hold a positive image of wood as building material. Wood is considered an ecological, aesthetic and healthy material. Consumers are suspicious of wood fire safety, durability and moisture tolerance. Wood is suitable for use in an apartment almost everywhere, but excessive use does not appeal to the eye. Consumers require unbiased knowledge of the positive properties of wood compared to other building materials. Consumers want personalized and ready-made housing solutions. Consumers hope to be able to influence the appearance of the building and the courtyard area.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
housing preferences, housing choices, new apartment, wood as building material			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Faculty of Forestry and Agriculture/Department of Economics/Consumer economics			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			
Supervisors: Minna Autio, Ritva Toivonen and Eliisa Kylkilahti			

1 Johdanto

Useimmat meistä muistavat lastensadun kolmesta pienestä porsaasta, jotka rakentavat kukin itselleen talon eri rakennusmateriaalista. Iso paha susi puhaltaa oljista ja risuista rakentaneiden porsaiden talot kumoon. Tiilitalo jää pystyyn. Tarinan maalaama kuva rakennusmateriaalien kestävyydestä kuvaa hyvin tämän tutkimuksen lähtöasetelmaa. Ihmisten ennakkoluulot, asenteet ja mieltymykset eri rakennusmateriaaleja kohtaan elävät sitkeässä. Tänä päivänä rakennusmateriaalien kestävyysnäkökulmaan liittyy myös materiaalien ilmastovaikutukset. Tutkimukseni aiheena on asumiseen ja asunnon valintaan liittyvät tekijät. Tutkimuksessa pyritään selvittämään lisäksi kuluttajien suhtautumista puuhun rakennuksen materiaalina.

Nykyään moninaiset elämäntavat ja yksilöllisempi kulttuuri kohtaavat vanhat asumisen perinteet kuten asumisen ahtauden ja vaatimattomuuden (Juntto 2010, 18). Tilastokeskuksen (2015) mukaan yksinasuvien määrä on kasvussa. Yhden hengen asuntokuntien määrän kasvun lisäksi asuminen tulee erilaistumaan. Junton (2008, 13) mukaan asumisen erilaistumiseen tulevat vaikuttamaan muutokset väestörakenteessa ja elämäntyylyissä, erilaistuminen taloudellisten resurssien suhteen, sosiaaliset erot ja syrjäytyminen. Asuntotuotannon haasteena yleisesti on se, miten yhdistää kuluttajien toiveet luonnonläheisyydestä sekä paremmasta ja väljemmästä asumisesta yhteen kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa (Juntto 2010, 13).

Valtaosa suomalaisista kaupungeista oli 1800- ja 1900-luvun vaihteeseen asti matalia puukaupunkeja (Saarikangas 2002, 127). 1800-luvulta lähtien rakentamis- ja palosäädökset ovat rajoittaneet puun käyttöä yli kaksikerroksisissa rakennuksissa (Karjalainen 2002, 368). Tiiviisti rakennetut kivikaupungit korvasivat puukaupungit 1800-luvun lopulta lähtien (Saarikangas 2002, 127). Tutkimani ilmiö liittyy uudenlaisiin rakennusmateriaaleihin asuntorakentamisessa, joilla pyritään asumisen ympäristövaikutusten vähentämiseen.

Tutkin sitä, mitä uudisasunnon ostajat arvostavat asumisessa ja mitä ominaisuuksia asunnon valinnassa pidetään tärkeinä sekä sitä, miten puurakenteisesta talosta asunnon ostaneet suhtautuvat puuhun. Junton (2010, 7) mukaan asumisen toteutuksessa unohdetaan usein asukkaat, eikä heillä ole ollut sananvaltaa suunnittelu- tai rakennusvaiheessa. Tutkimukseni avulla pyrin tuomaan esille asukkaiden ääntä asumisen suunnittelun tueksi.

Puukerrostaloasuminen Suomessa

Puurakentamisen perinteet ovat pitkät, mutta puukerrostaloja on rakennettu Suomessa 1990-luvulta, kun vuoden 1997 palomääräysten muutosten myötä 3- ja 4-kerroksisten puurunkoisten asuinrakennusten rakentamisesta tuli sallittua (Karjalainen 2002, 368). 2010-luvulla puukerrostalot ovat tehneet uutta tulemistaan ja puukerrostalot ovat olleet esillä aiempaa enemmän. Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa 18.9.2016 käsiteltiin puurakentamista ja todettiin, että Suomessa kärsitään mielikuvituksen ja ennakkoluulottomuuden puutteista (Helsingin Sanomat 2016a).

Palomääräykset uudistuivat jälleen vuonna 2011, ja näiden uudistusten myötä puurunkoisia kerrostaloja voidaan rakentaa 8-kerroksisiksi (Puuinfo 2011). Suomessa on vuoteen 2016 mennessä valmistunut 52 asuinpuukerrostaloa ja näissä on yhteensä 1235 asuntoa (Puuinfo 2016b). Kerrostalojen rakentaminen puusta on Suomessa kuitenkin suhteellisen uusi ja kehittyvä ilmiö, minkä takia kuluttajien odotuksien ja tarpeiden tarkastelu on tärkeää. On myös todettu, että puun kilpailukyvyn parantamiseksi tarvitaan uudenlaisia markkinointistrategioita, jotka voisivat perustua muun muassa käyttäjien tarpeisiin (Riala & Ilola 2014, 375). Puurakentamisen kehittäminen on yksi istuvan hallituksen kärkihankkeista ja yhtenä toimenpiteenä puurakentamisen edistämiseen esitetään säädösten ja rakentamismääräysten purkamista (Valtioneuvosto 2016).

Puu on uusiutuva rakennusmateriaali. Puutuotteiden valmistus aiheuttaa vähemmän ympäristöhaittaa ja kuluttaa vähemmän energiaa kuin esimerkiksi tiili, betoni tai teräs. Puutalojen aiheuttamat ilmasto- ja ympäristöhaitat koko elinkaarensa aikana ovat huomattavasti pienemmät kuin esimerkiksi betonista tai tiilestä rakennettujen talojen. (Puuinfo 2016a.) Pariisin ilmastopöytäkirja astui

voimaan 4.11.2016, ja sillä tavoitellaan maapallon keskilämpötilan nousun hillitsemistä, ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä rahoitusvirtojen suuntaamista vähähiiliseen ja ilmastokestävään kehitykseen. (Ympäristöministeriö 2016). Yksityisen kulutuksen suurimmat ympäristövaikutuksen aiheuttajat ovat asuminen, ravinto ja autoilu (Seppälä ym. 2009, 89). Asetetut ilmastotavoitteet edellyttävät, että sementin ja teräksen käyttö rakentamisessa vähenee ja ne korvataan materiaaleilla, jotka aiheuttavat vähemmän kasvihuonekaasuja. (Puuinfo 2016a.)

Puurakentamista ja puukerrostaloja on tutkittu Suomessa ja muualla maailmassa. Puukerrostaloja tarjotaan ratkaisuksi niin rakentamisen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin kuin koko rakennuksen elinkaarensa aikana aiheuttamiin ympäristöhaittoihin. Puumateriaaleilla on myös todettu olevan terveydelle hyviä vaikutuksia (Muilu-Mäkelä, Haavisto & Uusitalo 2014). Puukerrostalojen hyviä ominaisuuksia ovat asukkaiden mukaan ekologisuus, kodikkuus ja kaunis ulkonäkö (Karjalainen 2002). Aiemmat tutkimukset osoittavat että kuluttajat eivät kuitenkaan luota puuhun rakennusmateriaalina (kts. esim. Gold & Rubik 2009; Hu, Dewancker, Zhang & Wongbumru 2016). Tutkimusta kuluttajien asumisvalintojen muodostumisesta ja siitä minkälainen on rakennusmateriaalin merkitys näissä valinnoissa ei ole Suomessa aiemmin tehty.

Työ rakentuu siten, että johdannon jälkeen luvussa kaksi esittelen tutkimuksen lähestymistapaa sekä teoreettista viitekehystä. Esittelen luvussa kaksi lisäksi tutkimuksen aineiston ja analyysimenetelmän. Luvussa kolme esittelen tarkemmin asumisen tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Luvuissa neljä ja viisi esittelen tutkimuksen tuloksia. Neljännessä luvussa teemana on uudisasunnon ostajan asumisen valinnat ja viidennessä luvussa kuluttajien suhtautuminen puuhun rakennusmateriaalina. Luvussa kuusi teen johtopäätökset tutkimuksesta.

2 Tutkimuksen lähestymistapa, aineisto ja analyysimenetelmä

2.1 Asuminen kulutustutkimuksen kohteena

Asuminen on suurin yksittäinen kotitalouksien kulutusmeno. Asuminen muodosti 28 prosenttia kotitalouksien kulutusmenoista vuonna 2012 (Tilastokeskus 2012). Asumista voidaan ilmiönä tutkia eri tieteenaloilla monesta eri näkökulmasta. Asumisen tutkimuksessa on usein keskitytty joko asuntoon, kotiin tai asuinympäristöön, ja tutkimus on rajoittunut yhteen tieteenalaan, tarkastelutasoon tai käsitteeseen (Hasu 2017, 165).

Asumistutkimukselle on Hasun (2017, 24) mukaan tyypillistä se, että eri tieteenalojen edustajat toteuttavat sitä omilla tieteenaloillaan, monitieteiset tutkimusryhmät ovat harvinaisia. Saarikangas (2002) on selvittänyt miten asunnon merkitykset ovat muuttuneet ajan saatossa ja kuinka moderni asunto on kehkeytynyt. Juntto on tutkinut muun muassa suomalaista asuntopolitiikkaa (1990), suomalaisen asumisen muutosta ja tulevaisuutta (2008) sekä asumisen historiallista muutosta ja polkuriippuvuutta (2010). Hasu (2010, 2017) on tutkinut asumisvalintojen muodostumista ja päätöksentekoa. Sarantola-Weiss (2003) on tutkinut miten kulutuskulttuurin tulo suomalaisiin koteihin on vaikuttanut kodinsisustuksen ihanteisiin ja odotuksiin.

Vaattovaara ja Kortteinen ovat tutkineet muun muassa asuinalueiden sosiaalista eriytymistä (mm. Vaattovaara & Kortteinen 2005). Kortteinen (1982) on selvittänyt myös kaupungistumisen vaikutuksia elämäntapojen muuttumiseen. Vilkama, Vaattovaara ja Dhalmann (2013) ovat tutkineet Helsingin seudun rakenteellista eriytymistä. Heidän mukaansa seudun viimeaikainen alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen yhdistyy kaupunginosien etniseen eriytymiseen. Toinen rakenteellisen eriytymisen piirre liittyy väestön alueellisiin eroihin terveyden, hyvinvoinnin, koulutus- ja tulotason sekä työttömyyden suhteen. Suomen- ja ruotsinkielinen kantaväestö välttelee asuinalueita, joihin huono-osaisuus ja etniset vähemmistöt ovat keskittyneet. (Vilkama ym. 2013, 485–486.)

Myös kulutustutkijat ovat tarkastelleet asumista. Kytö, Kral-Leszczynska, Koistinen ja Peura (2016) ovat tarkastelleet muuttovirtojen vaikutusta alueelliseen eriytymiseen. Heidän mukaansa Helsingin seudun hajautuminen jatkuu ja alueelliset ongelmat kasvavat, mikäli asuntojen hintataso ja asuntotuotanto säilyvät ennallaan. (Kytö ym. 2016, 97). Rask, Timonen ja Väliniemi (2008) ovat selvittäneet minkälainen on kuluttajien rooli asutosuunnittelussa ja mitä eri kuluttajamyöntejä rakennusallalla esiintyy. Koistinen ja Tuorila (2008) ovat tarkastelleet kuluttajien näkemyksiä asumisesta, asuinympäristöstä ja palveluista eri elämänvaiheissa.

Kuluttajatutkimuksen perinteessä asumista on lisäksi tutkittu muun muassa kuluttajan taloudellisten ongelmien ja velkaantumisen (Timonen 1990), sisustuksen (Autio & Autio 2009, Hakala 2014, Varpa 2016), käyttäjälähtöisyyden (Autio, Huttunen & Autio 2011) ja kestävästä kulutuksesta (Heiskanen & Pantzar 1997, Heiskanen & Lovio 2010, Lassila 2013, Huomo 2017) näkökulmista. Autio ja Autio (2009) ovat tarkastelleet erityisesti kodin piirissä tapahtuvaa suomalaisen kulutusyhteiskunnan arkielämän kehityskulkua ja tunnistanee ydinperheen privatisoitumisen.

Autio, Huttunen ja Autio (2011) ovat tarkastelleet asuntomarkkinoiden käyttäjälähtöisyyttä ja tutkineet palvelunkehitystä uudisrakentamisessa. Lassila (2013) on selvittänyt maisterintutkielmassaan kuluttajien suhtautumista ekologiseen asumiseen, sekä sitä, näkyvätkö ympäristöasenteet kuluttajien käyttäytymisessä. Hakala (2014) on tarkastellut tutkielmassaan nuorten kuluttajien suhtautumista puuhuonekaluihin ja kodin sisustukseen. Varpan (2016) maisterintutkielmassa tarkasteltiin ruotsalaisten suhtautumista kotiin, sisustukseen, huonekaluihin ja pohjoismaiseen muotoiluun. Huomon (2017) maisterintutkielma käsitteli älykkäiden sähköverkkojen kotouttamista asukkaiden arjessa.

Karjalainen (2002) on selvittänyt osana väitöstyötään *Suomalainen puukerrostalo puurakentamisen kehittämisen etulinjassa* puukerrostalojen asukkaiden tyytyväisyyttä asuntoihinsa. Niin ikään Karjalaisen (2017) tuoreessa selvityksessä tarkasteltiin puukerrostaloasukkaiden tyytyväisyyttä asumiseensa. Tuuva-

Hongisto (2010) on selvittänyt puurakentamista kuluttajanäkökulmasta ja todennut, että kuluttajat haluavat valmiita, mutta yksilöllisiä ”avaimet käteen” -ratkaisuja. Wang, Toppinen ja Juslin (2014, 350, 359) ovat tutkineet puun käyttöä vihreässä rakentamisessa asiantuntijoiden näkökulmasta. Heidän tutkimuksensa osoittaa muun muassa että asiantuntijat, joilla on varmaa tietoa puusta rakennusmateriaalina, korostavat puun erinomaisia ympäristöominaisuuksia. Kun taas rakennusten loppukäyttäjien huono tietämys puutuotteista aiheuttaa vahvoja ennakkoluuloja puun käyttöä vastaan. (Wang ym. 2014, 350.)

Kestävän (sustainable) asumisen tutkimuskentässä on yleistynyt vihreää rakentamista, asumista ja kuluttamista käsittelevät tutkimukset. Luo, Kanzaki ja Matsushita (2017) ovat selvittäneet mitä vihreiden rakennusten ominaisuuksia kuluttajat pitävät tärkeimpinä. Heidän mukaansa vihreän energian käyttö tärkein ominaisuus vihreässä rakennuksessa. Vähiten tärkeänä pidettiin sisäilman laatua. (Luo ym. 2017.) Hu, Geertman ja Hooimeijer (2013, 3460) ovat tutkineet kuluttajien maksuhalukkuutta vihreää asumista kohtaan ja määrittelevät artikkelissaan vihreän asumisen pitävän sisällään ympäristöystävällisyyden, resurssitehokkuuden, energian säästön, terveyden edistämisen ja asumisviihtyvyyden.

Autio ja Wilska (2003, 5) ovat määritelleet vihreän kuluttamisen yhdeksi kulutussuuntaukseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Heidän mukaansa vihreä kuluttaminen voidaan käsittää esimerkiksi kulutuksen vähentämisenä tai jätteiden kierrättämisenä ja lajitteluna. Barber, Bishop ja Gruen (2014) ovat tutkineet kuluttajien maksuhalukkuutta ympäristömyönteisiin tuotteisiin (pro-environmental products) suhteessa ei-ympäristömyönteisiin. Heidän mukaan maksuhalukkuus ympäristömyönteisiin tuotteisiin on yhteydessä tulotasoon ja koulutustasoon. Henkilöille, joiden maksuhalukkuus ympäristömyönteisiä tuotteita kohtaan on pienempi oman edun tavoittelu on tärkeämpää kuin yhteiskunnan etu. (Barber ym. 2014, 224.)

Aiempi asumiseen liittyvä tutkimus ei ole toistaiseksi tarkastellut uudissasunnon ostajan asumisvalintoja ja sitä minkälainen merkitys rakennusmateriaalilla on näihin valintoihin. Koska tutkimukseni keskiössä on tarkastella asumista kuluttajan näkökulmasta sekä sitä miten puu rakennusmateriaalina koetaan,

rakennan tutkimukseni viitekehysten ensisijaisesti tutkimuksiin asumispreferenssejä, asumisvalintoja ja päätöksentekoa tarkasteleviin tutkimuksiin (mm. Antonides & van Raaj 1998, Levy & Lee 2004, Hasu 2010, Andersen 2011a) ja asumisen kulttuurisia merkityksiä käsitteleviin tutkimuksiin (mm. Aero 2002, Andersen 2011b, Jansen 2014) sekä puun merkityksiä tarkasteleviin tutkimuksiin (mm. Gold & Rubik 2009, Høibø, Hansen & Nybakk 2015). Tutkimuksessa käyttämäni muu kirjallisuus tukee tutkimusalueen kokonaiskuvan hahmottamista ja samalla rajaa tutkimusalueita.

2.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimuskysymykset ja aineisto

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella asumista kuluttajan näkökulmasta ja tuoda esille heidän toiveitaan ja näkemyksiään. Asumisen tarkastelu kuluttajan näkökulmasta lisää ymmärrystämme kuluttajien käyttäytymisestä sekä kertoo yhteiskunnassamme vallitsevista asumisen arvostuksista. Tutkimuksessa selvitetään kuluttajien asumisvalintojen muodostumista, ja sitä mitkä tekijät ovat ratkaisevia ostopäätöstä tehdessä. Tutkimuksessa tarkastellaan lisäksi minkälaisia odotuksia ja tarpeita puusta uudisrakennuskohteesta asunnon ostaneilla on. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita kuluttajien näkemyksistä puusta rakennusmateriaalina ja puurakenteisessa asunnossa asumisesta. Asukkaan arjen tutkimus sisältää Hasun (2017, 165) mukaan niin asunnon, kodin, kuin asuinympäristönkin tutkimuksen rinnakkain. Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena voidaan pitää siten asukkaan arkea.

Aineistoa lähestyn kulttuurisen kulutustutkimuksen näkökulmasta. Kulttuurisessa näkökulmassa kuluttajaa tarkastellaan osana historiallisia ja paikallisia rakenteita sekä niihin liittyviä institutionaalisia, sosiaalisia ja materiaalisia käytäntöjä (Moisander 2005, 37). Tutkimuksen perusteella pyrin muodostamaan käsityksen kuluttajan suhtautumisesta asumiseen puukerrostalossa. Olen muodostanut seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitä asunnon valintaan liittyviä tekijöitä asukkaat pitävät tärkeinä?
2. Minkälaisia näkemyksiä kuluttajilla on puusta rakennuksen materiaalina?

Esittelen seuraavaksi tutkimusaineistoni. Tutkimuksen kohteena ovat kaksikerroksisen puurakenteisen luhtitalon tulevat asukkaat. Tutkimuskohde sijaitsee pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

Tutkimusaineistoni on kerätty teemahaastatteluilla, eli kyseessä on laadullinen tutkimus. Laadullisella aineistolla tarkoitetaan yleisesti tekstimuotoista aineistoa (Eskola & Suoranta 2008, 15). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumuoto, jossa kysymysten muoto ja järjestys saattavat vaihdella, mutta teemat pysyvät samoina (Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11). Teemahaastattelu sopii aineiston keruumenetelmänä käytettäväksi tutkimukseen, missä ollaan kiinnostuneita tutkittavan ilmiön perusluonteesta ja ominaisuuksista eikä niinkään ennalta asetettujen oletuksien tai hypoteesien todentamisesta (Hirsjärvi & Hurme 2004, 65).

Tämän tutkimuksen kannalta oli tarkoituksenmukaista saada haastateltavia, jotka ovat ostaneet asunnon puurakenteisesta talosta, mutta eivät vielä asu ostamassaan asunnossa. Tarkoitus on selvittää minkälainen kuluttaja valitsee puurakennuksen ja minkälaisia odotuksia tulevasta asunnosta ilmenee. Haastattelun avulla kerätyn aineiston kautta tutkittavasta ilmiöstä pyritään tekemään luotettavia päätelmiä ja tulkintoja (Hirsjärvi & Hurme 2004, 66).

Ennen varsinaisia haastatteluja testasin haastattelurunkoa muutamalla läheiselläni. Esihaastattelun tarkoituksena on aihepiirien ja kysymysten muotoilun testaaminen (Hirsjärvi & Hurme, 2004, 72). Esihaastattelujen avulla huomasin haastattelurungossa ilmenneitä epäkohtia kuten lähes samoina toistuvia tai epäselviä kysymyksiä. Haastattelurunko sisälsi kysymyksiä liittyen tulevien asukkaiden odotuksiin uudesta kodista. Näihin odotuksia tarkastelevien kysymysten vastaamiseen esihaastateltavien piti käyttää mielikuvitusta. Muuten asumisen teemoihin liittyvien kysymysten vastaaminen luonnistui esihaastateltavilta, koskeehan asuminen meistä jokaista. Esihaastattelujen avulla sain myös selville haastattelun keskimääräisen keston.

Osa asunnoista oli vielä myymättä kun ensimmäiset haastattelut tehtiin. Tästä syystä aineisto kerättiin kahdessa osassa haastattelemalla yhteensä seitsemää asunnon ostanutta kuluttajaa. Kolme haastattelusta toteutettiin

puhelinhaastatteluna ja neljä muuta kasvotusten yksilöhaastatteluun. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Litteroinnissa haastatteluaineisto saatetaan tekstimuotoisiksi tiedostoiksi, jolloin aineistoa on helpompi käyttää (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 317–318). Litteroitua materiaalia haastatteluista kertyi 115 sivua.

Haastattelurunko sisälsi aluksi taustatietoja selvittäviä kysymyksiä, tämän lisäksi kuusi eri teema-alueita, joissa jokaisessa oli valmiiksi muotoiltuja kysymyksiä haastattelun tueksi. Tällaiselle puolistrukturoidulle teemahaastattelulle on ominaista se, että haastattelu muodostuu keskusteltavista teemoista (Hirsjärvi & Hurme 2004, 47–48). Tutkimukseni teema-alueet olivat asumishistoria ja arvostukset, tehty ostopäätös, kodin ja asunnon tärkeimmät ominaisuudet, näkemykset puumateriaalista, tarpeet ja odotukset, sekä viimeisenä kuluttaminen ja kuluttajuus. Teema-alueet olivat samat kaikille haastateltaville. Kysymysten järjestys ja muoto saattoi hieman vaihdella, mikä on ominaista puolistrukturoiduille haastatteluille (Hirsjärvi & Hurme 2004, 48).

Haastattelurunko

Tutkielma on osa hanketta *Käyttäjälähtöisyys puurakentamisen bisnesekosysteemeissä*. Hankkeessa selvitetään suomalaisen puurakentamisen arvoverkkoja eli sitä, miten puualan yritysten ja näiden tuotteiden ja palveluiden loppukäyttäjien väliset vuorovaikutussuhteet vaikuttavat muun muassa kustannuksiin ja käyttäjien arvokokemuksiin. Tutkimuksen rakennuskohde valikoitui hankkeessa mukana olevan rakennuttajan kautta. Tehtäväkseni jäi haastateltavien tavoittaminen.

Haastateltaviin sain aluksi yhteyden asunnonvälittäjän kautta, joka pyysi asunnon ostaneilta lupaa luovuttaa yhteystietoja minulle. Asunnonvälittäjä toimi myös informanttina, jolta sain alustavaa tietoa asukkaista. Alun perin tarkoitukseni oli saada rakenteilla olevasta 14 asunnosta ainakin 10 haastattelua. Haastateltavia oli kuitenkin yllättävän vaikea saada mukaan tutkimukseen. Sain välittäjältä kahdeksan asukkaan yhteystiedot, ja näistä viisi suostui haastateltavaksi. Asukkaista kolme eivät vastanneet haastattelupyyntöön mitään. Jäi epäselväksi, miksi he eivät suostuneet haastatteluun. Loput asunnot myytiin kevään 2017

aikana ja sain rakennuttajalta näidenkin ostajien yhteystiedot, joista kaksi osallistui haastatteluun. Aineisto koostuu yhteensä seitsemästä haastattelusta.

Yhdellä haastateltavista oli huoli haastatteluja sovittaessa siitä, ettei pysty antamaan tutkimukselle mitään, sillä ei ole kiinnittänyt rakennusmateriaaliin mitään huomiota. Samantapainen huoli oli välittäjällä, kun lähestyin häntä muutamalla kysymyksellä. He kokivat, että osallistuakseen tähän tutkimukseen tulisi olla ennestään jonkinlainen tietämys puumateriaalista. Haastattelupyynnöissä olisi pitänyt korostaa tarkemmin sitä, että en hae alan asiantuntijoita vaan kaikenlaiset näkemykset asiasta ovat tervetulleita. Tällä olisi voinut olla myönteinen vaikutus haastateltavien määrään, mikäli tutkimusaihe tuntui monesta vieraalta.

Haastattelujen ajankohdat sovittiin haastateltavien aikataulujen mukaan sähköpostitse. Haastattelut toteutettiin vuoden 2017 maaliskuussa ja toukokuussa. Maaliskuun kasvotusten tehdyt haastattelut sain sovittua kahdelle peräkkäiselle päivälle asukkaiden paikkakunnalle. Haastatteluista suurin osa pidettiin asukkaiden kotipaikkakunnalla kiinteistövälitysyhtiön tiloissa. Yksi haastattelu pidettiin haastateltavan paikkakunnan rautatieaseman kahvilassa, ja kolme toteutettiin haastateltavien kiireisestä aikataulusta johtuen puhelimitse. Puhelinhaastattelujen suurin etu onkin Hirsjärven ja Hurmeen (2004, 65) mukaan siinä, että niillä voidaan tavoittaa kiireiset ja kaukana asuvat henkilöt.

Haastattelut kestivät 31 minuutista 47 minuuttiin. Puhelimitse tehdyt haastattelut olivat kestoiltaan lyhyimpiä. Puhelinhaastattelu ei sovi laadulliseen haastatteluun kuitenkaan kovin hyvin, sillä siitä puuttuu keskustelulle olennaiset näkyvät vihjeet (Hirsjärvi & Hurme 2004, 64). En kuitenkaan huomannut näiden puhelinhaastattelujen kohdalla eroa kasvotusten käytyihin haastatteluihin. Voi olla, että jatkokysymysten esittäminen olisi kasvotusten ollut helpompaa ja että joitakin vihjeitä jäi näkemättä. Kasvotusten tehdyt haastattelut jäivät paremmin mieleen, ja koin aineiston analyysia helpottavana sen että haastateltavilla oli kasvot.

Haastateltavien iät vaihtelivat 28- ja 58-vuoden välillä. Haastateltavista kaksi oli miehiä, loput viisi olivat naisia. Haastateltavista 6 oli työelämässä, yksi oli

opiskelija. Haastateltavista neljä oli ensiasunnon ostajia. Kolmella haastateltavista oli lapsia. Haastateltavista kolme olivat yksineläjiä loput elivät parisuhteessa. Koiria oli kolmella haastateltavista. Haastateltavien perustiedot on esitetty taulukossa yksi.

Taulukko 1. Haastateltavien taustatiedot

Tunnus	Sukupuoli, ikä	Nykyinen asumismuoto ja hallintatyyppi	Lapsuuden asumismuoto
H1	N, 29	Kerrostalo, asumisoikeusasunto	Paritalo
H2	M, 50	Luhtitalo, omistus	Kerrostalo
H3	N, 40	Kerrostalo, asumisoikeusasunto	Omakotitalo
H4	N, 41	Kerrostalo, asumisoikeusasunto	Omakotitalo
H5	N, 58	Rivitalo, omistus	Omakotitalo
H6	M, 32	Kerrostalo, vuokra	Omakotitalo
H7	N, 28	Kerrostalo, vuokra	Rivitalo

Tarkempaa luokittelua haastateltavista en esitä, sillä kyseessä on pieni taloyhtiö ja haluan taata haastateltavien anonymiteetin. Tutkimusetiikan kannalta onkin tärkeää, että niin tutkimuksen kohde kuin haastateltavien henkilöllisyys pysyy tunnistamattomana (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 283). Aineistositaateissa käytän tunnuksia H1, H2, H3, H4, H5, H6 ja H7 tunnisteena haastateltavien vastauksista.

2.3 Aineiston analyysimenetelmä

Laadullisen aineiston rikkaus piilee Eskolan ja Suorannan (1998, 161) mukaan analysointitapojen runsaudessa. Aineiston analysoiminen aloitetaan jo aineiston keruun aikana (Belk, Fischer & Kozinets 2013, 138). Myös Hirsjärvi ja Hurme (2004, 136) toteavat, että aineiston analyysi alkaa jo haastattelutilanteessa. Havahduin itse tähän ensimmäisen haastattelun aikana. Taustakirjallisuuden perusteella olin muodostanut joitakin ennakko-oletuksia liittyen asumiseen ja puumateriaaliin, ja olihan teemahaastattelun runko rakentunut nimenomaan näiden oletusten pohjalta. Haastattelujen aikana huomasin ilahtuvani, kun haastateltavien puheissa nousivat tietyt esiin tietyt ennakko-oletusteni mukaiset asiat.

Laadullisessa tutkimuksessa haastattelujen tulkintaan käytetään usein faktanäkökulmaa (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 63). Faktanäkökulmaa käytettäessä ollaan kiinnostuneita tutkittavien käyttäytymisestä tai mielipiteistä (Alasuutari 2011, 91). Tutkimuksessani keskeistä on nimenomaan asukkaiden näkökulma, eli heidän näkemyksensä ja kokemuksensa. Haastatteluaineistoa faktanäkökulmasta tarkasteltaessa huomio kiinnittyy niihin tietoihin, mitä vastaaja haastattelijalle kertoo käyttäytymisestään tai ominaisuuksistaan (Alasuutari 2011, 92–93). Tämän tutkimuksen aineisto muodostuu siitä, mitä haastateltavat kertoivat taustoistaan, valinnoistaan ja mieltymyksistään. Riippuu haastateltavasta, miten jokin ilmiö konkretisoituu hänen maailmassaan ja ajatuksissaan (Hirsjärvi & Hurme 2004, 66–67).

Laadullisen aineiston analyysillä pyritään selkeyttämään aineistoa ja luomaan tutkittavasta ilmiöstä uutta tietoa (Eskola & Suoranta 1998, 137). Alasuutari (2011, 39) mukaan laadulliseen analyysiin kuuluu kaksi vaihetta: havaintojen pelkistäminen ja arvoituksen ratkaiseminen. Aineiston luokittelussa on kyse nimenomaan havaintojen pelkistämisestä. Teemahaastattelun teemat sopivat luokittelun eli havaintojen pelkistämisen pohjaksi (Hirsjärvi & Hurme 2004, 149). Havaintojen pelkistämällä Alasuutari (2011, 40) tarkoittaa sitä, että aineistoa tarkasteltaessa keskitytään siihen, mikä on tutkimuksen kannalta olennaista, jolloin tutkimuksen teoreettinen viitekehys ja kysymyksenasettelu ohjaavat aineistosta tehtävää analyysia.

Aineistonkeruuvaiheessa pyritään havaitsemaan toistuvia kaavoja, joita aineistosta nousee esiin (Belk ym. 2013, 138). Valitut haastatteluteemat vaikuttavat siihen ja ohjaavat sitä, minkälaisia nämä esiin nousevat toistuvat kaavat ovat. Havaintojen yhdistämisen tarkoituksena on löytää aineistosta näytteitä samasta ilmiöstä (Alasuutari 2011, 40). Tunnistamalla haastateltavien puheissa toistuvia kaavoja on mahdollistaa täydentää kysymysrunkoa haastattelujen edetessä (Belk ym. 2013, 138). Laadullisen aineiston analyysissa voidaan aineistosta etsiä yhtäläisyyksiä ja samanlaisuutta tai eroja ja moninaisuutta (Eskola & Suoranta 1998, 139).

Aloitin aineiston analysoinnin kuuntelemalla nauhoitteita. Tämän jälkeen lueskelin haastatteluista litteroitua tekstiä. Aineistoa olisikin Hirsjärven ja

Hurmeen (2004, 143) mukaan luettava useaan kertaan, jotta ajatuksia ja mielenkiintoisia kysymyksiä syntyy. Niin kuunnellessani nauhoitteita, kun lukiessani litteroitua tekstiä, yritin muodostaa aineistosta joitakin yhtäläisyyksiä ja eroja mitä haastateltavien vastauksissa oli tunnistettavissa. Yritin myös ensin ajatuksissani, myöhemmin paperille, jäsennellä aineistoa eri kokonaisuuksiin. Pääosin haastattelujen teema-alueiden mukaan luokittelin aineistoa ja poimin mielestäni olennaisimpia sitaatteja, joita halusin tuoda lukijan tietoon. Teemoittelua käytin siis aineiston analyysimenetelmänä aluksi. Karkean jaon jälkeen tarkastelin tekstiä uudemman kerran käyttämäni taustakirjallisuuden valossa.

Aineistosta nousi myös täysin uusia havaintoja, joihin hain tutkimuskirjallisuutta tulkintojeni tueksi. Esimerkiksi asuntokohtaisille muutostöille en ollut asettanut suurta painoarvoa, sillä en tiennyt minkälaiset mahdollisuudet asukkailla oli vaikuttaa lopputulokseen. Haastattelut kuitenkin osoittivat, että tämä teema on keskeinen tämän tutkimuksen kannalta. Ennen haastatteluja olisi pitänyt käydä rakennuttajan kanssa läpi minkälaisia nämä muutostyömahdollisuudet ovat, näin haastatteluissa aihetta olisi osannut käsitellä syvemmin.

Laadullisen aineiston analyysin toisessa vaiheessa ratkaistaan Alasuutarin (2011, 44) mukaan arvoitus, eli tulkitaan tuloksia. Tulkintojen tekeminen on Eskolan ja Suorannan (1998, 145) mukaan laadullisen tutkimuksen ongelmallisin vaihe. Aineiston kerääminen ja kuvaaminen ilman tulkintaa on pahin virhe mihin tutkija voi sortua (Koskinen ym. 2005, 229). Aineiston tulkinta on se, mikä erottaa luokittelun tutkimuksesta (Hakala 2008, 181). Tutkimuksen tasolle päästään kun aineistosta tehtävät tulkinnat saatetaan keskusteluun aiemman tutkimuksen kanssa (Koskinen 2005, 229). Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin, vaan pyrkimyksenä on kuvata jotakin ilmiötä tai ymmärtää tiettyä toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2012, 85).

3 Asumisen valinnat, päätöksenteko ja kulttuuriset merkitykset

Tässä luvussa käsittelen tämän tutkimuksen kannalta olennaisia asumiseen liittyviä aiempia tutkimuksia ja kirjallisuutta. Tämän tutkimuksen kannalta keskeiseksi teoriaksi nousevat asumispreferenssit ja asumispäätösten muodostuminen. Asumisen valintoihin vaikuttaa taloudellisten tekijöiden lisäksi muun muassa elämänvaihe, kulttuuri, elämäntyyli ja arvot. Näitä käsittelen myöhemmin tässä luvussa.

Suomalaisten asumista ilmentää Junton (2010, 18) mukaan ahtaan asumisen yleisyys, omillaan selviämisen kulttuuri, sekä asumisen vaatimattomuus. Suomalaisessa asumisessa on Vaattovaaran ja Kortteisen (2005, 13) mukaan nähtävissä yhtenäiskulttuuri, jossa korostuu luonnonläheisyys, rauhallisuus ja pientalovaltaisuus. Lapintien ja Hasun (2010, 152) mukaan yhtenäiskulttuurin sijaan voisi puhua hallitsevasta pientaloasumisen kulttuurista tai pientalotoiveesta. Niin ikään Suomen myöhäinen teollistuminen ja kaupungistuminen sekä pienet sosiaaliset erot ovat muovanneet asumista (Junto 2010, 18).

Yhteiskuntaluokka ja asuinpaikka vaikuttivat 1900-luvun alkupuolella asunnon kokoon ja tilanjäsentelyyn sekä asumisen sosiaalisiin käytäntöihin. Säädynmukainen asuminen väistyi modernin asumisen tieltä 1900-luvun kuluessa ja asuminen yhdenmukaistui. (Saarikangas 2002, 9.) Asumisen ihanteiden yhdenmukaistumisen myötä funktionalismi yleistyi 1930-luvulla (Sarantola-Weiss 2003, 82). Funktionalismin asumisihanteessa korostui raikas ilma, auringonvalo ja väljä luonnonläheisyys (Saarikangas 2002, 33). Niin ikään edistys, hygienia, vihreys, tehokkuus, tuottavuus, standardointi ja kustannusten minimointi ilmensivät funktionalismin ihanteita (Junto 1990, 173). Funktionalismissa asunnon edustuksellisuus väistyi toiminnallisen tehokkuuden tieltä (Sarantola-Weiss 2003, 82).

3.1 Asumispreferenssit ja niiden muodostuminen

Asumisen valintakäyttäytymisen tutkimus perustuu Hasun (2017, 44) mukaan pitkälti preferenssitutkimukseen, jonka tarkoituksena on selvittää mitä asukkaat asumisessa arvostavat. Asumisen tarpeista ja toiveista sekä näiden kohteista puhutaan usein asumispreferensseinä. Asumispreferensseiksi voidaan tulkita sekä tavoitteet että toteutunut toiminta. (Hasu 2010, 59.)

Asumispreferenssejä tutkittaessa voidaan menetelmästä riippuen tarkastella joko sitä, missä ihmiset asuvat tai missä he haluaisivat asua. Tällöin tarkastellaan joko esitettyjä (stated) preferenssejä tai toteutuneita (revealed) preferenssejä. Esitetyt preferenssit perustuvat aikomuksille ja hypoteettisille valinnoille, kun taas toteutuneet preferenssit perustuvat oikeille asumisvalinnoille. (Coolen & Hoekstra 2001, 285–286.) Hasu (2017, 44) kutsuu asumisen arvostuksia lausutuiksi ja paljastetuiksi preferensseiksi sen mukaan onko valinta potentiaalinen, vai jo tehty reaalielämän valinta. Esitetyt ja toteutuneet asumispreferenssit eivät usein kohtaa (Juntto 2010, 293).

Asumispreferenssin käsite on vaikeasti määriteltävä ja moniselitteinen, ja sillä voidaan tarkoittaa etusijalle asettamista, tai sitä voidaan pitää vaihtoehtoista parempana tai parhaimpana (Hasu 2010, 60). Preferenssin ja valinnan välillä on nähtävissä oleellinen ero: preferenssillä viitataan jonkin ominaisuuden kiinnostavuuteen, valinta todelliseen käyttäytymiseen (Jansen, Coolen & Goetgeluk 2011, 2). Aiemmat asumiskokemukset vaikuttavat asumispreferenssien syntyyn ja muutoksiin, sekä mahdollistavat preferenssien tunnistamisen, muokkaamisen ja ennustamisen (Hasu 2010, 65.)

Taloustieteessä preferensseillä tarkoitetaan niitä muuttujia, mitkä ohjaavat kotitalouden kulutuskäyttäytymistä (Hasu 2010, 60). Taloustieteen yhden näkemyksen mukaan kuluttaja on rationaalinen päätöksentekijä, joka maksimoi saavutettavissa olevia hyötyjä (Uusitalo 1998, 215). Kotitalouksien asumispreferensseihin ei Hasun (2010, 62–63) mukaan todellisuudessa liity rationaalista hyödyn maksimointia, vaan pikemminkin rationaalista hyödyntavoittelua sekä intuitioon perustuvaa valintakäyttäytymistä. Asumisvalinta muodostuu lopulta preferenssien, markkinatilanteen, säädösten,

saatavuuden ja henkilökohtaisten tekijöiden yhteisvaikutuksessa, eikä asumispreferenssillä välttämättä ole niin vahvaa vaikutusta lopulliseen valintaan (Jansen ym. 2011, 2).

Asumispreferenssien tutkimusta on myös kritisoitu. Andersenin (2011a) mukaan esitetyt preferenssit eivät ota huomioon sitä, miten mahdollista niitä on toteuttaa, jolloin asumispreferensseiltään samanlaiset ihmiset saattavat erota tutkimuksissa vastauksiltaan sen mukaan, miten realistisina omia preferenssejä pidetään. Nykyinen asumistilanne epäkohtineen vaikuttaa siihen, mitkä tulevan kodin ominaisuudet laitetaan etusijalle. Kaupungeissa asuville voi viheralueilla olla suurempi merkitys kuin maaseudulla asuville. Joitakin preferenssejä kodin sijainnin ja ympäristön suhteen pidetään itsestäänselvyytenä, eikä niitä siten kyseenalaisteta. (Andersen 2011a, 112–113.) Asunnot ja asuinympäristöt edustavat eri ihmisille eri asioita (Hasu 2010, 65). Näistä syistä preferenssitutkimuksiin on syytä suhtautua varauksella.

Hasun (2010) mukaan kuluttajan käyttäytymistä asumispreferenssien ja asumispäätösten muodostumisessa määrittelevät neljä tekijää. Nämä ovat kulttuurisidonnaiset tekijät, sosiaaliset tekijät, henkilökohtaiset tekijät ja psykologiset tekijät. Yksilön kulttuurisidonnaisia tekijöitä ovat yksilön sisäistämät mallit, käyttäytymistekijät ja motivaatiotekijät. Näiden kulttuurisidonnaisten tekijöiden avulla voidaan tunnistaa erilaisia elämäntapakulttuureita sekä arvoperustoja. (Hasu 2010, 66–67.) Asuminen on Junton (2010, 21) mukaan elämänalueena vahvasti arvoväritteinen ja asumisen arvostukset muodostavat mielenkiintoisen tutkimuskohteen. Aeron (2002) mukaan ihmisillä on taipumus valita lapsuuden asumismuotoja vastaava asumismuoto myös aikuisena (Andersen 2011b, 203). Arvojen tutkiminen mahdollistaa tarkempien selitysten ja ennusteiden tekemisen kuluttajien mieltymyksistä ja valinnoista. (Jansen 2014, 272.)

Sosiaaliset tekijät ovat samankaltaisia kulttuurisidonnaisten tekijöiden kanssa, mutta muuttuvat nopeammin ja selkeämmin kuin kulttuuriset tekijät. Sosiaalisina tekijöinä pidetään eri perhevaiheita, sosiaalisia rooleja, statushakuisuutta sekä niitä viiteryhmiä, joihin yksilö kokee kuuluvansa tai joihin haluaisi kuulua. Viiteryhmällä on suuri merkitys silloin, kun asumisella pyritään ilmentämään

tiettyä elämäntapaa tai statusta. Asumisen päätöksiin vaikuttaa joko suorasti tai epäsuorasti myös perhe. Asumisen arvomaailma peritään vanhemmilta. Lapsuudesta tutut mieltymykset näkyvät aikuisiän kodissa ja asumisen arvostuksissa. Omistusasumisen tai tietyn talotyypin suosiminen saattaa olla vanhemmilta peritty asumiseen liittyvä preferenssi. (Hasu 2010, 67.)

Asumisen kuluttajakäyttäytymistä ohjaavat myös henkilökohtaiset tekijät. Näitä ovat muun muassa ikä, elämänvaihe, persoona sekä taloudellinen tilanne. Ratkaisevassa osassa on, miten yksilö näkee omat taloudelliset resurssinsa ja mahdollisuutensa. Yksilön psykologiset ominaisuudet vaikuttavat niin ikään asumisen kuluttajakäyttäytymiseen. Psykologisia tekijöitä ovat motivaatio, kyky havainnoida, käsittää ja oppia sekä uskomukset ja asenteet. Kuluttajan valinnat muodostuvat kuluttajan havainnoista ja käsityksistä tilanteestaan sekä ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista. Tämän takia asumispreferensseiltään tai sosiodemografiselta taustaltaan samanlaiset kuluttajat päätyvät mahdollisesti erilaisiin asumisratkaisuihin. (Hasu 2010, 67.)

Juntto (2004) on kuvannut suomalaista asumisen arvostukseen perustuvaa asumisuraa portaikolla, joka nousee portaittain asunnon hallintamuodon sekä asunnon tyyppin ja kunnan mukaan. Suomalaisen asumisuran huipulla ovat velattomassa hyvätasoisessa omakotitalossa tai asunto-osakeasunnossa asuvat. Asumisuran huipun tavoittelu liittyy suomalaiseen arvomaailmaan. (Juntto 2004, 91–92, 96.) Asumisura aloitetaan pääsääntöisesti nuorena vuokra-asunnosta. Elämänvaihe, tulot sekä muu varallisuus liittyvät asumisuran luomiseen. Vuokra-asunnosta suurin osa ihmisistä siirtyy omistusasuntoon. Elämäntilanteiden muutokset saattavat aiheuttaa asumisuralta suistumista. Avioero voi olla tällainen muutos. (Juntto 2004, 105.)

Hasu (2017, 32) kyseenalaistaa kuitenkin lineaarisen asumisuran mallin asumisvalintojen toteutumisessa. Asumisuran sijaan Hasu (2017, 152) suosii asumisstrategioita, jotka kertovat asumisvalintojen eriarvoisuudesta. Optimoinnin strategialla kuvataan asumisvalintojen suunnitelmallisuutta sellaisten kotitalouksien kohdalla, joiden taloudellinen tilanne sen mahdollistaa, esimerkiksi vuokra-asuminen ja omistusasuminen voivat vuorotella tilanteen mukaan. Hasun (2017, 166) mukaan on myös tunnistettavissa tyytymisen ja sopeutumisen

asumisstrategiat. Pienituloisten heikommät valinnanmahdollisuudet aiheuttavat tyytymättömyyttä erityisesti asuinalueen sosiaalista ympäristöä kohtaan (Strandell 2017, 107). Kompensoivassa sopeutumisen asumisstrategiassa asukkaat selittävät itselleen ja muille kielteisenä koetut asiat myönteisinä (Hasu 2017, 149).

3.2 Päätöksentekomenetelmät asunnon valinnassa

Hasun (2010, 64) mukaan asumisen valintoja tehdessä vaihtoehdot ovat vaikeasti vertailtavissa, eivätkä ihmiset aina valitse parasta mahdollista vaihtoehtoa. Kotitaloudet päätyvät asumisvalinnoissa usein kompromisseihin taloudellisen tilanteen, asuntotarjonnan sekä arjen sujuvuuteen liittyvien tekijöiden takia (Kytä, Pakkasalo & Vaattovaara 2010, 94). Asunnon ominaisuudet ja suunnitteluratkaisut yhdessä asuinalueen sijainnin ja luonteen sekä palvelutarjonnan kanssa luovat ominaisuuksien kokonaisuuden joiden vertailu ei ole yksinkertaista. Asumisvalinnoissa päätöksentekijöitä on usein enemmän kuin yksi henkilö. Tällöin preferenssejä joudutaan yhdistämään. (Hasu 2010, 64–65.) Valinnanmahdollisuus asuntomarkkinoilla edellyttää vahvoja taloudellisia resursseja. (Juntto 2004, 108.)

Kotitalouksien varallisuus nähdään usein asumisvalintojen pääasiallisina selittäjinä, toisin sanoen asumisvalinnat ja kulutus määräytyvät taloudellisten resurssien mukaan (Aero 2006, 125.) Juntton (2004, 108) mukaan asunto on kallis kulutushyödyke, tai oikeammin pääomahyödyke. Asuntoa voidaan pitää moniulotteisena hyödykkeenä, joka koostuu eri tekijöistä ja ominaisuuksista (Hasu 2010, 65). Valinnanvaraa on niillä, joiden taloudellinen tilanne sen mahdollistaa (Juntto 2004, 108). Hasu (2017, 23) muistuttaa että asumisvalintoihin vaikuttavat ennen kaikkea kuluttajan käsitykset omista asumisen mahdollisuuksista, lainanottokyvystä, työpaikan sijainnista ja arjen sujuvuudesta.

Levyn ja Leen (2004) mukaan asumispäätökset tehdään noudattaen viisivaiheista päätöksentekoprosessia. Prosessi alkaa tarpeen tunnistamisesta, joka yleensä lähtee liikkeelle muutoksesta perhetilanteesta. Toinen vaihe on asumisen vaatimusten määrittely. Tässä vaiheessa päätetään uuden asunnon ominaisuuksista, hintatasosta ja sijainnista. Päätöksentekoprosessin kolmas vaihe

on tiedon etsintä. Tietoa etsitään, kun kohteelta vaaditut ominaisuudet on päätetty. Neljännessä vaiheessa vaihtoehtoja arvioidaan. Lopullinen valinta tehdään viidennessä vaiheessa. (Levy & Lee 2004, 327, 330.)

Kuluttajien taidot tiedon käsittelyyn voivat olla rajalliset. Yksityiskohtainen harkinta ja laskelmointi kuluttajan käyttäytymisessä on enemmänkin poikkeus kuin sääntö. Tärkeiden ja korkean sitoutumisen päätöksissä kuluttajat kuitenkin keräävät tietoa laajasti ja prosessoivat sitä. (Antonides & van Raaij 1998, 264.) Asumisen valintoja voidaan pitää korkean sitoutumisen päätöksinä.

Levy ja Lee (2004, 320) ovat tarkastelleet perheiden päätöksentekoa. Perheiden sisäisessä päätöksenteossa ratkaisevia ovat perheenjäsenten roolit sekä niiden vaikutus päätöksenteon eri vaiheisiin. Perheenjäsenten vaikutus asunnon ostopäätöksen riippuu siitä, kuinka kiinnostunut perheenjäsen on ostosta. Jos kotitalouden naispuolinen henkilö on kiinnostunut alueen asuntomarkkinoista ja seuraa asuntokauppoja, on mahdollista, että hänellä on suurin vaikutus ostopäätökseen. Mikäli lasten mielenkiinto perheen asunnon ostoon on vähäinen, heidän vaikutuksensa ostopäätökseenkin on pieni. (mts., 322.)

Nainen tunnistaa useimmiten asumisen muuttuneet tarpeet lapsiperheissä. Naisella on voimakkaampi rooli päätettäessä, mitä ominaisuuksia kodilta vaaditaan. Naisen katsotaan huomioivan perheen emotionaaliset tarpeet. Miehellä sen sijaan näyttäisi olevan enemmän vaikutusvaltaa, kun päätetään kodin sijainnista tai hintatasosta. Miestä kiinnostaa usein asunnon jälleenmyyntiarvo sekä omaisuuden tuoma arvovalta. Naisilla ja miehillä on taipumus ottaa erilaiset roolit, kun päätetään, mitä asunnolta fyysisesti vaaditaan. Naisia kiinnostaa yleensä arjen sujuvuus, kun taas miehiä asunnon yksittäiset ominaisuudet kuten harrastetilat. Myös lapset vaikuttavat joko suoraan tai epäsuorasti päätöksen tekoon. Lapset saattavat vaatia omaa tilaa tai asunnon sijaintia ystävien läheisyydestä. Epäsuorasti lapset vaikuttavat vanhempien arvioissa tarvittavien huoneiden määrää sekä koulujen ja leikkipaikkojen läheisyyttä. (Levy & Lee 2004, 331.)

Päätöksentekomenetelmien malli

Hasu (2010) soveltaa Antonideksen ja van Raaij'n (1998) seitsemänvaiheista päätöksentekomenetelmien mallia analysoidessaan teemahaastattelulla saatua aineistoa asumisen valinnoista ja preferensseistä. Näitä menetelmiä käytetään päätöksentekoprosessin osana, mutta myös esimerkiksi intuitiolla on vaikutusta lopulliseen päätökseen. (Hasu 2010, 72, 81.) Päätöksentekomenetelmien mallia tarkastelen soveltuvien osien aineistooni peilaten myöhemmin luvussa viisi.

Ensimmäisessä lineaariskompensatorisessa menetelmässä (linear-compensatory rules) pyritään tunnistamaan omat arvostuksen kohteet ja vertailemaan näitä. Lineaarisisessa kompensoinnissa heikot ja vahvat muuttujat suhteutetaan toisiinsa. Hyvät joukkoliikenneyhteydet voivat esimerkiksi kompensoida huonompaa sijaintia. Kompensaatio on mahdollista vain, jos kuluttaja tunnistaa itselleen tärkeät arvostuksen tekijät ja kykenee arvioimaan niiden merkityksiä suhteessa omiin ja muiden perheenjäsenten tarpeisiin. Tulevia tarpeita on vaikea arvioida, ja asumisvalinnat tehdään nykyisen elämäntilanteen mukaan. (Antonides & van Raaij 1998, 265; Hasu 2010, 72–74.)

Toinen päätöksentekomenetelmistä on tuntemuksiin vetoaminen (affect referral). Menetelmä perustuu siihen, että kuluttaja valitsee ensivaikutelman perusteella tutulta tuntuvan vaihtoehdon. Tämä on päätöksentekomenetelmistä yksinkertaisin, mutta mahdollisesti myös ratkaisevin. (Antonides & van Raaij 1998, 265.) Asumisen valinta saattaa perustua yksin tähän intuitioon luottavaan menetelmään (Hasu 2010, 80).

Kolmas päätöksentekomenetelmä yhdistää päätöksentekosäännöt (conjunctive decision rules). Näiden sääntöjen mukaan valittavan kohteen ominaisuuksien on täytettävä tietyt vähimmäis- ja enimmäisvaatimukset. Tämän menetelmän avulla pyritään erottamaan vaihtoehdoista ne, jotka hyväksytään ja ne, joita ei hyväksytä. (Antonides & van Raaij 1998, 265–266.) Jos asuntoa valittaessa tunnistetaan välttämättömät ominaisuudet muista ominaisuuksista, vaihtoehtojen vertailu ja arviointi on avoimempaa eikä esimerkiksi lukkiuduta tiettyyn talotyyppiin (Hasu 2010, 76).

Neljäs menetelmä on ominaisuuksia vastakohtaistava päätöksentekomenetelmä (disjunctive decision rules). Menetelmässä valinta tehdään jonkin erityisen myönteisen ominaisuuden pohjalta. (Antonides & van Raaij 1998, 266.) Asunnon arkkitehtuuriset ominaisuudet tai näyttävä takka voivat olla näitä ominaisuuksia (Hasu 2010, 78). Viidennessä menetelmässä eli leksikografisessa päätöksentekomenetelmässä (lexicographic decision rules) oletus on, että vaihtoehtoisten kohteiden ominaisuudet järjestetään paremmuusjärjestykseen ominaisuuksien tärkeyden mukaan. (Antonides & van Raaij 1998, 266.) Vaihtoehtoista valitaan se, millä on eniten parhaita ominaisuuksia (Hasu 2010, 77).

Ominaisuuksien vaiheittainen eliminointi (sequential elimination) on kuudes menetelmä. Tässä vaihtoehtoista eliminoidaan ne, jotka eivät täytä vähimmäisvaatimuksia. Vaihtoehtoista valitaan se, jossa ei tunnisteta kielteisiä ominaisuuksia. (Antonides & van Raaij 1998, 267.) Asunnonvalinnassa asenteet esimerkiksi tiettyä asuntotyyppiä kohtaan saattavat eliminoida ison osan vaihtoehtoista (Hasu 2010, 79). Viimeisessä päätöksentekomenetelmässä vaihtoehtojen ominaisuuksia arvioidaan pareittain (additive differences). Vertailussa huonompi pudotetaan pois arvioinnista ja tilalle etsitään seuraava vertailtava vaihtoehto. (Antonides & van Raaij 1998, 267; Hasu 2010, 79–80.)

3.3 Asumisvalintojen kulttuuriset merkitykset

Perhetilanteen ja elämänvaiheen muutokset nähdään perinteisesti tärkeimpinä tekijöinä asumistarpeiden ja preferenssien syntyyn (Andersen 2011b, 184). Muuttuneet perhetilanteet selittävät Junton (2007, 108) mukaan suurimman osan muutoista. Lapsiperheissä tilantarve kasvaa sekä vaatimukset ympäristölle muuttuvat (Andersen 2011a, 104). Muita perhetilanteen muutoksia ovat itsenäistyminen, puolison löytäminen, lasten muutto pois kotoa, erot ja kuolema (Junto 2007, 108). Tilantarve pienenee kun lapset muuttavat pois kotoa, mutta tämä ei kuitenkaan aina tarkoita muuttamista pienempään asuntoon, sillä ihmiset löytävät muita käyttötarkoituksia tilalle (Andersen 2011b, 185). Myös lemmikkieläimillä, erityisesti koirilla, on vaikutusta ihmisten kulutusvalintoihin, eli siten myös siihen, mitä asumiselta toivotaan (Kylkilähti, Syrjälä, Autio, Kuismin & Autio 2015, 130).

Elämäntilanteesta aiheutuvat asumistarpeiden muutokset sekä preferenssit asunnon ympäristöstä ja sijainnista osoittavat, että muutkin kuin taloudelliset syyt vaikuttavat asumisvalintoihin (Andersen 2011b, 185). Asumistoiveet ja valinnat liittyvät henkilön asumishistoriaan. Työllistymisellä ja tuloilla on merkittävä vaikutus asumismieltyyksiin. Nuorilla asuinalueeseen valikoitumiseen vaikuttaa opiskelupaikan sijainti. Myöhemmin työpaikan sijainti vaikuttaa asuinalueen valikoitumiseen. Nykyisten tulojen ohella myös odotettavissa olevat tulot vaikuttavat asumismieltyyksiin. Korkeasti koulutetuilla on suuremmat odotukset tulevista tuloistaan ja siten enemmän toiveita asumiselta. (Andersen 2011a, 105.) Asumisvalinnat vaikuttavat niin työ- ja harrastusmahdollisuuksiin kuin ihmissuhteisiin ja elämäntyylin toteuttamiseen (Hasu 2017, 20).

Kulttuuri ja elämäntyyli asumisvalinnoissa

Hasun (2017, 52) mukaan elämäntyyli-ilähtöinen tarkastelu on viime aikoina yleistynyt asumisen tutkimuksessa. Asukkaiden elämäntyyli saattavat heijastua asumistoiveisiin, jotka puolestaan vaikuttavat asumisvalintoihin (Kytä ym. 2010, 93–94). Tanskalaisen Aeron vuonna 2002 esittämän teorian mukaan kulttuurierot määrittävät sen, mitä ihmiset laittavat asumistoiveissa etusijalle. Aeron mukaan ihmiset voidaan jakaa kolmeen ryhmään sen mukaan, miten tärkeänä kotia tai

asuinpaikkaa pidetään. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ne, jotka kokevat olevansa kotonaan jossain tietyssä paikassa, ja muut kuin tämä tietty paikka tuntuvat vierailta. Tämä ryhmä ei vertaile eri asuinalueita keskenään, sillä kodin sijaintia pidetään itsestäänselvyytenä. Se, mihin asetutaan asumaan on tälle ryhmälle yhteydessä siihen missä perhe, suku ja ystävät asuvat. Tälle ryhmälle kodin sijainnin kyseenalaistamista ei tapahdu. Eikä tarvita selityksiä sille, miksi asetutaan asumaan tiettyyn paikkaan. (Andersen 2011a, 101, 105.) Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat ovat erityisen kiinnittyneitä asuinpaikkaansa. Kutsun tätä ryhmää jatkossa asuinpaikkaan kiinnittyneiksi.

Toisen ryhmän muodostavat ne, jotka vertailevat vaihtoehtoja. Tälle ryhmälle oikean asumisvalinnan tekeminen on tärkeää ja sen pohtimiseen käytetään paljon aikaa. Asumisvalinta johtuu taloudellisista ja toiminnallisista tekijöistä ja on seurausta yksilön yhteiskunnallisesta asemasta. Tätä ryhmää kutsun jatkossa perhekeskeiseksi. Kolmannen ryhmän muodostavat ne, jotka jatkuvasti vertailevat vaihtoehtoja. Asumisvalinnat ovat tälle ryhmälle epäselviä ja jatkuvasti muuttuvia. Tämä ryhmä kokee asumisvalinnan tekemisen vaikeaksi ja turhaksi. Lopullisten valintojen tekeminen poissulkee muut vaihtoehdot, ja se koetaan epämiellyttäväksi. Tähän ryhmään kuuluvat eivät siitä johtuen tee valintoja vaan tuntevat olevansa kotonaan kaikkialla, mutta samalla he tuntevat olonsa ulkopuoliseksi kaikkialla. (Andersen 2011a, 105.) Tätä kolmatta ryhmää kutsun jatkossa seikkailijoiksi.

Aeron (2002) mukaan kodin ominaisuuksien, ympäristön ja sijainnin merkitys vaihtelee eri ihmisillä. Asuinpaikkaan kiinnittyneille asunnon sijainti on ennalta valittu. Valinta tehdään alueen sosiaalisten, kulttuuristen ja fyysisten ominaisuuksien mukaan. Ryhmään kuuluvat ilmaisevat preferensseikseen olemassa olevia alueen piirteitä, tai sitten heillä ei ole erityisiä preferenssejä. Perhekeskeisille koti on erityisen tärkeä perhe-elämän perusta. Koti ja kodin ympäristö ovat merkittäviä tekijöitä asumisvalintaa tehdessä varsinkin, jos perheeseen kuuluu lapsia. Tällä ryhmällä on monia vahvoja preferenssejä asumiseen. Seikkailijoille ympäristöllä ei ole kovin suurta merkitystä. Sen sijaan sijainnilla sekä palvelujen, liikenteen ja kulttuurin saatavuudella on suurempi merkitys. Tälle ryhmälle koti on paikka missä rentoutua ja nukkua, kun itse eläminen tapahtuu toisaalla. (Andersen 2011a, 105.)

Arvot asumisvalinnoissa

Jansen (2014) on tutkinut arvojen merkitystä asumisvalinnoissa. Tutkimuksessa vastaajat jaettiin itseohjautuvien ja turvallisuushakuisten ryhmään sen mukaan miten tärkeänä tiettyjä arvoja pidettiin. Ryhmien välillä ei huomattu eroja iän, sukupuolen tai tulojen suhteen. Turvallisuushakuiset (security) valitsevat turvallisen ja vakaan ympäristön. Itseohjautuvat (self-direction) määriteltiin muutoksille avoimina ja uusia mahdollisuuksia etsivinä, jotka haluavat asua luovassa ja eloisassa ympäristössä. (Jansen 2014, 271.)

Itseohjautuvilla on hieman korkeampi koulutustaso kuin turvallisuushakuisilla. Jansenin mukaan tämä on todettu jo aiemmissa tutkimuksissa. Vastaajat itseohjautuvien ryhmässä olivat jossain määrin useammin yksin asuvia, työssäkäyviä tai pieniä perheitä. Turvallisuutta korostavassa ryhmässä vastaajilla oli useimmin lapsia. Näissä perheissä toinen puolisoista oli useimmin kotona lasten kanssa. Molemmissa ryhmissä sekä asunnon vuokraaminen että omistaminen nähtiin houkuttelevana. (Jansen 2014, 271.)

Itseohjautuvat asuvat useimmin kaupungin keskustassa kun taas turvallisuushakuiset kaupungin reunoilla tai pienemmissä kunnissa. Turvallisuushakuisille kaupungin ulkopuolella asuminen edisti turvallisen ympäristön saavuttamista. Toisin kuin oletettiin, itseohjautuvien ryhmässä suosittiin harvemmin uutta asuntoa uudelta asuinalueelta. Uusi asuinalue näyttäytyi itseohjautuville tylsänä, yksitoikkoisena ja liian yhdenmukaisena. Uusi asuinalue nähtiin loputtomina riveinä samanlaisia taloja identtisine asukkaineen. Vanhemmat asuinalueet ja asunnot nähtiin sen sijaan luovempina ratkaisuin ja samalla ainutlaatuisempina. Turvallisuushakuiset suosivat asuinalueita, jotka koostuvat saman ikäisistä asukkaista, joiden tulotaso ja käyttäytyminen vastaa omaa. Itseohjautuvat puolestaan suosivat mahdollisimman erilaisista asukkaista koostuvia asuinalueita. (Jansen 2014, 272.)

4 Uudisasunnon ostajien asumisen valinnat

Tässä ja seuraavassa luvussa esittelen tutkimuksen tuloksia aikaisempaan kirjallisuuteen peilaten. Haastateltavilta kysyttiin uuteen asuntoon liittyviä odotuksia, näkemyksiä ja tarpeita ja selvitettiin puisen luhtitalon valintaan johtaneita tekijöitä.

4.1 Sijainti ja hinta keskeisinä tekijöinä asunnon valinnassa

Jansenin (2014, 272) mukaan asukkaat suosivat tietynlaisia ominaisuuksia asunnossa ja asuinympäristössä sen mukaan, miten hyvin ne vastaavat omia arvoja ja tavoitteita. Hasun (2017, 35) mukaan asumispreferenssi kertoo asukkaan asumisen arvostuksesta. Kuten aiemmin luvussa kolme tuli esiin, asumisen arvomaailma peritään vanhemmilta ja lapsuudesta tutut mieltymykset näkyvät aikuisiän kodissa ja siinä mitä asumisessa arvostetaan (Hasu 2010, 67). Asumishistorian tarkastelu on Hasun (2017, 106) mukaan osoittautunut toimivaksi keinoksi tunnistaa preferenssien muotoutumisen syyt ja seuraukset. Siksi tässäkin tutkimuksessa selvitettiin minkälainen on ollut haastateltavien lapsuuden asumismuoto ja asuinalue ja minkälaiden vaiheiden kautta he ovat päätyneet tulevaan asuntoon.

Suomalaiset arvostavat Junton (2010, 36) mukaan asumisessaan perusasioita, kuten kodikkuutta ja viihtyisyyttä sekä edullisia asumiskustannuksia. Tutkimukseni haastateltavat ilmaisivat arvostavansa edellisten lisäksi myös helppoutta ja toimivuutta, joihin liitetään asunnon ominaisuuksien lisäksi sijainti. Näin haastateltava kuvaa asumisen arvostuksiaan:

...mulle oli tärkeä se siinä on se takapiha. Ja se se et se on joko luhti tai rivitalo. Kerrostaloon en enää halunnu. Ja se sijainti. Et se on siinä, koska koirien kanssa on niin hirveen helppo lähteä mut iteki muutenki lähtee että, se se, tavallaan plussaa oli se että sehän on nyt se uus asunto. Et siinä on, ei tarte tehdä remppaa. Plus se se että se ei oo semmonen kivihirviö. Et se tuli sitte vast myöhemmin tajus et sehän on tosi hyvä juttu. Se on ensiasunnoks tosi hyvä valinta. (H3)

Edellä haastateltava kuvaa itselleen tärkeimpiä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet kyseiseen kohteeseen päättämiseen. Esiin nousee myös puu vaihtoehtoisena rakennusmateriaalina. Arjen sujuvuus ja käytännölliset asumisratkaisut ovat

varsinkin naisilla asunnon valinnassa huomion kohteena (Levy & Lee 2004, 331). Haastateltavien vastauksissa korostuikin se, että perusasioiden ohella asumiselta odotetaan toimivuutta, kuten seuraavasta kommentista käy ilmi:

K: Mitä arvostat eniten asumisessa?

V: Toimivuutta, että on semmonen kompakti ja siisti, emmä tiedä, palvelut lähellä, mut silleen et on luonto lähellä mutta palvelut lähellä.

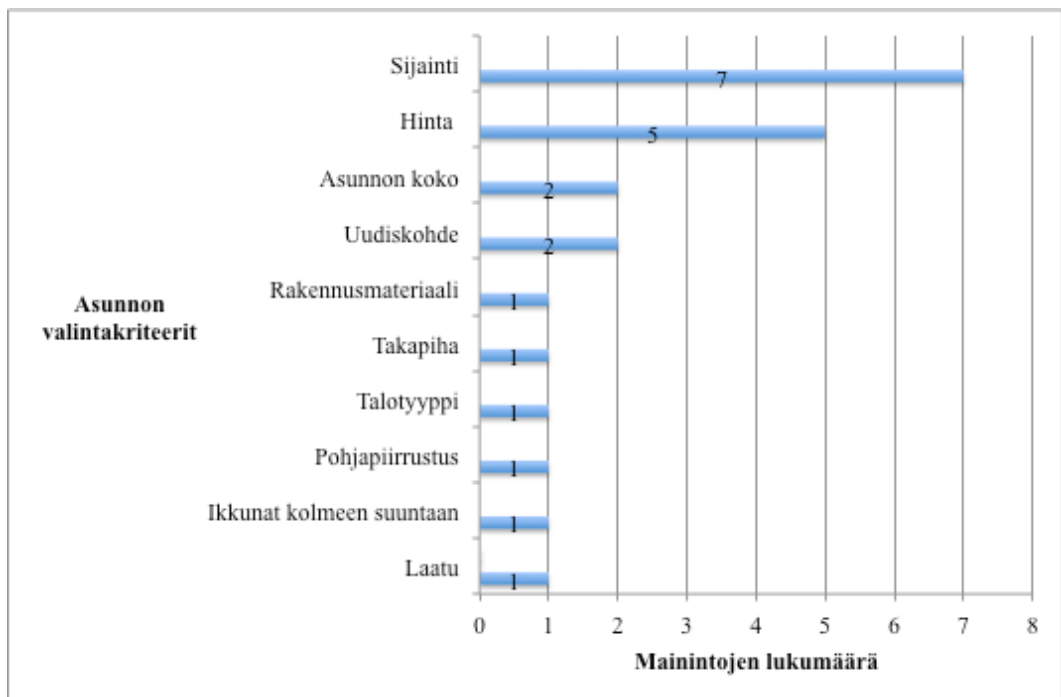
K: Mitä se toimivuus on? Liittyks se siihen asuntoon?

V: Asuntoon itessään, arvostan sitä et ei oo paljon sellasia hukkaneliöitä, järkevää asumista. (H7)

Järkevä asuminen merkitsee edelliselle haastateltavalle sitä, että asunto sijaitsee hyvällä paikalla luonnon läheisyydessä ja palveluita on saatavilla. Hyvä pohjaratkaisu, jossa neliöt ovat oikeassa paikassa ovat toimivan asunnon edellytys. Rationaalisuuden korostaminen on tyypillistä askeettiselle hedonismille (Autio & Autio 2009, 247). Haastateltava kuvaa itseään:

En muutenkaan oo kauheen materialistinen ihminen että, tiedän aika tarkkaan ne perustarpeet mitä mulla on siihen, huonekalujen ja tällasten osalta, ja sitten se riittää. (H1)

Kuviossa yksi on nähtävissä mitä tekijöitä asukkaat pitivät tärkeimpinä asunnon valinnassa. Asunnon sijainti mainittiin jokaisessa haastattelussa, eli se sai seitsemän mainintaa. Asunnon hintaa pidettiin myös tärkeänä valintakriteerinä. Karjalaisen (2017) selvityksessä puukerrostalojen asukkaille sijainti oli erittäin merkittävä tai merkittävä tekijä asunnon valinnassa 81 prosentille vastaajista. Niin ikään asunnon hintaa asunnon valinnassa piti erittäin merkittävänä tai merkittävänä 80 prosenttia vastaajista.

Kuvio 1. Tärkeimmät asunnon valintakriteerit

Kuvio yksi perustuu asukkaiden nimeämiin asunnon valintaan vaikuttaneisiin tekijöihin. Haastatteluiden aikana esimerkiksi takapihan tärkeys korostui useammalla kuin mitä kuvio antaa olettaa. Voikin olla, että kysyttäessä asunnon valintaan vaikuttaneita tärkeimpiä tekijöitä, eroavat ne haastateltavien ilmoittamista asumisen arvostuksista jonkin verran, tai valintaan vaikuttaneita tekijöitä ei osata nimetä. Kiistatta voidaan kuitenkin todeta, että sijaintia pidetään tärkeimpänä asunnon valintaan vaikuttaneena tekijänä.

Asunto saisi sijaita lähellä luontoa kävelyetäisyydellä keskustasta

Halutulle alueelle pääseminen kohtuullisin kustannuksin nähtiin tärkeämpänä asunnon valinnassa kuin muut asunnon ominaisuudet. Sijainti on kaikille haastateltaville tärkeimpien valintakriteerien joukossa. Haastateltaville hyvä sijainti tässä tutkimuksessa tarkoittaa sitä, että kohde on lähellä luontoa ja lähellä keskustaa. Asuinalue, jolle tutkittava puurakennus on valmistumassa, on kohtalaisen uusi. Kurosen (2008, 33) mukaan uusille asuinalueille muuttava väestö on keskenään yhtenäistä. Haastateltavia yhdisti se, että kaikki asuvat viiden kilometrin säteellä uudesta asuinkohdeesta. Uudesta asuinalueesta kiinnostuvat usein sellaiset ihmiset joiden ihanteisiin ja elämäntyyliin se sopii (Kuronen 2008, 32). Elämäntyyli saattavat poiketa asukkaiden välillä, mutta niitä yhdistää

samantapaiset harrastukset tai kulutuskäyttäytyminen (Kytä ym. 2010, 92). Haastateltavat mainitsivat kaikki ulkoilevansa paljon luonnossa ja harrastavansa myös muuten urheilua.

Haastateltavista suurin osa sopii Aeron (2002) esittämään kuvaukseen henkilöistä, jotka nimesin asuinpaikkaan kiinnittyneiksi (Andersen 2011a, 105). Heille sijainnilla on ollut suuri merkitys asuntoa valittaessa. Valintaan on vaikuttanut alueen sosiaaliset, kulttuuriset ja fyysiset ominaisuudet. Asuinalue oli ennestään tuttu useammalle. Haastateltavista suurin osa sopii myös Jansenin (2014, 272) kuvaukseen turvallisuushakuisista ihmisistä, joille uusi asunto uudelta alueelta näyttää mieluisana. Muutamalla haastateltavista ystävä asui jo uudella alueella ja sitä kautta alue oli tullut tutuksi ja vetovoimaiseksi. Yksi haastateltava kertoi lapsuuden kodin olleen parin sadan metrin päässä uudesta kohteesta. Koiranomistajille sijainti lähellä ulkoilumaastoja ja myös keskustan saavutettavuus kävellen oli erityisen tärkeää. Asuinalueella sijaitseva päiväkotiki vaikutti lapsellisen pariskunnan päätökseen merkittävästi.

Tähän tutkimukseen haastatellut vaikuttavat asuinpaikkaansa kiinnittyneiltä ja turvallisuushakuisilta. Sijainti on näille ryhmille asunnon valinnassa tärkeä. Kaukon (2006, 92) tutkimuksessa asunnon toiminnallisuus ja tilavuus merkitsi kuluttajille sijaintia enemmän. Hasun (2017, 53) mukaan asukkaiden jakaminen kohderyhmiin ja niiden pohjalta tehtävät alueidentiteettiä korostavat suunnitteluratkaisut ovat toistaiseksi jääneet huomiotta kaupunkisuunnittelussa.

Rakennuskohteen tulevat asukkaat suosivat omistusasumista

Omistusasumisen suosiminen liittyy vahvasti suomalaisten asumisen arvostukseen. Omistusasumista on Junton (1990, 286) mukaan pidetty sosiaalisen pärjäämisen ja kuntoisuuden mittarina. Omistusasuminen oli haastateltaville tärkeää. Valintaan omistusasunnon ja vuokra-asunnon välillä vaikuttaa joukko taloudellisia ja eitaloudellisia tekijöitä (Andersen 2011b, 186). Taloudelliset resurssit vaikuttavat siihen minkälaiseen asumiseen on varaa. Tutkimuskohteen asunnot koettiin hinnaltaan edullisiksi. Moni haastateltava mainitsikin tärkeimmäksi valintatekijäksi asunnon edullisen hinnan. Säästäväisyys ja rationaalisuus korostuivat haastateltavien puheissa. Siihen, miten käsitämme ja ymmärrämme

toimintamme kuluttajana vaikuttaa edelleen talonpoikainen, säästäväisyyttä ja pidättäväisyyttä korostava eetos (Autio, Huttunen & Puhakka 2010, 95). Omistusasuminen nähtiin järkevänä sijoituksena, jossa kertyy itselle säästöjä. Vuokra- ja asumisoikeusasumisen kustannukset koettiin yhtä kalliiksi kuin omistusasumisen. Haastateltava perustelee omistusasumisen valintaa seuraavasti:

No tottakai joka kerta siitä joku pieni läntti o oma lisä ja, ne ei mee hukkaa että mä oon ikäni sillon ku muksuna oltii ni aina oltii vuokralla ja ensimmäiset kämpät kans o vuokralla ni siit et ku ei mitää jää. (H2)

Haastateltavalle vuokra-asunnosta omistusasuntoon siirtyminen on ollut tärkeää. Lapsuudesta lähtien vuokralla asuneena, haastateltava kokee oman varallisuutensa kasvun tärkeäksi, mikä tukee Junton (1990, 320–321) käsitystä omistusasumisen keskiluokkaistavasta ja yksilöllistävistä vaikutuksesta. Haastateltava pyrkii lapsuuttaan korkeammalle asumisen tasolle, mikä Junton (1990, 286) mukaan on liitetty omistusasumisen ihannointiin.

Yksi haastateltava oli sitä mieltä, että jäisi enemmän käyttörahaa, mikäli asuisi vuokralla, mutta valitsi kuitenkin omistusasumisen. Yhdelle haastateltavalle vakiintunut elämäntilanne, parisuhde ja koirat, vaikuttavat siihen että omistusasuminen on tullut ajankohtaiseksi: “Sitten kun käytiin pankissa juttelemassa niin, tuo pankkivirkailija hirmu hyvin meille sanokin että miks työ ette sitten ostas omaa, että samalla rahalla lyhentää sitä lainaa kun mikä ois menny sen aso-kodin vastikkeeseen.” (H4).

Pankkivirkailija oli kehottanut haastateltavaa valitsemaan omistusasunnon. Kuluttajat vaikuttavat luottavansa asiantuntijan näkemykseen siitä mikä on järkevää rahankäyttöä ja minkälainen asumismuoto kannattaa valita. Sarantola-Weissin (2003, 37) mukaan askeettinen kulutus liitetään säästäväisyyteen ja vaatimattomuuteen sekä rationaaliseen kuluttamiseen. Omistusasumista jo jonkin aikaa suosinut haastateltava pohtii tehtyä ostopäätöstä seuraavasti:

...mulla ei oo se tärkeintä että minä maksan sen kerralla sen kämpän vaan, sillee että pystyy elämään muutenki. Siksi näin pieniä ja tämmösiä, tän hintaluokan, että ei olla liian tiukilla sitte. (H2)

Haastateltava haluaa pitää asumiskustannukset hallittavina, että rahaa riittää myös muuhun elämiseen, ja on siksi päätynyt pieneen ja edulliseen omistusasuntoon. Haastateltava edustaa Aeron (2002) ryhmittelyssä seikkailijaa, jolle asunnon koko tai varustelutaso ei ole tärkeää vaan elämä tapahtuu toisaalla. Koti on seikkailijoille paikka nukkumiselle ja rentoutumiselle. (Andersen 2011a, 105.)

Moderniin kuluttamiseen liitetty hedonistinen, nautintoon ja huviin tähtäävä kulutus on Sarantola-Weissin (2003, 37) mukaan kietoutunut yhteen askeettisen kulutuksen kanssa. Tämä käy hyvin ilmi haastateltavien puheista:

Mähän niin kun.. en mikää törsäilijä. Varojen mukkaan....Jos näät jonku nii hinnasta viis, jos joku on sitä mikä tuntuu itelle hyvälle ni kyllä sit tulee monesti tehtyä myös tämmönenki, et vähä niin ku kaikkee löytyy, tarpeen tullen sitte. (H2)

Nyt on pystytty panostamaan siihen että ostetaan vaan mitä tarvitaan, mut sitte laadukasta. Elikkä me mietitään. Me ei tehä hirveesti heräteostoksia. Se on. Se myöski mahdollistaa sitte sen vähän sen taloudellisen suunnitteluun, että jos nyt koira joutuu eläinlääkäriin tai autosta on joku ni ei oo paniikki. Et sit on vähän pelivaraa siin. (H3)

Haastateltavat tunnistavat itsessään niin hedonistisen kuin askeettisen kuluttajan piirteitä. Yllättäviin menoihin varaudutaan rahojen harkitulla käytöllä ja taloudenpidon suunnittelulla.

Uudiskohteen hyvät puolet: remonttivapaus, matalat kustannukset ja jälleenmyynnin helppous

Haastateltaville tärkeimpiä ominaisuuksia oli se että kyseessä on uudisrakennus. Moni haastateltava mainitsi että uudessa asunnossa ei tarvitsisi ihan heti kantaa huolta remonteista. Asunto uudessa luhtitalossa nähtiin hyvänä sijoituksena, ja asunto koettiin helppona myydä eteenpäin tarvittaessa. Uudessa asunnossa asumiskustannukset ovat haastateltavien mukaan edullisemmat kuin vanhassa asunnossa. Luhtitalossa asuminen nähtiin rivitalomaisena asumisena. Asuinalueen kuvattiin muodostuvan samanlaisista rivitaloista, vaikka kyseessä onkin luhtitalo:

Se vaikuttaisi et siitä tulee tosi siistin näkönen, kuitenkin sitten ulkoa katottuna. Sit siinä on monta rivitaloa peräkkäin ni mä luulen et se on, ihan nätti. (H4)

Jansenin (2014, 272) tutkimuksessa itseohjautuville uusien asuinalueiden samanlaisten talojen muodostamat rivit koettiin yksitoikkoisina ja tylsinä. Haastateltavan edellinen kommentti vahvistaakin käsitystä siitä, että tässä tutkimuksessa arvot, joita haastateltavat puheissaan korostavat liittyvät turvallisuuteen. Turvallisuushakuinen kokee samanlaiset talot uudella alueella nätteinä (vrt. Jansen 2014, 272).

Kerrostalovastaisuuden takana aiemmat negatiiviset kokemukset

Useimmat haastateltavat pitivät kerrostaloasumista huonona vaihtoehtona. Myönteisimmin kerrostaloihin suhtautuvat olivat ostaneet asunnon toisesta kerroksesta. Kerrostalovastaisuus oli voimakkainta ensimmäisen kerroksen asukkailla, joille oma piha oli tärkeä. Lammin ja Timosen (2008, 78) mukaan omasta puutarhasta unelmointi on yksi syy siihen miksi kerrostaloasuminen ei kiinnosta suomalaisia. Osa haastateltavista piti vuokrakerrostaloalueita huonoina asuinympäristöinä. Samanlainen havainto on tehty Koistisen ja Tuorilan (2008, 17–18) selvityksessä, jossa vuokrakerrostaloja pidettiin huonosti hoidettuina, rumina ja korkeina. Vuokrakerrostaloalueiden heikkouksia Strandellin (2011, 12) mukaan ovat sosiaaliset häiriöt, turvattomuuden tunne ja epäsiisteys.

Kerrostaloasumisen epäsuosio liittyi haastateltavilla huonoon kokemukseen ja betonin ominaisuuksiin. Kerrostaloista käytettiin kuvauksia “kivihirviö” ja “betonilähiö”. Kerrostalossa asumista voisi yksi haastateltava harkita mikäli se olisi rakennettu puusta. Asunnonvalinnassa asenteet esimerkiksi tiettyä asuntotyyppiä kohtaan saattavat eliminoida ison osan vaihtoehtoista (Hasu 2010, 79). Kuten tässäkin tutkimuksessa, kerrostaloa ei edes harkittu siihen liitettävien kielteisiksi koettujen ominaisuuksien takia. Haastateltava kuvaa kokemustaan kerrostalosta:

V: ...muistan pentuna ku asuttiin niissä kerrostaloissa ni niis oli joskus talvella ihan sisäikkunatki jäässä. Ja talvella ilma oli niin kuiva siellä sisällä että meillä oli sit sellasia vesiastioita patterin päällä et saatiin sitä kosteutta.

K: Aivan joo.

V: Mulla oli tosi paljon keuhkoputkentulehuksia pentuna, niin se ei ainakaan se kerrostaloasuminen niissä, vanhoissa, kauheissa, (tiilitaloissa) ni se ei auttanu sitä asiaa yhtään. H3.

Muuttoliikkeen valikoivuus, eli taustoiltaan erilaisten asukkaiden muuttoliikkeen suuntautuminen eri lailla, tuottaa ja ylläpitää alueellisia eroja. Valikoiva muuttoliike kertoo muuttajien valinnan mahdollisuuksista sekä käytettävissä olevista resursseista. Varakkaammilla kotitalouksilla on yleensä paremmat etenemismahdollisuudet asumisuralla sekä mahdollisuus valita asunto ja asuinalue. Vähävaraisemmat kotitaloudet valitsevat asuntonsa ja asuinalueensa pienemmistä vaihtoehdoista. Kotitalouksien muuttopäätöksiin vaikuttavat tulotason lisäksi erot elämäntyyliissä ja asumisen arvostuksissa. (Vilkama ym. 2013, 486.)

Tanskalaisessa selvityksessä naapuruston sosiaalisella koostumuksella oli merkitystä. Tärkeimpänä pidettiin yksityisyyttä ja rauhaa. Seuraavaksi tärkeimpänä pidettiin asumista samanlaisten käyttäytymisnormien omaavien ihmisten keskuudessa. Tämän jälkeen tärkeimpiä ominaisuuksia ovat ystävien lähellä asuminen, samankielisten ja -kulttuurisen taustan omaavien parissa asuminen ja perheen lähellä asuminen. Asunnon omistajat olivat vuokra-asukkaita enemmän huolestuneita naapuruston oloista. (Andersen 2011a, 102.)

Haastateltavien kerrostalovastaisuus ei ole täysin yhteneväinen yleiseen kerrostaloihin suhtautumisen kanssa. Strandellin (2011, 19) mukaan keskustamaisen kerrostaloasumisen suosio on kasvussa. Suomalaisista kerrostaloasuntoon toivoo 24 prosenttia väestöstä, kun jo kerrostalossa asuvista 47 prosenttia asuu ihannetalotyypissään (Strandell 2011, 75). Ja esimerkiksi Helsingissä, kantakaupungin yksin- ja kaksinasuvista 52 prosenttia pitää kerrostaloasuntoa mieluisimpana (Tuominen, Vaattovaara & Kortteinen 2005, 37).

Suhtautuminen kerrostaloihin voi olla yhteydessä siihen, että Helsingissä kerrostalojen osuus on 85,6 prosenttia, kun se tutkimuskohteen kaupungissa on hieman alle 57 prosenttia (Tilastokeskus 2016b). Kaupungin asuntokannan rakenne voi vaikuttaa asukkaiden suhtautumiseen tiettyä talotyyppiä kohtaan.

Myös kerrostalojen hallintamuodolla voi olla vaikutusta. Kerrostalovastaisuus liittyy haastateltavien puheissa vuokrakerrostaloihin ja kerrostalolähiöihin. Strandellin (2017, 108) mukaan keskustamainen kerrostaloasuminen on huomattavasti toivotumpaa kuin lähiötyyppinen kerrostaloasuminen.

Asumisen arvostukset periytyvät lapsuudesta (Hasu 2010, 67). Haastateltava, jonka lapsuudenkoti oli kerrostalossa voisi asua kerrostalossa. Muiden haastateltavien lapsuudenkodit olivat joko omakoti-, rivi- tai paritalossa. Heistä kerrostaloasuntoa voisi harkita toisesta kerroksesta asunnon ostanee. Asenteet tiettyä asuntotyyppiä kohtaan asuntoa valittaessa saattavat eliminoida ison osan vaihtoehtoista (Hasu 2010, 79).

Karjalaisen (2002, 366) tutkimuksessa puukerrostalossa jo asuvista yhdeksän kymmenestä muuttaisi mieluummin rivi- tai omakotitaloon. Sen sijaan Karjalaisen tuoreen (2017) selvityksen mukaan kaksikerroksinen pienkerrostalo olisi suosituin talotyyppi suurimmalle osalle (38 %) puukerrostaloasukkaista, toiseksi suosituimpana (30 %) pidettiin kerrostaloa. Kerrostaloasumisen suosio on Karjalaisen (2017) mukaan lisääntynyt huomattavasti.

Elämänvaiheiden muutokset tiedostetaan asumisratkaisuisissa. Eläkkeelle jäämisen pohtiminen muuttaa asukaen näkemyksiä siitä miten voisi asua. Kerrostaloasuminen nähdään palvelujen saatavuuden kannalta eläkeikäisenä ratkaisulta, johon olisi tyydyttävä. Kerrostaloasumiselta toivotaan kuitenkin väljyyttä, kuten haastateltava kuvaa:

Niin kai se sitten pitää tyytyä johonki vähän kaupunkimaisemman oloseen paikkaan, minne tuuaan. En haluaisi ihan jossain betoniviidakossa tuolla jossain pienessä kopperossa jossain minne tukehtuu suurinpiirtein että, semmone joku väljyys mielellään siinä asunnossa. Ja sit että vois ulkoilmaa haistaa vaikka siellä parvekkeella sitte. (H5).

Asunnon on sovittava elämäntilanteeseen. Vaikka kerrostaloa ei pidetä toivottuna asumismuotona, ymmärretään elämäntilanteen vaikuttavan asumiselta vaadittaviin ominaisuuksiin. Palveluiden saatavuutta ja sijaintia lähempänä keskustaa pidetään eläkeläiselle tärkeinä kriteereinä. Liian ahdas kerrostaloasuminen ei houkuttele eläkeläisenäkään.

Haave omasta pihasta

Takapihan tärkeimpänä valintakriteerinä mainitsi vain yksi asukas. Oman pihan tärkeys kuului muidenkin haastateltavien puheissa, vaikkei sitä mainittukaan kysyttäessä tärkeimpiä valintakriteereitä. Koiranomistajille oli erityisen tärkeää että asunto oli ensimmäisessä kerroksessa ja että oli oma piha:

Niitä oli tarjolla silloin myös se, yläkerrassa, mutta en halunnu, et sen, mä oisin jättäny ihan kokonaan ostamattaki sen yläkerran asunnon just sen takia et siinä sitä pihaa sitte ei ois ollu. (H1)

Haastateltava ei olisi valinnut kyseistä kohdetta, mikäli siinä ei olisi ollut omaa pihaa. Hasu (2017, 36) kutsuu tällaista ehdotonta valintakriteeriä kynnyskriteeriksi. Toisesta kerroksesta asunnon ostanut perustelee valintaansa seuraavasti:

...et jossain vaiheessa ois se oma piha, ni ehkä haluis et se ois oikeesti isompi ja näin pois päin se on kuitenkin niin pieni tossa ja pitäis ite rajata ja tehdä istutukset, tuntuu helpommalta laittaa kengät jalkaa ja lähtee siitä puistoon tai metsään tai mitä tahansa, ehkä semmonen helppohoitoisuus sit kuitenkin ratkas tässä. (H7)

Asuinkohteen piha nähtiin kuitenkin liian pienenä. Askeettiselle hedonistille tärkeää on kodin helppohoitoisuus (Autio & Autio 2009, 247). Pieni piha, joka olisi itse pitänyt aidata ja istuttaa veisi aikaa joltain muulta vaihtoehtoiselta toiminnalta. Toisen kerroksen asunto näyttäytyy siis helppohoitoisuutta ja toimivuutta arvostavalle asukkaalle mieluisampana vaihtoehtona.

Kohteen asukkaat arvostavat väljää, esteettistä ja rauhallista asuinalueetta

Floridan (2004, 288) mukaan ihmiset odottavat nykyään enemmän asuinalueilta kuin ennen. Keskittyminen asuinmiljöiden viihtyisyyteen ja arkkitehtuurin parantaisi puukerrostalojen houkuttelevuutta (Karjalainen 2002, 386–387). Hyvän ja viihtyisän asuinalueen ominaisuuksia haastateltava kuvailee seuraavasti:

...ympäristö on aika tärkeä just se, lähiympäristö se piha, että siinä jotenki suunniteltu ja on nätisti hoidettu ympäristö ja tuota, mut tietenki se laajempi ympäristö että, myös metsä on tärkeää sitte ulkoilualue on muutenki ja tuota. No tietyl taval semmone väljyys ja se et se ei ois autojen ehdoilla rakennettu että on parkkipaikat

ensimmäinen näkyvyys kun lähtee kättelee, et se ei oo mun mielestä oikeen kiva ympäristö. Et se ympäristö ois, vähä laajemmalti ajateltu ja suunniteltu ja ehkä kaikkee näitä viherjuttuja siinä. (H5)

Aikuistaloudet toivovat Koistisen ja Tuorilan (2008, 17–18) mukaan asuin ympäristöltään väljyyttä ja esteettisyyttä. Liian tiivis rakentaminen tuli tässäkin tutkimuksessa esille kielteisenä asuinalueen ominaisuutena. Liian tiiviissä rakentamisessa haittapuolena nähdään myös se että ikkunasta näkyisi naapurin ikkuna. Asumisen yksityisyyden kokemiseen vaikuttaa Hasun (2017, 172) mukaan ikkunanäkymät, jotka ovat keskeisessä asemassa tiiviissä kaupunkiympäristössä.

1930-luvulta lähtien, funktionaalisten periaatteiden yleistymisen myötä korostunut arvostus luonnonläheisyyttä ja rakentamisen väljyyttä kohtaan näkyy edelleen vahvana kuluttajien asumisen arvostuksissa (Saarikangas 2002, 229). Puurakentamisessa tulisikin Karjalaisen (2002, 387–388) mukaan keskittyä rakentamisprosessin sijaan valmiin rakennuksen ja asuinmiljöön ominaisuuksiin, sillä ne ovat asukkaiden kannalta olennaisia. Haastateltava kuvaa hyvän asuinalueen ominaisuuksia:

...semmonen yleis..ilme, et on semmosta siistiä. Sitte että se luonto näkky myös siinä mukana. Ja sit aika paljon arvostan sitä että se on rauhallinen. (H1)

Edelliselle haastateltavalle rauhallisuus liittyi alueen asukas- ja asuntorakenteeseen. Rauhattomana hän piti kaupungin vuokra-asuntoalueita. Asuinalueen rauhallisuus on suomalaisille tärkeä viihtyvyystekijä (Strandell 2017, 100). Turvallisuushakuiset valitsevat Jansenin (2014, 271–272) mukaan turvallisen ja vakaan ympäristön, jossa asukkaiden tulotaso ja käyttäytyminen vastaa omaa. Haastateltava kuvaa hyvän alueen viihtyvyystekijöitä:

Mä en tiiä miten mä nyt sanosin sen sillee järkevästi mutta on ihan kiva että asuinalue on uusi, ja sitten että siellä ei oo kauheesti sellasia laitapuolen kulkijoita, kun semmosestaki saattaa olla vähän häiriö. Ja lasinsirut ja tämmöset kun lähet koirien kanssa lenkille. Et on semmonen siisti ympäristö. (H4)

Haastateltavien halu valita asunto uudisalueelta kuvastaa pyrkimystä kohti rauhallista ja siistiä asuinympäristöä, minne kauppakeskusten lähistöllä ilmenevä levottomuus ei kuulu eikä näy, ja missä naapurit koetaan samanhenkiseksi. Rauhallisuuden kokeminen liittyy suomalaisilla meluttomuuteen ja sosiaalisten häiriöiden puuttumiseen (Strandell 2017, 100). Asuinalueen sosiaalisella ympäristöllä on vaikutusta siihen, kuinka tyytyväisiä asuinalueeseen ollaan. Alueen sosiaalisen rakenteen on myös todettu vaikuttavan ihmisten muuttohalukkuuteen. (Kortteinen ym. 2005, 128.)

Juntton (2008, 13) mukaan “heikot” sosiaaliset suhteet, kuten kohtaamiset pihalla ja toiset koiranulkoiluttajat ovat asuinympäristössä tärkeitä: “no tietenkin ku koiria ulkoiluttaa ni ehkä ihan eri tavalla tulee juteltua ihmisten kanssa.” (H1). Floridan (2004, 284) mukaan aiemmin tärkeät vahvat sosiaaliset suhteet ovat korvautuneet heikoilla suhteilla. Etenkin koiranomistajat suhtautuvat tulevaan naapurustoon odottavaisin ja myönteisin mielin. Nykyisen asumistilanteen epäkohdat vaikuttavat siihen, mitä tulevan kodin ominaisuuksia korostetaan (Andersen 2011a, 112–113). Koiranomistaja kuvaa nykytilannettaan:

Ihana päästä pois tästä. Ku meil on naapurustokyylyä siellä ku kyttää meitä ku mennään koirien kans ulos ni.. (H4)

Nämä saman tilan toistuvaan jakamiseen perustuvat heikot sosiaaliset suhteet näyttäytyvät tärkeänä myös muille kuin koiranomistajille. Haastateltava kuvaa näkemyksiään piha-alueesta näin:

no riippuu kelle se nyt ois rakennettu mut jos sitte iäkkäämmille mut et siinä ois ympärillä jotaki tämmösiä ja, kesällä kasveja ja kaikkee et se ois semmone lisäolohuone ois siellä ehkä puumateriaalien kanssa tehty jotain penkkejä sinne ja istutuksia ja. Jotain semmosta rakennettua ulkoympäristöä. Että semmoseen must ois aivan semmoses kodissa olla, että siinä ois sitä muutaki ku just se asunto mikä siinä sisällä on vaa se ympäristö siinä talon ulkopuolella. (H5)

Moderneille yhteiskunnille on Floridan (2004, 286) mukaan ominaista se, että ihmisillä on useita heikompia suhteita. Asuinalueilla asukkaiden sosiaalisten suhteiden ylläpito edellyttää lähipalveluita, erilaisia kohtauspaikkoja sekä kulkuväylien ja pihojen suunnittelua (Juntto 2008, 13).

4.2 Kompromissit ja kompensatiot asunnon valinnassa

Luvussa kolme kuvasin sitä, miten asumisvalinnat muodostuvat, mitä menetelmiä käyttäen asumiseen liittyviä päätöksiä tehdään sekä miten perheenjäsenten roolit vaikuttavat asumisvalintoihin. Haastateltavista neljä oli parisuhteessa, jolloin kompromisseja mieltymyksistä on saatettu joutua tekemään. Yksin asuvista haastateltavista kaikki olivat neuvotelleet asunnon ostopäätöksestä ainakin jonkun tutun kanssa. Usein kyseessä oli vanhempi, sisarus tai ystävä. Lapset vaikuttavat joko suorasti tai epäsuorasti asunnolta vaadittaviin ominaisuuksiin (Levy & Lee 2004, 331). Haastateltava, jonka lapsen päiväkotit sijaitsee alueella, kertoi asunnon valintaan vaikuttaneen asunnon sijainnin päiväkodin lähellä.

Päätöksentekomenetelmien käyttö asunnon valinnassa

Tarkastelen seuraavaksi minkälaisia menetelmiä tulevat asukkaat ovat käyttäneet asumispäätöksissään. Haastateltavat ovat asumispäätöstä tehdessään vertailleet eri vaihtoehtoja. Kompensaatiomenetelmä on Hasun (2012, 75) mukaan menetelmistä rationaalisin, mutta vaihtoehtojen tunnistaminen, analysointi ja arviointi on aikaa vievää. Seuraavasta kommentista käy ilmi kompensaation tärkein edellytys, tunnistaa itselleen tärkeät ominaisuudet: ”Ni sitte kuitenkin ehkä se uus ja sit se sijainti oli se tärkeempi, kun se yks ylimääräinen huone.” Sama haastateltava ilmoitti arvostavansa asumisessa kuitenkin ennen kaikkea tilaa. Lopulliseen asumisvalintaan muut tekijät vaikuttivat lopulta enemmän kuin esitetyt preferenssit. Esitetyt ja toteutuneet asumispreferenssit eivät kohdanneet (vrt. Junto 2010, 293). Lopullinen asumisratkaisu muodostuu preferenssien ja rajoitteiden vuorovaikutuksessa (Jansen 2011, 255).

Haastateltavat korostivat sitä, ettei asunnon koolla ole heille suurta merkitystä. Haastateltavista osalle asunnon pientä kokoa kompensoi asunnon sijainti, edullinen hinta ja se, että kyseessä oli uusi asunto. Haastateltavat tunnistivat useimmiten kompensoivansa eli korvaavansa jonkin ominaisuuden asumisessa jollain toisella, kuten seuraava haastateltava päätöstään kuvaa:

Toki kumpiki olis varmaan halunnu isomman asunnon, mutta tuo oli niin hyvä tilaisuus että mejän mielestä tuo oli aika edullinen tuo

asunto. Siihen sit kuitenkin päädyttiin ja, sillä ajatuksella että muutaman vuoden päästä voidaan vaihtaa isompaan. (H4)

Tehtyä asumispäätöstä ei nähdä lopullisena ratkaisuna, vaan isompaan asuntoon voidaan vaihtaa myöhemmin. Haastatellut asunnonostajat tiedostavat, että elämäntilanteet ja asumistarpeet muuttuvat, eivätkä asumisratkaisut ole pysyviä. Uuden asunnon asuinalue ei näyttäyty haastateltavalle yhtä rauhallisena kuin nykyisen asunnon asuinalue. Uuden asunnon alue on rakennettu niin tiiviisti, että se saattaa vaikuttaa ympäristön rauhallisuuteen. Haastateltavalle uuden asunnon laadun laadukas rakentaminen ja seinärakenne kompensoivat alueen mahdollista rauhattomuutta:

Tämä asuntoha on, ei oo niin rauhallinen ku tää, tai siis voi se asunto sitte olla rauhallinen mut se ympäristö ei oo jos vertaa tähän nykyseen. Et mul on niin herrankukkarossa tää nykyinen, et se on paljo tiiviimpää rakentamista sitte tuolla uudessa kohteessa, mutta jospa se ois se laatu sitte se, seinärakenne eihä se välttämättä sitte oo sen hankalampi. (H5)

Sama haastateltava kokee, että kompensatiota on tehtävä myös pihan ja työmatkan suhteen. Uuden asunnon piha ei yllä samalle tasolle kuin vanhan asunnon. Vanhaan kotiin, ja erityisesti sen pihaan, on haastateltavalle muodostunut voimakas kiintymys: “No joo, nyt mulla, tässä mä kyllä vähän häviän mulla on nyt niin upea piha nyt tuo nykyinen piha. Kaikkea ei saa mukaan.” (H5).

Haasteltavan puheesta paistaa pettymys, ja hän kuvaa tulevaa muutosta termillä häviäminen. Vastauksesta voi päätellä, että muutto vanhasta uuteen ei välttämättä ole mieluinen päätös. Loomes ja Sudgen (1982) ovat esittäneet teorian katumuksesta, jolla voi Hasun (2017, 126) mukaan selittää tapaa käsitellä omia asumisen valintoja. Asunnon valinnassa katumus voi perustua vertailulle nykyisen ja tulevan asunnon välillä. Vanha asunto koetaan tutkana ja turvallisena, uuden asunnon edustaessa muutosta ja siten riskiä. Haastateltava tiedostaa, ettei kaikkea voi saada. Joistakin ominaisuuksista on luovuttava saadakseen jotain muuta. Kyseiselle haastateltavalle muutto vanhasta uuteen asuntoon oli tärkeimpiä valintaperusteita, sillä vanhaan asuntoon olisi tehtävä lähitulevaisuudessa remonttia. Myös totuttuun työmatkaan on tulossa ei niin myönteinen muutos:

Työmatka pikkusen pitenee ja rumenee ku mul on ollu ihana ranta lenkki, pyörällä tullessa tossa, semmonen oikeen rantamaisema. Nyt on vähä tylsää, sitte vaan. Mut okei, ei kaikkee voi saada. (H5)

Vaikka asunnolta vaadittavat ominaisuudet täytyisivätkin, voi Hasun (2017, 126) mukaan jokin tunnetason tekijä jäädä puuttumaan, jolloin asukas ei koe tasapainoa kodin ja ympäristön välillä. Haastateltava käsittelee asumisvalintojensa seurauksia ja arvioi valintojaan suhteessa muihin vaihtoehtoihin. Asunnon valinta saattaa olla myös ensivaikutelman perusteella syntynyt päätös (Antonides & van Raaij 1998, 265). Tutulta tuntuvan vaihtoehdon valinnassa luotetaan intuitioon (Hasu 2010, 80). Haastateltava kuvaa asunnon valinnan olleen useasti tällainen hetken mielenjohde: ”...tyhmän rohkeeta en oo onnistunu vielä tekemää että, ellei näitä asuntoja lasketa että tuossa, nääki on nää isot jutut ni nää on tullu just monesti tälleesti ja.” (H2).

Asumispäätöksiä voidaan tehdä myös menetelmällä, jossa vaihtoehtoista valitaan se, jossa ei tunnisteta kielteisiä ominaisuuksia (Antonides & van Raaij 1998, 267). Tässä vaihtoehtoista karsitaan ne, jotka eivät täytä vähimmäisvaatimuksia. Seuraava haastateltava pitää vähimmäisvaatimuksena puhdasta sisäilmaa, joka saavutetaan valitsemalla asunto uudisrakennuksesta:

...sitte ku on näitä 70-luvun ja 60-luvun taloja missä sitä hometta on ni sehän on semmonen, mä kävin joskus aikasemminki kattoo kämppiä, vuokrakämppiä, puisia rintamamiestaloja. Mä sain hirveen trauman ku puoles niis döfäs tosi voimakkaasti home. (H3)

Uudisrakennus koetaan sisäilmaltaan puhtaaksi, eikä homeongelmia vanhojen talojen tapaan ole. Sisäilman laatu huolestuttaa sellaisia asukkaita, jotka ovat terveystietoisia ja joilla on enemmän tietoa sisäilmaan liittyvistä asioista (Luo ym. 2017, 3).

Kuten aiemmin luvussa kolme tuli esille esitetyt ja toteutuneet preferenssit eivät usein kohtaa. Aineistosta tämä tuli esille sellaisten haastateltavien kohdalla, jotka perustelivat tehtyä ostopäätöstä oikeana, mutta unelma-asuntoa pohtiessaan ilmenikin, että jotain muita ominaisuuksia preferoitiinkin toteutuneita enemmän. Asumisessa saatetaan arvostaa eniten tilaa, mutta päädytäänkin ahtaaseen asumiseen esimerkiksi taloudellisten resurssien takia. Haastateltavat, joille

asunnon pieni koko edusti käytännöllisyyttä, toimivuutta, kompaktiutta kuvailivat unelma-asunnon olevan kuitenkin isompi. Haastateltava, jolle puumateriaali oli yksi tärkeä asunnon valintakriteereistä, ei kuitenkaan maksaisi puusta enempää kuin muista materiaaleista.

Tämä voi liittyä myös kaupunkisosiologi Matti Kortteisen (1982, 113) esittämään ajatukseen onnellisuusmuurista, millä hän tarkoittaa sitä että haastatteluissa vieraille haastattelijalle esitetään vain se mitä halutaan. Tämä “onnellisuusmuuri” saattaa myös estää haastateltavia kertomasta kielteisiä tai itseään huolestuttavia asioita tehdystä asumisvalinnasta. Tai tehtyjä valintoja asumisratkaisuisaan puolustetaan ja perustellaan itselleen ja muille oikeina ja onnistuneina, sillä haastateltava sekoittaa kysymyksen asumisvalinnoista ja päätöksistä kysymykseen elämässä onnistumiseen. Eli ei haluta välttämättä myöntää tai paljastaa että tehdyt valinnat olisivat olleet huonoja tai väärinä.

Koirat vaikuttavat asumisen päätöksiin

Vaikka koiranomistajat eivät varsinaisesti ole neuvotelleet koirien kanssa, vastauksista tuli selkeästi esiin se, että koirat on otettu huomioon päätöksenteossa. Lasten epäsuoraa vaikutusta päätöksentekoon voi verrata koirien vaikutukseen. Tässä tutkimuksessa näyttää siltä, että koirat vaikuttavat epäsuorasti moneen asunnolta vaadittavaan ominaisuuteen. Lemmikkieläimiä omistavien kotitalouksien osuus ja määrä kasvavat Suomessa. Vuonna 2016 noin 35 prosentilla suomalaisista kotitalouksista oli lemmikkieläin, kun vuonna 2012 vastaava luku oli 30 prosenttia (Tilastokeskus 2016a).

Lemmikkieläimet vaikuttavat omistajiensa kulutukseen, myös asunnolta vaadittaviin ominaisuuksiin (Kylkilähti ym. 2015, 130). Koti ja kodin ympäristö ovat Aeron (2002) mukaan merkittäviä tekijöitä asumisvalintaa tehdessä varsinkin, jos perheeseen kuuluu lapsia (Andersen 2011a, 105). Koiria voi verrata tässä tutkimuksessa lapsiin. Asunnon sijainnin ja talotyypin lisäksi myös kalustevalinnoissa otetaan huomioon lemmikkieläimet: ”...me on valittu liedet esimerkiksi sen mukaan muutostöihin et koirat ei pääse rasaan niitä liesiä ja tälleen näin.” (H3) Haastateltava kuvasi omia asumisen arvostuksiaan koiriensa kokeman mukavuuden kautta seuraavasti:

no nyt tossa ku osti oman ensiasunnon ni yks tekijä oli kyllä se takapihaki kun mulla on koiria että, jotenkin sitte, se tuo sitä lisämukavuutta niille koirille. (H1)

Kuten aiemmin tuli esille rivitalomainen asuminen ja oma piha on koiranomistajille tärkeää. Koiranomistajille pihan koolla ei ollut merkitystä. Tärkeintä oli, että on piha mihin päästää koirat kätevästi.

se oli se tärkein just koirien takii sitte että jos joskus tulee kolmaski koira ni se on se pissattaminen. Me pissatettiin kerrostalosta nyt tosta ne kaks koiraa, ni mä en lähe enää kerrostaloon, pitää olla luhtitalon alakerta tai sitte rivari. (H3)

Syrjälä, Kuismin, Kylkilahti ja Autio (2014) ovat selvittäneet, miten kuluttajat kokevat arvon lemmikkikulutuksessa. Edellisestä haastateltavan kommentista käy ilmi että koirien kokema mukavuus tuottaa omistajalleen mielihyvää. Asumisessa korkealle arvostettu oma piha, kuvaakin itse asiassa koiran roolia arvon kokijana. Koiran kokema mukavuus jäsentyy osaksi omistajan kokemusta (vrt. Syrjälä ym. 2014, 39). Omaa kuluttajuuttaan ja suhdettaan ympäristöasioihin koiranomistaja kuvaa koiransa kulutuksen kautta: ”...mä veikkaan että aika hyvän hiilijalanjälen mäkin saan aikaseks kun on nuo koirat ja, koirat syö kaikkee lihaa ja ynnä muuta.” (H1). Haastateltava kuvailee miten arkiset toiminnot koiran kanssa uudessa asunnossa sujuisivat:

...siel on laotus eteisessä. Se ei se tassumärkä se ei kantaudu sille laminaatille heti, vaan sit ku sul on laotus siinä, ni toinen tulee ja pyyhkäsee sit kintut ja sehän on helppo se laotus sitte pyyhkästä ihan millä vaan. Ni se on mun mielestä hyvä puite siinä. Ja se on ehkä otettu sit huomioon myös siinä et se laminaatti ei ala siitä, etuovesta. (H3)

Koiranomistaja kokee, että koirat on huomioitu jo suunnitteluvaiheessa. Käytännölliset asumisratkaisut, kuten helppohoitoiset ja kestävät lattiamateriaalit korostuvat koiranomistajien arjessa.

4.3 Aukkaan halu vaikuttaa asunnon ja pihan suunnitteluun

Tässä alaluvussa tarkastelun kohteena ovat kuluttajien asumiseen ja kotiin liittyvät odotukset sekä heidän näkemyksensä asuntokohtaisista muutostöistä.

Asunto muuttuu omaksi kodiksi kun sen sisustukseen voi vaikuttaa

Kodin merkitykset muotoutuvat vuorovaikutuksessa niin ympäristön kuin kulttuuristen sopimusten, tapojen ja tottumusten kanssa (Saarikangas 2002, 17–18). Koti on asunnon emotionaalinen vastinpari, ja sen merkitys rakentuu tavaroiden kautta (Lapintie 2008, 36). Kodin käsitteessä tiivistyvät kulttuuriset arvot, ja siihen liittyvät asunnon lisäksi asukkaiden väliset suhteet ja kodin ilmapiiri (Saarikangas 2002, 17). Aution ja Aution (2009, 248) mukaan suomalaiselle askeettiselle hedonistille nautintoa tuottavat kaunis ja persoonallinen ulkomaailmasta erillään oleva oma tila. Kuten haastateltava tiivistää: ”Mut et se on tosi oman näkönen sitte että, siel ois mukava olla.” (H3).

Sarantola-Weissin (2003, 55, 67) mukaan rationaalinen kodikkuus nousi sisustuksen ihanteeksi 1970-luvulla aiemmin vallalla olleen porvarillisen mukavuuden rinnalle. Jälkimodernissa kulutusyhteiskunnassa kotia pidetään vapaa-ajan vieton, rentoutumisen ja yksityiselämän paikkana (Juntto 2010, 29). Lapintien (2008, 37) mukaan kodin käsitteen ydinmerkitys liittyy itsemääräämisoikeuteen ja se ilmenee muun muassa toivomuksissa sisustaa haluamallaan tavalla, vaikuttaa kodin värimaailman tai vaikka lemmikkieläimiin. Valitsemalla omaan asuntoon mieluisat värit asunnosta saadaan oman näköinen, kotoisa ja viihtyisä. Sarantola-Weissin (2003, 56) mukaan kodikkuuden tavoitteluun asunnon ominaisuutena liittyy erottelu yksityisen ja julkisen välillä, perhekeskeisyys ja mukavuus. Yksilöllisyyden trendin mukaan itsensä näköinen koti tehdään muilla kuin rakennusvaiheen ratkaisuilla (Autio ym. 2011, 38). Näin haastateltava kuvaa tuntemuksiaan uuteen kotiin muuttamisesta:

Ja sit ku meil on tosi hyvin kalusteita nyt ni kiva laittaa se oman näköseks. Meil on aika hyvä yhteisymmärrys siitä miten sisustetaan. Et ei tarte riidellä. Ni saa sitte omas rauhas sitte olla kotona. Että toi on vähän levoton toi, niin.. tosi kiva päästä kesää vasten just sinne. Sit pääsee koirien kanssa ja kaikkee ni. (H3)

Sarantola-Weissin (2003, 35–36) mukaan modernille kulutukselle on ominaista sen yksityisyys ja arkisuus, kun perinteistä kulutusta on leimannut julkisuus ja rituaalisuus. Yksityisessä tilassa, omassa kodissa tapahtuva sisustaminen, on ilmeistä modernille kulutukselle. Asuminen voidaan nähdä yksityisenä, perhekeskeisenä ja intiiminä alueena, jossa yhden tai useamman henkilön on

mahdollista määritellä elämätapansa ilman julkista hyväksyntää (Lapintie 2008, 35). Saarikankaan (2002, 20) mukaan asukkaiden ja yhteiskunnan arvostukset ja normit siitä, miten arkielämää tulee elää, kohtaavat asunnossa.

Hyvä mielikuvitus apuna uudiskohteen muutostöiden suunnittelussa

Kuluttajien vaurastuminen ja kasvanut kiinnostus yksilöityihin palveluihin sekä räätälöityihin ratkaisuihin on johtanut siihen, että yritykset ja kunnat kehittävät asumisratkaisujaan käyttäjälähtöisemmiksi (Rask ym. 2008, 40). Liiketoiminnan kehittämisessä tapahtunutta muutosta tuotantolähtöisyydestä käyttäjälähtöisemmäksi voi Tuuva-Hongiston (2010, 9) mukaan pitää kehittämisen paradigman ja ajattelutapojen muutoksena. Rakennusalan toimijoiden syvälle juurtuneet oletukset kuluttajien tarpeista ja mahdollisuuksista voivat hankaloittaa käyttäjälähtöistä asuntojen kehittämistä (Rask ym. 2008, 52). Käyttäjälähtöisyys voi jäädä markkinointipuheeksi toimintaa ohjaavan periaatteen sijaan (Autio ym. 2011, 38). Asukkaat hyötyisivät asuntotarjonnan monipuolistumisesta ja vaikutusmahdollisuuksien lisääntymisestä (Kytä ym. 2010, 93).

Kun uudisasunto ostetaan ennen kuin rakentaminen on aloitettu, joutuu kuluttaja käyttämään mielikuvitustaan. Oston jälkeiset palvelut kuten rakentamisen etenemisestä tiedottaminen ja mahdollisten huoneistokohtaisten kaluste- ja sisustusratkaisujen merkitys korostuvat kuluttajalle (Autio ym. 2011, 25). Haastateltavista vain yksi toi esille sen, että “ku sitä ei oo vielä nähny et sen pystyy kuvitteleen”, muut haastateltavat kuvailivat asuntoa ikään kuin se olisi jo olemassa. Mielikuvitus ja unelmointi ovatkin keskeisessä osassa uudisasunnon ostamisessa. Uusitalon (1998, 225) mukaan jälkimodernille kulutusyhteiskunnalle on tyypillistä mielihyvän tavoittelu kulutuksessa, jossa tunteilla ja unelmoinnilla on keskeinen osa. Huoneistokohtaiset muutostyöt joihin asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa nähtiin hyvänä asiana. Haastateltava kuvaa näkemyksiään muutostöistä:

Oikeastaan, tosi paljon ois saanu vaikuttaa. Niissä vaan musta tuntuu olevan aika korkea, hinta taas sitte suhteessa jos siinä rakennusvaiheessa niihin vaikuttaa, mutta. Enkä ite kokenu sitä ees tarpeelliseksi koska, ne mitkä oli ne huoneistokortit ja niitten mukaan

sit ne, erilaiset värimaailmat ja muut ni ne oli kyllä aika tarkkaan mietittyjä ku ne oli sisustussuunnittelijan tavallaan miettimiä, ja mulle, ihan ne kelpas kyllä hyvin. (H1)

Raskin ja kumppaneiden (2008, 41) mukaan rakennusalan toimijoiden oletukset kuluttajista ja tarpeista ohjaavat asuntojen ja asuinalueiden suunnittelua. Näitä oletuksia he kutsuvat kuluttajamyiteiksi. Yhden myytin mukaan kuluttajalta puuttuu osaaminen, tietoa ja kokonaiskuva siitä, mitä asumisen suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan. Ja tästä johtuen kuluttajalta puuttuu asumisen suunnitteluun tarvittava asiantuntemus. Edellisestä haastateltavan kommentista käy ilmi, että muutostöiden hinnat koettiin korkeana. Kyseiselle haastateltavalle ennalta tarjotut vaihtoehdot ovat olleet kuitenkin mieleisiä ja asiantuntijan valintaan ollaan tyytyväisiä. Myös toinen haastateltava toteaa: “kyllä ne on osannu valita niitä materiaaleja, mitkä niinku tällä hetkellä miellyttää monia ihmisiä”. (H7). Yritykset saattavat perustella muutostöiden vaihtoehtojen rajallisuutta sisustussuunnittelijoiden ja arkkitehtien asiantuntijuudella (Autio ym. 2011, 32). Myös kuluttajat luottavat tähän asiantuntijuuteen. Seuraavaa haastateltavaa esitetyt vaihtoehdot eivät kuitenkaan miellyttäneet:

Ja sitte siellä oli mahdollisuus valita jotain kuvioituja semmosia samanlaisia levyjä, mitä nopeesti seinälle laitetaan. Ne ei ollu mitenkää mun mielestä mielenkiintosisia ni en määhälunnu niitä. Oisin ehkä halunnu sitte semmosen ihan oman värin siihen seinää ei sitä kylmää valkosta vaan jotain lämpimämpää. (H5)

Saarikankaan mukaan (2002, 22) asuntojen tilajärjestelyillä tuotetaan ja ylläpidetään käsityksiä asukkaista. Yritykset käyttävät tietoa ja asiantuntemusta keinona hallita ja muokata kuluttajien ostotottumuksia. Rakennusyhtiön henkilöstön edustajan mukaan kuluttajat eivät hae yksilöllisiä ratkaisuja. (Autio ym. 2011, 32.) Hasun (2017, 29) mukaan asuntotuotannossa vallitsee yleistettävyyden tavoite, jossa kiristyvät rakennusmääräykset ohjaavat keskivertoisiin kompromissiratkaisuihin.

Visuaaliset markkinointimateriaalit helpottaisivat valintoja

Haastatteluiden aikana paljastui, etteivät kaikki olleet täysin tyytyväisiä uudiskohteen markkinointimateriaaliin. Materiaali koettiin sekavana, ja siitä

toivottiin tiiviimpää ja perustietoihin painottuvaa. Näin haastateltava kuvaili saamaansa materiaalia:

...sitten sieltä mitä tuli sitte tehd- tehtaan, siltä rakennuttajalta sitä tuli valtavasti 90 sivua semmosia rakennusteknisiä nippeleitä, minkälaisia muttereita siellä on ja muuta. Minä en ois halunnut niistä muttereista nii kauheesti tietoo vaa sitä että ois selkeemmin ollu, että tämä on perustus on tämä tämmöset seinät ja siinä tietysti saa olla vähä tarkempaaki tietoo. Mutta musta tuntuu se oli kaikki mahdolliset heiän seinät siellä oli tarjolla sitte. Tai musta oli sekavaa. (H5)

Haastateltavan edeltävästä kommentista käy ilmi, että rakentamisen eiasiantuntijan on vaikea löytää olennainen tieto suuresta määrästä materiaalia. Asunnonostoa tukevat palvelut tulisi kehittää siten että asiakas kokee olevansa tasa-arvoisessa asemassa suhteessa yritykseen (Autio ym. 2011, 38). Haastateltava mainitsi, ettei muutostöiden hintoja tuotu alussa selkeästi esille. Hän kuvaili tilannetta seuraavasti:

...kun niitä vaihtoehtoja tää rakennuttaja, toi esille. Niin siinä ei ollu selkeesti että no tää on se perusratkasu ja tämän ku otat nii sitte ois se niinku jos haluaa laatua lisää ja ylimäärästä, nii siinä ois voinu olla paljo selkeempää se et ois ilmastu ne hinnat että mikä maksaa minkäki verran. (H5)

Tietoa kaivattiin myös asuntoihin tulevista valaisimista: “Se oli vaan ilmoitettuna, että siellä on ne kiinteet valaisimet niissä tiloissa, mutta sit et vaikka sit kuvaa tai sen tarkemmin että minkälaiset ne on ne kiinteät valaisimet.” (H7). Asukkaan kannalta yksityiskohtaisten rakennusteknisten tietojen sijaan olennaisempaa on huoneiston näkyvät osat ja niistä tiedottaminen mahdollisemman havainnollisesti, kuten kuvilla.

Nii ei ollu ainakaa siinä ensimmäisessä, tilanteessa kun tuli sitä materiaalia että kun siinä oli tavallaa vaihtoehtoja et voi ottaa jotain, ovet vaikka onko ne ihan tavalliset onko niissä jotain peiliovia ja tommosia eri vaihtoehtoja ni niitä ei ollu tarjolla ensin, vasta sit ihan jossain vaiheessa. Et joutu vähän sian ostaa säkissä ettei vielä tiä mitä oikeesti saa. (H5)

Rajalliset mahdollisuudet asuntokohtaisiin muutostöihin ymmärretään. Asukkaat tiedostavat, että rakennuttajalle voi tulla hankaluuksia toteuttaa jokaisen

yksilöllisiä toiveita. Haastateltava oli sitä mieltä, että jos ei valmis pohjaratkaisu miellytä voi harkita omakotitalon rakentamista. Mahdollisuus vaikuttaa pintamateriaaleihin ja kalusteisiin ja sävyihin nähtiin pääosin riittävänä. Asuntokohtaisissa muutostöissä ei ollut mahdollista tilata tapetointia, vaan vaihtoehdot olivat ennalta valitut maalisävyt ja sisustuslevyt. Seuraavaa haastateltavaa harmittaa, ettei pääse täysin valmiiseen kotiin muuttamaan:

Mut vähä harmi kun jos joutuu heti tapetoimaan uutta kotiansa, että ois halunnu mikä on valmis. Mutta että pitää kattoo miltä se näyttää se valkoinen mitä oli. Ku valkoinenkin on aika, sitähan on, kymmeniä eri sävyjä valkosta ja sillä saa tylsän näkösen tai saa semmosen lämpimän näkösen tai minkä näkösen sit haluaakin. Et sellane just, että tää trendi tai semmosta, se ei oo mun oikeestaan semmonen, en mää harmaata halua. Tai sillälaila, että haluisin vähän muita värejä sinne. Saattaa olla että se on muuttumassa semmoseks vähän ehkä vähän ilosemmaks se oma asunto sit. (H5)

Tässä haastateltava paljastaa, ettei ole ollut täysin tyytyväinen muutostöiden vaihtoehtoihin. Kuluttajalle esimerkiksi se, ettei tapetointia pystytä toteuttamaan rakennusvaiheessa tarkoittaa kokonaiskokemuksen ja tyytyväisyyden heikentymistä. Muutostöihin on mahdollisuus, mutta vain rajallisesti. Ne odotukset, joita kuluttajalla on uutta asuntoaan kohtaan, eivät täytyneet. Rask ja kumppanit (2008, 47) toteavat että erilaistaminen on lisätuote, josta pitää maksaa. Autio ym. (2011, 34) ovatkin ehdottaneet että maksuhalukaille kuluttajille tulisi tarjota monipuolisempia vaihtoehtoja muutostöihin. Rask ja kumppanit (2008, 47) puolestaan ehdottavat että kuluttajien arkinen kokemuksellinen tieto nousisi asiantuntijatiedon rinnalle suunnittelussa. Sen avulla voidaan päästä parempaan lopputulokseen, aiempaa tyytyväisempään kuluttajaan. Lattialaminaattien asennuksessa ilmenneiden teknisten ongelmien takia toivottu sävy vaihtui uuteen. Haastateltava kuvaa kokemustaan:

Se on laminaatti oli kolmee eri sävyä ja siinä oli semmonen aika lämmin sävy oli se kultatammi, mutta sitte se oli siinä, teknisesti se oli jotenki hankalaa sitte laittaa, että piti valita sitte semmosen, sain kyllä semmosen, puun värisen tai minkä tammen värisen mut se oli taas eri sävyä et se ei ollu nii hyvä minkä mä olisin halunnu sen alkuperäsen. Että saa nähä miltä ne sitten näyttää kun ne on lattiassa. (H5)

Edellä haastateltava kuvaa tilannetta, jossa oli löytänyt mieluisen vaihtoehdon lattiamateriaaliksi mutta joka teknisistä syistä piti vaihtaa johonkin toiseen. Asukas kokee pettymystä ettei alkuperäinen valinta toteutunut. Annetut vaihtoehdot muutostöihin koettiin riittävinä, muut vaihtoehdot nähdään kalliina:

V: Kyllä sieltä piti vähän valita että niistä joutu vähän maksamaan, niin kun musta allas, valkee taso ja, semmosta vähän kontrastia ja harmaata valkeeta ovvee, mut ne kuulu siihen hintaryhmä ykköseen et siitä ei tullu lisiä ja.

K: Oisiksä halunnu iha jostain ulkopuolelta ite valita siihe jotain?

V: Jos rahaa ois ni sitte.

K: Että vaihtoehdoista valita ni se oli-

V: Mä nyt otin näistä koska ei tää minun nyt viimeine kämppä ei tule olemaa että sillä tavalla ei oo vielä niin ku sitä, haluakaa tehdä se unelmakämpää että kahtoo sitte joskus. H2.

Asukkaan elämäntilanne ja taloudelliset mahdollisuudet vaikuttavat siihen miten paljon omia toiveita pystytään toteuttamaan. Annetut vaihtoehdot nähdään riittävänä tässä vaiheessa, mutta unelma-asuntoaan varten haastateltava haluaisi valita materiaalit ja kalusteet itse, annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta. Asuntokohtaisten muutostöiden lisäksi, myös yhteisiin tiloihin, kuten piha-alueeseen kuluttaja haluaa vaikuttaa:

Siellä oli pihlajoita suunniteltu, no pihlajat sopiski, kuus pihlajaa tais olla sille tontille laitettu. Mä en ois ehkä sitä ihan kaivannu siihen sitä pihlajaa että omenapuu ois ollu parempi. Mutta minä katon voinko vaikuttaa siihen. Se oli just mun tontille tuli se pihlaja mut katotaa. (H5)

Käyttäjätiedon arvo tulisi tunnustaa suunnittelun kaikissa vaiheissa. Tämä edellyttäisi sitä että asukas käsitettäisiin sekä kuntalaisena, kuluttajana että loppukäyttäjänä. (Rask ym. 2008, 53.) Haastateltavien näkemykset muutostöiden vaihtoehdoista kertovat siitä, kuinka erilaisia kuluttajat ovat. Toiselle valmis vaihtoehto on parempi, ja joku toinen haluaa valita itse valmiiden vaihtoehtojen ulkopuolelta. Rakennuksen julkisivun väri ei miellyttänyt kaikkia. Haastateltava kuvaa rakennusta:

V: Se keltainen väri ois voinut olla vähän eri sävyinen mut siihen varmaan tottuu...että ihan fiksun näköinen se on muuten..

K: Minkälainen keltainen se...

V: Sen värinen ku siinä kuvassa, sellanen sinapinkeltainen, tai semmonen tumman keltainen

K: minkä väriseksi sä oisit ite sen laittanut jos ois saanut vaikuttaa?

V: Joku semmonen ihan vaaleeki ois voinu olla kokonaan, tai sitten tota jos nyt keltainen ni sitte mun mielestä se naapuritalo on vaaleemman keltainen niin ni se vaikka sitten mielummin. Mutta eipä sitä ite nyt silleen nää ku sisäpuolella on enimmäkseen. (H6)

Haastateltavan kommentti paljastaa, että asukkailla on näkemyksiä ja toiveita myös rakennuksen ulkonäköön. Asunnolta toivottava toiminnallisuus ja käytännöllisyys korostuu haastateltavien puheissa. Säilytystilan rajallisuus huoletti joitakin asukkaita. Näin haastateltava kuvailee odotuksiaan:

Se ois kiva et se ois lämmin talvella. Tietysti säilytystilaa ois kiva olla riittävästi. Ja toki sillai et siellä viihtyy ja tykkää asua. (H4)

Haastateltava kuvaa edellä varsin yleisellä tasolla mitä uudelta asunnoltaan odottaa. Asunnolta toivotaan että siellä ei ole kylmä talvella, mikä liittyy asunnon tarjoamaan suojaan. Hasun (2017, 55) mukaan asuntoa voidaan yksinkertaisimmillaan pitää fysiologisten perustarpeiden tyydyttäjänä. Haastateltava olisi toivonut asuntoon enemmän kaappitilaa ja isompaa varastoa:

V: Varaston kokkoo ei voinu, se vois olla vähä isompi kyllä että.

K: Ulkovarasto?

V: Ulkovarasto kyllä että se on tahtoo olla pienehkö, näkyy aina vaan täynä olevan kaikki nuo vaikka ite oonki ni, tahtoo vaan aina pieneks käyä ja sitte kaappitilaa, sitäkihä aina vois olla enemmän. Kyllä sitä vaa rojua näkyy olevan ni, näin me vaan tullaa toimee sitte. H2.

Asunnon käytännöllisyyden ja toimivuuden kannalta riittävät säilytystilat koetaan tärkeiksi. Haastateltavat toivovat lisäksi toimivia ratkaisuja jätteiden lajittelulle helpottamaan kierrättämistä. Kierrättäminen ja biojätteen kerääminen helpottuisi jos roska-astioille olisi keittiössä riittävästi tilaa: “sit ois kiva jos olis siellä keittiön kun avaat sen roskajutun sieltä niin siellä olis biojätteelle se oma.” (H4).

Muutama haastateltava mainitsi, että rakentamisessa asetetaan turhaan liian nopeita aikatauluja. Rakentamisen nopeuden korostaminen aiheuttaa kuluttajalle huolen lopputuloksen laadusta. Nopea rakentaminen voi siis kääntyä tavoitellun

myönteisen vaikutelman sijaan kielteiseksi. Aukkaiden kannalta tärkeää on kuitenkin valmistuminen tapahtuu ilmoitettuna aikana.

5 Puun merkitys asumisessa

Toisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää minkälaisia näkemyksiä kuluttajilla on puusta rakennuksen materiaalina. Tässä luvussa esittelen uudisasunnon ostaneiden näkemyksiä puusta rakennuksen materiaalina sekä heidän suhtautumistaan puun käyttöön asunnossa.

Riala ja Ilola (2014) ovat tutkineet sitä, miksi puukerrostalorakentaminen on kasvanut Suomessa niin hitaasti ja voisiko biotalous tarjota uusia mahdollisuuksia kehittää monikerroksista puurakentamista. Rialan ja Ilolan (2014, 368) mukaan rakennusteollisuus vaikuttaa olevan konservatiivisempi kuin muu teollisuus keskimäärin. Harrisin ja Halkettin (2007) mukaan rakennusalalla omaksutaan innovaatioita hitaasti ja pitäydytään mielellään perinteisissä rakennusmenetelmissä. Rakennusala kärsii tutkijoiden mukaan ammattitaidon puutteesta nimenomaan eri materiaalien ja menetelmien käytössä. (Harris & Halkett 2007, 38). Tämä selittää sitä, etteivät rakennusyhtiöt ole lähteneet innokkaasti puukerrostalorakentamiseen.

Mahapatra ja Gustavsson (2008) ovat tutkineet puurakentamisen pyrkimystä nousta betonirakentamisen rinnalle. Tutkijoiden mukaan ammattilaisten kuten konsulttien, insinöörien ja arkkitehtien koulutus on avainasemassa puurakentamisen tietopohjan laajentamisessa. Muutos perinteisestä betonirakentamisesta puurakentamiseen vaatii heidän mukaansa institutionaalisia muutoksia sekä sijoituksia tiedon, taidon, logistiikan ja toimijaverkoston kehittämiseen. (Mahapatra & Gustavsson 2008, 639, 645.)

Määttä, Hietala ja Jutila (2016, 21–22) ovat todenneet puurakentamisen olevan kalliimpaa betonirakentamiseen verrattuna. Aiemmin myös vertailukelpoisten kerrostalokohteiden löytäminen on ollut vaikeaa. Helsinkiin on parhaillaan rakenteilla vertailukelpoiset betoni- ja puukerrostalot. Alustavan kustannusarvion mukaan betonikerrostalon rakentaminen tulee halvemmaksi, mutta puukerrostalon rakentaminen on nopeampaa (Helsingin Sanomat 2016b).

5.1 Epäilykset puun paloturvallisuudesta ja kestävydestä

Suomalaisten puukerrostalojen asukkaat suhtautuvat Karjalaisen (2002) mukaan myönteisesti niin puurakentamiseen kuin puukerrostaloihin. Puukerrostalon hyviksi ominaisuuksiksi asukkaat ovat maininneet muun muassa ekologisuuden, kodikkuuden ja kauniin ulkonäön. Myös sisäilman laatu, paloturvallisuus ja ääneneristys ovat asukkaiden kokemuksen mukaan puukerrostalossa hyviä. (Karjalainen 2002, 365–366.)

Gold ja Rubik (2009, 303) ovat tutkineet, minkälaisia asenteita saksalaisilla kuluttajilla on puuhun rakennusmateriaalina ja puurakenteisiin taloihin. Tutkimuksen mukaan kuluttajien ennakkoluulot liittyivät puun paloturvallisuuteen, kestävyteen (durability) ja vakauteen. Kestävyys ja paloturvallisuus nousevat esiin myös tässä tutkimuksessa haastateltavan pohtiessa puukerrostalojen turvallisuutta:

Sitä oon vähän miettiny että onko se yhtä kestävä kun kivikerrostalo, ja sitten tietysti vähän mietityttää se paloturvallisuus siinä. Lähinnä nää turvallisuusasiat mietityttää siinä eniten, eihän siinä muuten. Ja tietysti se kestävyys ehkä että onks se mitenkä kestävä verrattuna siihen kivitaloon, semmonen iso korkee. (H4)

Paloturvallisuus nousi esiin ensimmäistä kertaa useammalla haastateltavalla vasta keskusteltaessa puun turvallisuudesta. Osa haastateltavista kertoi ettei paloturvallisuutta ole tullut aiemmin mietittyä. Tämä voi liittyä siihen, ettei rakennusmateriaaliakaan oltu mietitty. Paloturvallisuus on usein puurakennusten kohdalla esiin nouseva pelko. Asukkaat suhtautuvat kuitenkin luottavaisin mielin nykyaikaiseen puurakennukseen:

Emmä nyt tiiä onks se sen kummemmin.. riski jossei, pyromaani iske ku tommonen muukaan talo. Samalla tavalla se muutki talo sitte palaa jossei sisällä oo jotain että. (H3)

...kuhan on jokaisella palovaroittimet oikein asennettuna ja muuta. En mä nää siinä se enempää riskejä. Ja että se käyttäytyminen olis sellasta, että ei riskikäyttämistä sen suhteen, et vois leimahtaa yhtäkkiä koko talo tuleen. (H7)

Haastateltavat edellä näkevät paloturvallisuusriskinä ennemminkin ihmisten käyttäytymisen kuin rakennusmateriaalin.

Kuluttajien huono tietämys puutuotteista aiheuttaa ennakkoluuloja puun käyttöä kohtaan (Wang ym. 2014, 350). Puu rakennusmateriaalina ja puurakenteiset talot liitetään kuitenkin myönteisesti yhteen hyvinvoinnin, estetiikkaan ja ympäristöystävällisyyden kanssa. Nämä pehmeinä pidetyt arvot eivät kuitenkaan ole tutkimuksen mukaan itsessään riittäviä valittaessa rakennusmateriaalia. (Gold & Rubik 2009, 303.) Haastateltava kuvaa näkemyksiään puusta seuraavasti:

Pehmeitä ja työstettäviä ja, mut tietysti arkoja kosteudelle et se on myös semmonen peleko että toivotaa et se kosteuen eristys/vesieristys ni se onnistuu. Muuten puu on semmone puhtaus, pehmeys, ja hiljasuus/tunnelmallisuus nehä kuuluu sitte siihe. (H2)

Puuhun yhdistetään myönteisinä ajatuksina sen ominaisuudet rakentamisessa ja sen tuoma tunnelma asumisessa. Puurakentamiseen liittyy myös joitakin pelkoja, jotka liittyvät puun ominaisuuteen sietää kosteutta. Puu soveltuu haastateltavien mukaan käytettäväksi asunnossa lähes kaikkialla. Märkätiloihin puu soveltuisi käytettäväksi vain katossa. Puu ei kestä yhden haastateltavan mukaan kovaa kulutusta:

...jos on joku keittiötaso tai joku semmonen minkä pitää olla, tai pitäs kestää hirmu kovaa kulutusta, niin musta tuntuu et puu on herkästi aika semmonen, pehmee sitte. (H1)

Kiinassa on tutkittu kuluttajien asenteita puurakenteisia taloja kohtaan. Tutkimuksen tulokset kiinalaisten asenteista ovat osin lähes identtiset Goldin ja Rubikin (2009) saksalaisten asenteita tutkineen tutkimustulosten kanssa. Hun, Dewanckerin, Zhangin ja Wongbumrun (2016, 841) mukaan kuluttajien ennakkoluulot puurakenteisten talojen puutteista paloturvallisuudessa, kestävyydessä ja vakaudessa ovat sitkeitä. Karjalaisen (2002, 298) tutkimuksessa puukerrostalojen askelääneneristys osoittautui asukkaiden mielestä huonoksi. Karjalaisen tuoreemman (2017) selvityksen mukaan puukerrostalojen askelääneneristävyys on parantunut. Tässä tutkimuksessa ääneneristys tuli esiin vain seinien kohdalla. Kun kyseessä on kaksikerroksinen talo, ei asukkaat välttämättä ole miettineet yläpuolelta tulevia ääniä.

Mielikuvat, joita haastateltavat liittivät puumateriaaliin olivat pääosin myönteisiä. Vaikka puu mielletään kotimaiseksi tässä tutkimuksessa, ei puun alkuperää tai muita ominaisuuksia haastateltavat pohtineet ollenkaan. Puun alkuperän, eli sen kotimaisuuden, on todettu olevan painavin tekijä kuluttajan valitessa ulkokäyttöisiä huonekaluja (Bigsby & Ozanne 2002, 100). Puu rakennuksen materiaalina koetaan ilmeisesti toisin, kuin esimerkiksi puu materiaalina huonekaluissa. Kotimaisuus ja luonnollisuus nousivat esiin myönteisinä asioina, kuten haastateltava kuvaa:

No minä itte vaan aattelin että, ylipäänsä haluisin aina kannattaa tämmöstä suomalaisuutta ja sitte tietysti jos, nii en tiedä sitte mulla ei oo niin paljo tuota rakennusteknistä osaamista että osaisin hirveesti arvioida eri materiaaleja mutta ajattelin että, puu vois olla ihan luonnollinen tai onkin luonnollinen tämmönen suomalainen, materiaali. (H5)

Osa haastateltavista koki, ettei tiennyt tarpeeksi asiasta, jotta voisi kommentoida puun ominaisuuksia rakennusmateriaalina. Rakennusmateriaaliin ei muutama haastateltava ollut kiinnittänyt minkäänlaista huomiota asuntoa valitessa tai päätöstä tehdessä. Puuteemoista keskusteltaessa haastateltavien vastukset olivat selkeästi lyhyempiä kuin muista asumiseen liittyvistä teemoista. Yksi haastateltava totesi useaan otteeseen, että kun ei ole tietoa rakennusmateriaaleista yleensä, niin ei ole oikein näkemyksiäkään:

V: Mun on ihan pakko sanoo et vaikee kysymys, kun mä en oo [nauraa] yhtään kiinnittäny siihen mitenkään huomiota.

K: Joo [naurahtaa]..

V: Että mä vaan, (etin että) en kiinnittäny (siihen) huomiota

K: ..Nii no ainakaan sitä ei oo sillai tuotu esille hirveesti varmaankaan [naurahtaa].

V: Niin, ei että, ei sitä oo. Kyllä se varmaan siinä oli sanottuna mut ei, kiinnittäny huomiota. (H1)

Se ettei rakennusmateriaaliin ole kiinnitetty huomiota sen enempää kertoo siitä ettei sitä koeta erityisen tärkeäksi asunnon valinnassa. Rakennusmateriaaleja enemmän asunnon valinnassa painavat muut tekijät. Puu asunnon rakennusmateriaalina koettiin kuitenkin myönteisenä asiana. Se ettei, rakennusmateriaaliin kiinnitetä asunnon valinnassa huomiota, mutta se voidaan nähdä ”lisäetuna” käy hyvin ilmi seuraavan haastateltavan kommentista:

Siihen ei varmaan ihan alkuun kiinnittäny ees huomiota et se on puutalo. Kuitenki mulla on semmonen käsitys että puutalo on ihan, tai siis puu on ihan hyvä materiaali. Hirsitaloissahan ainaki on hirveen hyvä ilma. (H4)

Hasun (2010, 77) mukaan uuden asunnon etsinnässä minimivaatimuksiin ei osata välttämättä sisällyttää omia arvoja vastaavia ominaisuuksia, vaan ne tulevat “lisäbonuksena”. Eli kuten edellisen haastateltavan kohdalla, rakennusmateriaali osoittautui mieluisimmaksi, vaikkei se ollut ratkaiseva tekijä asunnon valinnassa. Tietyissä tuotteissa, oikein käytettynä, puu voi tuotemateriaalina toimia kuluttajalle lisäarvona (Jaskari 2011, 29). Puun käyttö rakennuksen materiaalina voi tuoda lisäarvoa eettisiä arvoja korostaville kuluttajille.

5.2 Puu ekologisena, esteettisenä ja terveellisenä materiaalina

Asumisen terveellisyys tuli keskeiseksi hygienia-ajattelun myötä. Hygieeninen puhe tuli lääketieteellisestä keskustelusta arkkitehtuurikeskusteluun ja asuntopuunnitteluun 1900-luvun kuluessa. (Saarikangas 2002, 32.) Puun ominaisuudet terveellisenä vaihtoehtona liittyivät haastateltavilla siihen, että puu on luonnonmateriaali ja uusiutuva materiaali. Puu miellettiin myös puhtaaksi ja oikein käsiteltynä turvalliseksi. Asuntopuunnittelussa yleistyi hygienia-ajattelun myötä terveyden ja puhtauden estetiikka, joka näkyi vaaleiden värien yleistymisenä, sileinä seinäpintoina, helposti puhdistettavien materiaalien käyttönä etenkin keittiössä ja kylpyhuoneissa (Saarikangas 2002, 102). Haastateltava kuvaa odotuksiaan uutta asuntoaan kohtaan:

V: ...toivoo siitä että jollain tavalla pehmeempi ois sen puun takia, niin ku entisaikaan ja, mut et saa nyt nähä mite siitä o, ja sielähä ei käytetä maaleja hirveesti että ne on kaikki puu jotai sisustuslevyjä/muuta ni, et se, kans, lattialämmitykset ja-

K: Tavallaan terveydellisyyski, eikö?

V: Nii no se, sitä toivotaa että se ois nii sanotusti puhtaampi. H2.

Funktionalismin korostamat raitis ilma, auringonvalo ja väljä luonnonläheisyys ovat peruja hygieenisestä ajattelusta (Saarikangas 2002, 33). Samanlaiset asumisihanteet ovat nähtävissä edelleen haastateltavien puheissa. Raitis ja puhdas sisäilma koetaan saavutettavan sillä, että rakennusvaiheessa käytetään maalien sijaan enemmän sisustuslevyjä.

Riippuu tietysti että millä se on käsitelty, että sehän se sitte luo jotain että ne pintakäsittelyt ja maalit ja kaikki tämmöset sitten tietysti vaikuttaa siihen turvallisuuteen. (H5)

Puun turvallisuuden kokemisessa nousi esiin homeen haju. Haastateltava kuvaa asuntoa, mitä oli käynyt katsomassa:

Mä järkytyin jo siinä ku siin oli puinen ulkovarasto. Ni ku sä menit siihen oven eteen seisoo se varasto on tässä ni ihan hirvee homeen döfä. Elikkä se on jo se ulkovarasto on homeessa. Sä meet sisälle asuntoon ja aivan remontoitu, on tummaa puuta ja rosterii kaikki keittiössä. Mut siel haisee.. home. Ni se on mulle semmonen yök, mä en. Se on. Mut se on ihan miten se rakennetaan ja miten sitä kunnostetaan ja pietään kunnossa et se on, sitte aina. (H3)

Haastateltava, joka valitsisi mieluummin asunnon betonirakennuksesta, pohtii puun ominaisuuksia kuitenkin seuraavasti:

...voisin toisaalta kuvitella että puu vois olla jotenkin hengittävämpi materiaali et nykyään hirveesti puhutaan siitäki että, kun nykyisten EU-direktiivien mukaan rakennetaan hirveen tiiviisti ja muuta, et sitte ei välttämättä ilma kierrä ja se saattaa aiheuttaa joissakin tilanteissa niitä homeongelmia ja sisäilmaongelmia. (H1)

Aiempi kokemus puusta rakennusmateriaalina

Lapsuuden kodin rakennusmateriaali vaikuttaa kertyneen kokemuksen kautta siihen minkälaiseksi rakennusmateriaalimieltymykset myöhemmin muodostuvat (Høibø ym. 2015, 1624). Rakennusmateriaalimieltymykset liittyvät vahvasti perinteeseen eli siihen mikä mielletään perinteiseksi ja tutuksi (Craig, Abbott, Laing & Edge 2002). Myös sillä on merkitystä rakennusmateriaalimieltymyksiin onko kotoisin maalta vai kaupungista (Høibø ym. 2015, 1618). Haastateltava, jolla oli kokemusta hirsitalossa asumisessa kuvaili mieluisinta rakennusmateriaaliaan seuraavasti:

Jos sais ite tietysti päättää jos sais talon rakentaa, ni me on puhuttu kumppanin kans et kyllä varmaan se hirsi olis. Elikkä hirsitalo ois semmonen.. mihin liittyy tosi paljon.. hyviä muistoja. Lapsenaki ku mökillä oltiin ja sitte venettä tervattiin ni kaikki. Siin tulee tämmösiä.. haju- ja näkömuistoja kaikenlaisia että.. (H3)

Hirsitalot edustavat useammalle haastateltavalle perinteistä suomalaista rakentamista. Lapsuudenaikaiset kokemukset ja muistikuvat vaikuttavat ihmisten asumisihanteisiin (Juntto 1990, 286). Tuuva-Hongiston (2010, 44) mukaan puukerrostalot ja puutalokorttelit sopivat vihreille nostalgikoille, joille ihanteena on maaseutumaiseksi mielletty kaupunkimainen asuminen. Mielikuvat ja esikuvat vihreän nostalgiaan tulevat työväen puutalokaupunginosista ja tiiviistä puutalokortteleista. Haastateltava kuvaa näkemyksiään puusta rakennusmateriaalina:

Mut ku ajattelee et se hirsirakentaminen esim. ollu suomalaista tämmöstä ihan perinteistä ja sitte nää hirsirakennukset kestää melkein vuosisadasta toiseen. Ja ei oo tullu näitä homeong- siel on tietysti riittävän, ei ollu nii tiivis ku nykyset talot ku ne tehhä, muovilla pyöritetää nämä ettei kosteus pääse näin nii siellä oli vähä tietysti ikkunanpielet jäässä ja muuta ku oli luontaista ilmanvaihtoo ettei tullu näitä ongelmia sitten, homeongelmia, eihä hirsitaloissa ollu sellasia ongelmia. Tai no, nii. Tai jos oikein laho on joku hirsini kai siitä tulee ongelmiaki, mutta. (H5)

Hirsitalot nähdään kestävinä ja hengittävinä ratkaisuin. Puuta pidetään monipuolisena ja nättinä materiaalina. Liiallinen puun käyttö sisutuksessa ei ole silmälle kuitenkaan hyvä.

...kaikkiin kalusteisiin lattioihin, miksei seiniinkin silleen että, puu on kuitenkin niin nätti tavallaan materiaalina, ja varmasti oikein käytettynä hyvin monipuolinen. (H1)

Karjalaisen (2002, 366) tutkimuksessa puukerrostaloasukkaat toivoivat puuta enemmän näkyväksi asuntojen sisäpinnoille. Karjalaisen (2017) tuore selvitys osoittaa että puukerrostaloasukkaat toivovat puuta käytettävän asunnon lattioissa, rakennuksen julkisivuissa ja parvekkeissa. Tämän tutkimuksen haastateltavat eivät halua puun näkyvän erityisesti asunnon sisäpinnoilla. Haastateltavan mielestä uudiskohteeseen sopii, ettei se että rakennus on tehty puusta näy huoneistossa: "...ei väkisin tarvii tehdä lautalattioita ja puun näköisiä seiniä, että tota mun mielestä ihan fiksun näköinen siitä tulee." (H6). Puun korostaminen asunnon sisäpinnoilla ei edellisen haastateltavan mielestä olisi luonnollinen ratkaisu, vaan hän kuvaa puun tuomista sisäpinnoille ominaisuutena, joka olisi liitetty väkisin.

5.3 Ympäristötietoisuuden ja maksuhalukkuuden tasapainoa hakemassa

Haastateltavien puheissa on tunnistettavissa ekologisen kuluttajuuteen liittyviä piirteitä. Moisanderin (2001, 85) mukaan kuluttajilla on lukuisia tapoja ilmaista vihreää kuluttajuutta, eikä yksiselitteistä määritelmää käsitteelle ole. Vihreä kuluttajuus liittyy vastuulliseen kuluttajakäyttäytymiseen (Autio, Heiskanen & Heinonen 2009, 45). Vastuullisella kulutuksella on perinteisesti tarkoitettu ennemmin resurssien rationaalista ja tehokasta käyttöä sekä kulutuksen vähentämistä, kuin eettisten tai ekologisten tuotteiden kuluttamista (Black & Cherrier 2010, 450).

Ekologisuus ja eettisyys korostuvat yhä useammin kuluttajien valinnoissa. Puusta rakentamista pidetään ekologisena ja siten varsin trendikkäänä vaihtoehtona. Haastateltava pohtii puurakentamista näin: “oisko se nyt vähän enemmän myöski tulevaisuuden rakennustapa.” (H3). Jaskari (2011, 16) on selvittänyt minkälaisia arvoja kuluttajat liittävät puumateriaaliin. Ennen vallitsevana käsityksenä olleen statushakuisen luksuksen rinnalle on syntynyt autenttisuutta, elämyksellisyyttä, eettisyyttä ja ekologisuutta korostava ylellisyyskäsitys (Nyrhinen & Wilska 2012, 20). Jaskarin (2011, 26) mukaan eettisyys arvona korostuu nimenomaan puheessa ekologisuudesta ja luonnonmukaisuudesta. Haastateltava kuvaa näkemyksiään puusta:

...sehän on uusiutuva elikkä ei onko se nyt enemmän ekoteko rakentaa puusta ku sitte ihan kauheesta betonista ja teräksestä ja muusta että. Jos näin planeettaa ajatellaan, ni se on varmaan parempi vaihtoehto. Tosiaan ni silloin ku oon asunu puutalos ni mä oon tykänny hirveesti. Ja sit varsinki ku on leivinuuni tai takka, ni sehän on ihan super. (H3)

Haastateltava tiedostaa rakennusmateriaalin ekologiset vaikutukset. Tuuva-Hongiston (2010, 20) mukaan ympäristöministeriön raportissa *Asumisen tulevaisuutta ennakoimassa* (2007) on esitetty, että asumisen ympäristövaikutukset ja elinkaariajattelu yleistyvät rakennusmateriaalien ja asuntojen kohdalla ja vetovoimaisimpia ovat ympäristöarvoiltaan laadukkaimmat asuinalueet.

Rametsteinerin (1998) mukaan puutuotteiden ympäristöystävällisyys ei ole määräävä tekijä ostopäätöstä tehdessä. Tärkeämpiä ostopäätökseen vaikuttavia ominaisuuksia ovat laatu, kestävyys ja hinta. Haastateltava, joka mainitsi puumateriaalin kolmen tärkeimmän valintakriteerin joukossa, kuvaa maksuhalukkuuttaan seuraavasti:

K: Maksaitko enemmän puusta, kun betonista jos sul ois tavallaa samalaiset rakennukset ja muuten samat ominaisuudet ja toinen puuta toinen betonia?

V: No en.

K: Et hinta tulee siinä vastaan?

V: Siis kyllä seki nii. Ja ohan puussa tottakai niin kun, eihän se ikuinen ilmeisesti oo sekkää, että ku en tiiä et miten se tullee, tommosessa kerrostalo/tuomosessa talossa niin ku toimimaan, se jää nähtäväks. Toivotaan parasta ja, ainakin tässä vaiheessa tuntuu että emmä osais enempää kuitenkaa. (H2)

Kiinalaisessa selvityksessä maksuhalukkuus vihreitä rakennuksia kohtaan oli yhteydessä koulutustasoon. Korkea tulotaso on yhteydessä siihen, kuinka tärkeänä hintaa pidetään, mutta enemmän ympäristöystävällisistä ominaisuuksista ovat valmiita maksamaan korkean koulutustason omaavat kuluttajat (Luo ym. 2017, 8). Maksuhalukkuus voisi lisääntyä luotettavan asiantuntijatiedon myötä. Haastateltava kaipaisi puolueetonta tietoa puun hyvistä ominaisuuksista:

V: varmaan niinku selvittäisin et miks se on kalliimpi, tai silleen, vähän pitäis jotain asiantuntijan näkemystä saada siihen, tosiaan ite ei näistä niin ymmärrä, sit jos se ois hyvin perusteltu, ja se ei ois liian kallis ni varmaan sitten kyllä. Jos joku joka niistä ymmärtää joku puolueeton taho sanois että ilman muuta kannattaa se ostaa, jos vaan rahaa on, ni kyllä.

K: Mitä ne ominaisuudet vois olla mitkä ois puun puolella?

V: Varmaan lähinnä se et ois pidempi ikäinen tai remonttivapaampi, pitkässä niinku ajassa olis kannattavampi. (H6)

Vaikuttaa siltä ettei puukerrostalon ekologisuutta ole osattu vielä hyödyntää markkinoinnissa. Goldin ja Rubikin (2009, 303) mukaan mielikuvat puusta ympäristöystävällisenä, esteettisenä jopa hyvinvointia edistävänä, eivät ole asunnon ostopäätöksen kannalta ratkaisevia kriteereitä, verrattuna laatuun, turvallisuuteen ja kestävyteen. Tuuva-Hongiston (2010, 47) mukaan puurakentamisen ekologisuus ei vastaa kuluttajien arkiymmärrystä ekologisuudesta. Ympäristötietoisuuden kasvaessa kuluttajat suosivat

rakennusmateriaalia, jonka ympäristövaikutukset ovat pienemmät (Høibø ym. 2015, 1619). Haastateltava (H5) ilmaisi maksuhalukkuutensa seuraavasti:

V: No riippuu vähän että miten sitä puuta käytettä, jos se antaa jotain ominaisuuksia paremmin ku se betoni ni vois in sitten maksaa, mutta niin. Riippuu siitä.

K: Mitä nää ominaisuudet vois olla?

V: En oikeen osaa nyt tähän teknisiin asioihin vastata mutta tuota..

K: Nyt jos otettais että siinä olis..

V: ..joku kestävyys ois vaikka parempi ja se ulkonäkö ja, no vaikka nämä seinässä nää äänieristykset ois parempia ja tämmösiä asioita.

Puun hyvät ominaisuudet suhteessa muihin rakennusmateriaaleihin eivät ole kuluttajien tiedossa. Lisäämällä kuluttajien tietoa puumateriaalin hyvistä ominaisuuksista suhteessa muihin, maksuhalukkuus voisi lisääntyä. Kuluttajien aiemmat kokemukset asumisessa vaikuttavat niin preferenssien syntyyn kuin niiden muutoksiin (Hasu 2010, 63). Vakiintuneisiin mieltymyksiin pystytään vaikuttamaan lisäämällä kuluttajien tietoa rakennusmateriaalien ympäristövaikutuksista (Høibø ym. 2015, 1618).

Asumisen ympäristövaikutuksista lämmitys on keskeinen ilmastomuutoksen lisääjä (Saarinen, Kurppa, Nissinen & Mäkelä 2011, 62). Karjalaisen (2002, 385) mukaan puukerrostalon ekologiselle imagolle tekisi hyvää, että ekologiset ratkaisut viemäröinti- ja lämmitysjärjestelmissä tulisivat luontevana tapana mukaan rakentamistapaan. Sillä asumisen ympäristövaikutuksista suurin osa muodostuu nimenomaan lämmityksestä (Saarinen ym. 2011, 45). Kuluttajat kaipaavat ekologistia kokonaisratkaisuja: ”Ei tarvii olla mikään hippihpsteritalo et missä kaikki kierrätetään ja papuja syödään vaan mut et silleen et ois mietitty vaikka sitä energiankulutusta just.” (H3).

Kuluttajien ympäristötietoisuuden kasvu näkyy Kiinassa kuluttajien käyttäytymisessä. Yhä useampi kuluttaja on valmis maksamaan enemmän uusiutuvasta sähköstä (Wang, Yin & Li 2010, 1877). Uusiutuvalla sähköllä tai vihreällä sähköllä tarkoitetaan uusiutuvilla luonnonvaroilla tuotettua sähköä (Saarinen ym. 2011, 60). Zarnikoun (2003, 1671) tutkimuksessa Yhdysvalloissa selvisi, että altistuminen tiedolle lisää kuluttajien maksuhalukkuutta uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta kohtaan.

Rakentamisesta ja rakennusmateriaalien tuotannosta aiheutuu ympäristövaikutuksia, mutta lämmitykseen verrattuna vaikutus on vähäinen. (Saarinen ym. 2011, 45). Asunnon energiaratkaisuihin ei haastateltavat olleet kiinnittäneet sen suurempaa huomiota. Uudiskohde itsessään koetaan energiatehokkaammaksi kuin vanhempi rakennus:

Meil on tärkeä se et siinä.. koska se on uus ni siel on hyvät ikkunat ja kaikki ni ainakaan sitä lämpöä ei tihku eestaas. Ja sit se et ei oo sähkölämmitys. Siellä on mun mielestä kaukolämpö. Sit mehän käytetään lampuissa niitä energiansäästölamppuja ja tällasia näin. Sähkölaskut ei oo koskaan hirveen suuret. Ku on pahimmillaan kokemusta siitä et ku on ollu sähkölämmitys ni se on kuukaudessa ollu 150 se sähkölasku ni semmoseen ei sit tietysti halua. (H3)

Kauko- ja sähkölämmityksen erona nähtiin kustannukset. Kaukolämpö nähdään itsestään selvänä vaihtoehtona kaupunkiasumisessa. Kaukolämmön hyvänä puolena nähdään sen edullisuus suhteessa sähkölämmitykseen. Haastateltava oli sitä mieltä että puurakennukset eivät olisi energialuokaltaan niin hyviä kuin betonirakennukset:

...mä en yhtään tiedä mitä, teknisiä, hyviä puolia siinä on vaikka verrattuna betonirakentamiseen. Sen mä tiän et se on vähän, puurakennukset voi olla kylmempää ja sillä tavalla ei energialuokaltaan ihan niin hyviä, mut en muuta oikein ossaa sanoa. (H1)

Osalle haastateltavista betonirakennus olisi mieluisempi kuin puurakenteinen. Haastateltava toteaa: ”...ehkä ottasin sen betonin mut se perustus vaan siihen että, mulle on sanottu että puutalot ei niin hyviä oo sen lämmön, kannalta.” (H1). Kun kuluttajilla on vain vähän tietoa rakennusmateriaaleista, näkyy se heidän mieltymyksissään (Høibø ym. 2015, 1624). Kun tietoa rakennusmateriaaleista ei ole, ei välttämättä osata nimetä itselleen mieluisinta rakennusmateriaalia. Tällöin mieltymyksiin voi vaikuttaa ennakkoluulot tai uskomukset.

Kuluttajat vaikuttavat Lassilan (2013, 59) mukaan ympäristömyönteisiltä ja valmiilta ekologisille asumisratkaisuille, vaikkakin ympäristömyönteisen asennoitumisen ja käyttäytymisen välillä ei nähdä voimakasta yhteyttä.

Kuluttajilla on niin ikään mielenkiintoa vaihtoehtoisille energiaratkaisuille, kuten seuraavan haastateltavan kommentista käy ilmi:

... jos ois varaa, niin mä oisin kiinnostunu tällasesta aurinkoenergian käytöstä ja kaikesta muusta tällasesta kierrättämisestä. Mut nyt ku on sit, mitä on nyt rahatilanne niin mennään sen mukaan mitä on, mut oon kiinnostunu siitä, että jonkunlaista omavaraisuutta energian ja tämmösen suhteen. (H3)

Kulutuskäyttäytymisen ja asenteiden välillä vallitsee ristiriita (Nyrhinen & Wilska 2012, 21). Eettiset ja ekologiset asenteet eivät näy ostokäyttäytymisessä (Davies, Lee & Ahonkhai 2011, 38). Tässä tutkimuksessa haastateltavat kokevat omien sanojensa mukaan olevansa ympäristötietoisia. Puheissa korostuu kuitenkin se, että ympäristöasioihin ei suhtauduta fanaattisesti eikä itseä mielletä ympäristöaktivistiksi. Haastateltavat kokevat ympäristötietoutensa keskivertoiseksi ja suurin osa kiinnittää huomiota arjessaan ympäristöasioihin, kuten seuraava haastateltava kuvaa:

...se on ehkä semmonen asia minkä tiedostaa että se, on, huono asia. Tavallaan syö niin paljon lihaa tai, yksityisautoilla ja ynnä muuta tuommosta. Mutta, emmä tiiä pystynks mä sitä tässä hetkessä muuttamaan kuitenkaan mut, kyllä sen tiedostaa et se ei oo kyllä [naurahtaa], hyvä asia. (H1)

Kuluttajien puheessa ympäristöasioissa korostuu arjen toiminnot kuten ravinto, yksityisautoilu ja jätteiden kierrättäminen. Aution ja Wilskan (2003, 7) mukaan henkilökohtaisia asumisen tai liikkumisen aiheuttamia ympäristöhaittoja ei usein yhdistetä laajemmin ympäristöongelmiin. Haastateltava kuvaa ympäristöystävällisten tuotteiden suosimisen haasteita:

Me keräämme koirankakkaset ja mä haluaisin käyttää niitä biopusseja mut sit ne biopussit hajoaa aina mun käteeni, mul on kädet kakassa. Mut et jos voi valita, niin jos on varaa valita niin.. just se että ostas vähän semmosia ympäristöystävällisiä tuotteita näin päin pois. (H3)

Taloudelliset mahdollisuudet vaikuttavat siihen minkälaisia valintoja tehdään. Ympäristöystävällisiä tuotteita halutaan suosia, mikäli on varaa valita. Jos olisi varaa, puusta maksettaisiin enemmän kuin betonista. Sama ”jos olisi varaa” – ajattelu tulee esille kuluttajien suhtautumisessa puisiin huonekaluihin Hakalan

(2014) tutkimuksessa. Taloudelliset mahdollisuudet ovat yhteydessä siihen kuinka ympäristöystävällisiä valintoja tehdään. Rakennusmateriaalia ei yhdistetä puheeseen ympäristöystävällisyydestä. Puuta pidetään betonia miellyttävämpänä vaihtoehtona. Haastateltava kuvaa suhdettaan betoniin: ”...betonissa jotenki on kyllästynyt siihe, semmone kova kylmä, filis.” (H2).

Tuuva-Hongiston (2010, 30) selvityksessä haastateltava oli sitä mieltä että jos rahalla ei ole väliä kuluttajat valitsevat mieluummin kivitalon. Tässä tutkimuksessa havainto on toisenlainen. Etenkin haastateltavat joilla on huonoja kokemuksia betonirakennuksessa asumisesta pitävät puuta mieluisimpana vaihtoehtona. Puusta ollaan valmiita maksamaan enemmän, mikäli olisi luotettavaa tietoa sen hyvistä ominaisuuksista suhteessa muihin rakennusmateriaaleihin.

6 Johtopäätökset

Asumisen valintoja tehdessä tämän tutkimusaineiston perusteella tärkeimpiä tekijöitä ovat asunnon sijainti ja asunnon hinta. Muut tässä tutkimuksessa esille nousseet tärkeänä tekijät olivat asuminen uudisrakennuksessa ja rivitalomainen asuminen. Taloudelliset resurssit ohjaavat asumisvalintoja. Kuluttajat toivovat edullisia asuntoja, joissa asumiskustannukset pysyvät kohtuullisena. Sijainnilta toivotaan luonnonläheisyyttä ja lyhyitä välimatkoja joko työpaikalle tai keskustaan.

Uudisrakennuksessa asumisen tärkeyteen liittyi asumisen huolettomuus, helppous ja laatu. Myöskään remonttihuolia ei uudiskohteessa ihan heti olisi ja sen saisi tarvittaessa myytyä helposti eteenpäin. Rivitalomainen asuminen korostui alimman kerroksen asukkailla, joille tärkeä tekijä oli oma piha. Pihan merkitys korostui etenkin koiranomistajien vastauksissa. Koiranomistajat kaipaavat asuntoonsa ratkaisuja, jotka soveltuvat eläimille. Asuinalueen rivitalovaltaisuus nähtiin myös esteettisempänä verrattuna esimerkiksi kerrostaloalueisiin. Asuinympäristön tärkeimmät viihtyvyystekijät liittyivät rauhallisuuteen ja väljyyteen. Tässä tutkimuksessa puu rakennusmateriaalina sai muutaman maininnan tärkeimpien valintakriteerien joukossa.

Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että kuluttajat ovat toistaiseksi varsin tietämättömiä puun ominaisuuksista rakennusmateriaalina. Puumateriaalin hyviin ominaisuuksiin perustuvaa markkinointia tulisi kehittää. Kuten Riala ja Ilola (2014, 375) ehdottavat markkinoinnin tulisi perustua käyttäjätarpeisiin. Ja tämän tutkimuksen mukaan kuluttajien tarpeet liittyvät tietoon. Kuluttajat kaipaavat tietoa puun hyvistä ominaisuuksista verrattuna muihin rakennusmateriaaleihin. Kuluttajien tietämyksen kasvaessa, myös kuluttajien asenteet puuhun rakennusmateriaalina muuttuvat (Høibø ym. 2015, 1619). Helposti saatavissa ja ymmärrettävässä muodossa oleva tieto hyödyttäisi kuluttajaa parhaiten.

Vaikka puumateriaaliin suhtaudutaan pääosin myönteisesti, siitä ei maksettaisi enempää kuin muista rakennusmateriaaleista. Maksuhalukkuus voisi lisääntyä, mikäli tiedossa olisi puun hyvät ominaisuudet suhteessa muihin

rakennusmateriaaleihin. Puumateriaalia pidetään luonnollisena, miellyttävänä ja puhtaana. Gold ja Rubik (2009, 303) ovat kuitenkin todenneet, että ostopäätöksen kannalta ratkaisevia ominaisuuksia ovat laatu, turvallisuus ja kestävyys.

Ekologisuus ja eettisyys korostuvat yhä useammin kuluttajien valinnoissa. Puukerrostalon imago voisikin rakentua näiden arvojen ympärille. Ja mikäli rakennuskustannukset saadaan pidettyä maltillisena, puukerrostalojen kilpailukyky voi liittyä myös edulliseen hintatasoon. Kuten yksi haastateltava kiteyttää päätyminen kyseiseen kohteeseen: “uusia kämppiä tuoho hintaa ni se veti, suoraa.” Edelleen kuten Karjalainenkin (2002, 385) on esittänyt puukerrostalojen tulisi olla kokonaisuutena kestävä ja tehokas asumisratkaisu, jossa ekologiset ratkaisut muun muassa lämmitysjärjestelmissä huomioidaan. Tämän tutkimuksen asukkaat tekevät osin tiedostamattaan ympäristön kannalta hyviä valintoja. Rakennusmateriaalivalinnat, asunnon etäisyys arjen sujumuuden kannalta, asunnon keskimääräistä pienempi koko ja siten energian kulutus ja asunnon sisustus, vaikuttavat kaikki asumisen ympäristövaikutuksiin.

Asuminen puurakenteisessa kaksi- tai useampikerroksisessa talossa soveltuisi aiemman tutkimustiedon mukaan (Høibø ym. 2015, 1626) nuorille, joilla on vahvat ympäristöarvot. Tässä tutkimuksessa rakennusmateriaalilla ei kuitenkaan ole vaikutusta asumisvalintoihin. Tämän tutkimuksen perusteella asukkaaksi puurakenteiseen kaksikerroksiseen taloon voi päätyä monenlaiset kuluttajat, jotka pitävät itseään keskivertoisen ympäristötietoisina. Ero asukkaiden keskinäisessä suhtautumisessa puukerrostaloasumiseen liittyy siihen, onko asunto ostettu ensimmäisestä vai toisesta kerroksesta. Toisen kerroksen asukkaat voisivat asua puukerrostalossa. Oman pihan tärkeys ja kerrostalovastaisuus ovat tärkeimmät syyt olla valitsematta puukerrostaloa, vaikka puuhun rakennusmateriaalina suhtaudutaankin myönteisesti. Kuluttaja valitsee asunnon ennen kaikkea sijainnin ja hinnan perusteella. Asunnon ominaisuuksista tehdään kompromisseja.

Tämän tutkimuksen haastateltavat suhtautuvat kerrostaloihin varsin kielteisesti. Kuluttajien kielteiset näkemykset kerrostaloista liittyvät kokemuksiin betonikerrostalojen sisäilmasta, kerrostalolähiöistä ja vuokrakerrostalojen asukaskunnasta. Betoniin rakennusmateriaalina ollaan kyllästyneitä ja se mielletään tunnelmaltaan kovaksi ja kylmäksi. Puukerrostalon imagolle haasteen

luo enemmän talotyyppi kuin rakennusmateriaali. Puukerrostalorakentamiselle tärkeää löytää sijainniltaan houkutteleva tontti. Kerrostaloasuminen kaupungin keskustassa houkuttelee kuluttajia enemmän kuin lähiömäinen kerrostaloasuminen. Tämän aineiston perusteella ei voida tehdä päätelmiä siitä minkälainen kuluttaja valitsee asunnon nimenomaan puukerrostalosta. Päätelmiä voidaan sen sijaan tehdä siitä, että asumishistoria ja etenkin lapsuuden talotyyppi vaikuttaa siihen minkälaista asumista tavoitellaan.

Käyttäjätarpeita on huomioitu tämän tutkimuksen rakennuskohteessa pääosin tarjoamalla mahdollisuuksia asuntokohtaisiin muutostöihin. Asuntojen loppukäyttäjät toivovat voivansa vaikuttaa materiaalivalintoihin. Aasukkaat ovat voineet vaikuttaa asunnon värimaailmaan jossakin määrin. Maksuhalukkaille kuluttajille tulisi tarjota monipuolisempia vaihtoehtoja muutostöihin (Autio ym. (2011, 34). Maksuhalukkaiden kuluttajien muutostyöt tulisi toteuttaa rakennusvaiheessa, jotta kuluttaja pääsee muuttamaan valmiiseen kotiin. Kuluttajat ovat kiinnostuneita myös rakennuksen ulkonäöstä ja siten halukkaita vaikuttamaan esimerkiksi rakennuksen väriin. Myös piha-alueiden suunnitteluun kuluttajilla on mielipiteitä.

Kuluttajien kesken vallitsee ristiriita: toisille muutostöiden ennalta valitut vaihtoehdot ovat riittäviä, toisille eivät. Hasun (2017, 173) mukaan yksilöllistyminen voidaan nähdä toiveena monimuotoisuudesta, jolloin ”keskivertoasukas” siirtyy taka-alalle ja suunnitteluratkaisut tulevat rohkeammiksi.

Puukerrostalon kilpailukyky voi perustua sen hyviin ominaisuuksiin suhteessa betonikerrostaloon. Puun turvallisuuteen liittyvät huolet kuluttajilla koskevat pääosin paloturvallisuutta ja kestävyyttä. Puu nähdään myös alttiina kosteus- tai homeongelmille. Puurakentamisen markkinoinnissa tulisi kiinnittää huomiota näiden pelkojen ja ennakkoluulojen poiskitkemiseen.

Jo aiemmin tutkimuksessa (Høibø ym. 2015, 1626) esille on noussut huomio, että tiedon lisääminen puun hyvistä ominaisuuksista rakennusmateriaalina kasvattaa sen suosioita. Tämän tutkimuksen aineistosta nousee esiin se, että kuluttajat tiedostavat etteivät tiedä puusta rakennusmateriaalina juuri mitään. Kuluttajat

myös uskovat, että jos heillä olisi tietoa puun hyvistä ominaisuuksista, vaikuttaisi se heidän mieltymyksiin ja maksuhalukkuuteen.

Kaikki tähän tutkimukseen haastatellut ovat halukkaita osallistumaan mahdolliseen jatkotutkimukseen, jossa selvittäisiin, miten odotukset ja todellisuus kohtasivat. Paras ajankohta tutkimukselle olisi sellainen että asukkaat olisivat jo ehtineet asua asunnossa joitakin kuukausia, ehkä puoli vuotta. Näin varmistutaan siitä, että asumisen käytännöt uudessa asunnossa olisivat vakiintuneet ja mahdolliset puutteet ja epäkohdat ehtivät tulla esiin. Ja mieluummin jopa niin, että asukkaat ovat asuneet asunnossa sekä kesällä että talvella, jolloin lämpötilan muutokset tulee otetuksi huomioon.

Olisi mielenkiintoista selvittää tässä tutkimuksessa tarkasteltuja asioita puukerrostalosta asunnon ostaneilta. Tällöin voitaisiin saada tarkempi kuvaus siitä, minkälainen kuluttaja valitsee puukerrostalon. Talotyyppi osoittautui tässä tutkimuksessa kohtalaisen tärkeäksi. Aukkaiden näkemykset puusta kaksikerroksisessa luhtitalossa eivät välttämättä vastaa kerrostalosta asunnon ostaneiden näkemyksiä.

Lähteet

Aero, T. 2006. Residential Choice from a Lifestyle Perspective. *Housing, Theory and Society* 23 (2), 109–130.

Alasuutari, P. 2011. *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Andersen, H. S. 2011a. Explaining preferences for home surroundings and locations. *Urbani Izziv* 22, 100–114.

Andersen, H. S. 2011b. Motives for Tenure Choice during the Life Cycle: The Importance of Non-Economic Factors and Other Housing Preferences. *Housing, Theory and Society* 28 (2), 183–207.

Antonides, G. & van Raaij, W. F. 1998. *Consumer behavior. A European Perspective*. New Jersey: John Wiley & Sons.

Autio, J. & Autio, M. 2009. Kulutuksen ihanteet 1920–1970-lukujen sisustusoppaissa – askeettinen hedonismi ja privatisoituva ydinperhe. Teoksessa: Lammi, M., Niva, M. Ja Varjonen, J. (toim.) *Kulutuksen liikkeet: kuluttajatutkimuksen vuosikirja 2009*, 227–251. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Autio, M., Heiskanen, E. & Heinonen, V. 2009. Narratives of ‘green’ consumers – the antihero, the environmental hero and the anarchist. *Journal of Consumer Behaviour* 8, 40–53.

Autio, M., Huttunen, K. & Autio, J. 2011. Uniikkia vai bulkkia uuteen kotiin? – Palveluiden kuluttajalähtöisyys luottamusneuvotteluna asuntomarkkinoilla. *Kulutustutkimus.Nyt*, 2, 24–41.

Autio, M., Huttunen, K. & Puhakka, E. 2010. Keskiluokkainen ja ekonomistinen eetos kulutuskerronnassa: ansaittua ja laskelmoitua hedonismia. Teoksessa: Lammi, M., Peura-Kapanen, L. ja Timonen, P. (toim.) *Kulutuksen määrät ja tyylit*

talouden muutoksissa: kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2010, 95–115. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Autio, M. & Wilska, T-A. 2003. Vihertävät tytöt ja vastuuttomat pojat – nuorten kuluttajien ympäristöasenteet. *Nuorisotutkimus* 2, 3–18.

Barber, N. A., Bishop, M. & Gruen T. 2014. Who pays more (or less) for pro-environmental consumer goods? Using auction method to assess actual willingness-to-pay. *Journal of Environmental Psychology* 40, 218–227.

Bigsby, H. & Ozanne, L.K. 2000. The Purchase Decision: Consumers and Environmentally Certified Wood Products. *Forest Products Journal* 52: 7/8, 100–105

Belk, R., Fischer, E. & Kozinets, R. V. 2013. *Qualitative Consumer & Marketing Research*. Lontoo: Sage.

Black, I. R. & Cherrier, H. 2010. Anti-consumption as part of living a sustainable lifestyle: daily practices, contextual motivations and subjective values. *Journal of Consumer Behaviour*, 6 (9), 437–435.

Coolen, H. & Hoekstra, J. 2001. Values as determinants of preferences for housing attributes. *Journal of Housing and the Built Environment* 16 (3–4), 285–306.

Craig, A., Abbott, L., Laing, R. & Edge, M. 2002. Assessing the acceptability of alternative cladding materials in housing: theoretical and methodological challenges. Viitattu 4.4.2017. Saatavilla: http://www.researchgate.net/publication/27250534_assessing_the_acceptability_of_alternative_cladding_materials_inhousing_theoretical_and_methodological_challenges.

Davies, I. A., Lee, Z. & Ahonkhai, I. 2011. Do Consumers Care About Ethical-Luxury? *Journal of Business Ethics*. 37–51.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Florida, R. 2004. *The Rise of the Creative Class*. Basic Books. New York.

Gold, S. & Rubik, F. 2009. Consumer attitudes towards timber as a construction material and towards timber frame houses – selected findings of a representative survey among the German population. *Journal of Cleaner Production* 17, 303–309.

Hakala, I. 2014. “Olen juuri niin tiedostava, kuin minun on varaa olla” – Saksalais- ja suomalaisnuorten suhde kodin sisustamiseen ja puuhuonekaluihin. [Kuluttajaekonomian maisterintutkielma]. Helsinki: Helsingin yliopiston taloustieteen laitos.

Hakala, J. T. 2008. *Uusi graduopas. Melkein maisterin entistä ehompi niksikirja*. Helsinki: Yliopistopaino.

Harris, M. & Halkett R. 2007. *Hidden innovation: how innovation happens in six 'low innovation' sectors*, National Endowment for Science, Technology and the Arts, London.

Hasu, E. 2010. Asumisen päätöksiä – järjellä vai tunteella? Teoksessa Junnto, A. (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Hasu, E. 2017. *Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina*. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Doctoral Dissertations 43/2017. Helsinki: Unigrafia.

Heiskanen, E. & Lovio, R. 2010. User–Producer Interaction in Housing Energy Innovations. Energy Innovation as a Communication Challenge. *Journal of Industrial Ecology* 14 (1), 91–102.

Heiskanen, E. & Pantzar M. 1997. Toward Sustainable Consumption: Two New Perspectives. *Journal of Consumer Policy* 20. 409–442.

Helsingin Sanomat. 2016a. Eikä vielääkään puisia kerrostaloja. *Helsingin Sanomat*, pääkirjoitus 18.9.2016.

Helsingin Sanomat 2016b. Helsingissä verrataan betoni- ja puukerrostaloa – betoni halvempi, puu kivempi. *Helsingin Sanomat*, kaupunki 23.11.2016.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hu, H., Geertman, S. & Hooimeijer, P. 2013. The willingness to pay for green apartments: The case of Nanjing, China. *Urban Studies* 51:16, 3459–3478.

Hu, Q., Dewancker, B., Zhang, T. & WongbumruTanaphoom. 2016. Consumer attitudes towards timber frame houses in China. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 216, 841–849.

Huomo, T. 2017. *Älykäs sähköverkko – Älykästä asumista? Energiateknologisten ratkaisujen kotouttaminen asukkaiden arjessa*. [Kuluttajaekonomian maisterintutkielma]. Helsinki: Helsingin yliopiston taloustieteen laitos.

Høibø, O., Hansen, E. & Nybakk, E. 2015. Building material preferences with a focus on wood in urban housing: durability and environmental impacts. *NRC Research Press* 45, 1617–1627.

Jansen, S. J., Coolen, H. C. & Goetgeluk, R. W. 2011. *The measurement and analysis of housing preference and choice*. Dordrecht: Springer.

Jansen, S. J. 2014. Different Values, Different Housing? Can Underlying Value Orientations Predict Residential Preference and Choice? *Housing, Theory and Society* 31 (3), 254–276.

Jaskari, M-M. 2011. Monimerkityksellinen puu. Analyysi puumateriaaliin liitetyistä koetun arvon tyypeistä. *Kulutustutkimus.Nyt*, 1, 16–32.

Juntto, A. 1990. *Asuntokysymys Suomessa. Topeliuksesta tulopoliittikkaan*. Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Juntto, A. 2004. Erotteleeko asumisura suomalaisia. Teoksessa Ahlqvist, K. & Raijas, A. (toim.) *Erilaisia kulutusuria Suomessa*. Tilastokeskus. Helsinki: Edita.

Juntto, A. 2008. *Asumisen muutos ja tulevaisuus*. Rakennetarkastelu. Erilaistuva asuminen, Suomen ympäristö 33. Ympäristöministeriö. Helsinki: Edita Prima Oy.

Juntto, A. 2010. Asumisen historiallinen muutos Suomessa ja Polkuriippuvuus. Teoksessa Juntto, A. (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Karjalainen, M. 2002. *Suomalainen puukerrostalo puurakentamisen kehittämisen etulinjassa*. Oulu: Oulu University Press, Acta Univ. Oul. C 166.

Karjalainen, M. 2017. *Puukerrostalojen asukas- ja rakennuttajakysely 2017 – Loppuraportti*. Ympäristöministeriö.

Kauko, T. 2006. Expressions of Housing Consumer Preferences: Proposition for a Research Agenda. *Housing, Theory and Society* 23 (2), 92–108.

Koistinen, K. & Tuorila, H. 2008. *Millainen olisi hyvä elinympäristö – Asukkaiden näkemyksiä elinympäristöstä, asumisesta ja palveluista eri elämänvaiheissa*. Kuluttajatutkimuskeskus: Helsinki.

Kortteinen, M. 1982. *Lähiö: tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Helsinki: Otava.

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. *Laadulliset menetelmät kauppatieteissä*. Tampere: Vastapaino.

Kuronen, M. C. 2008. ”Kyllä kansa tietää” – tulevien asukkaiden osallistaminen asuinalueiden suunnitteluun. Teoksessa Lammi, M. & Timonen, P. (toim.) *Koti –*

tehtävistä unelmiin. Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. Tampere: Yliopistopaino.

Kylkilahti, E., Syrjälä, H., Autio, J., Kuismin, A. & Autio, M. 2016. Understanding co-consumption between consumers and their pets. *International Journal of Consumer Studies* 40, 125–131.

Kyttä, M., Pahkasalo, K. & Vaattovaara, M. 2010. Asuminen – eletty unelma. Teoksessa Juntto, A. (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Lammi, M. & Timonen, P. 2008. Oman puutarhan mansikoita – puutarhahaihteiden ja asumiskonseptien eriytyminen toisen maailmansodan jälkeen. Teoksessa Lammi, M. & Timonen, P. (toim.) *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin*. Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 4. Tampere: Yliopistopaino.

Lapintie, K. 2008. Ilmastonmuutos ja elämän virta. Kestävä kehitys vastaan asumispreferenssit. *Yhdyskuntasuunnittelu* 46 (1), 24–39.

Lapintie, K. & Hasu, E. 2010. Asumisen monet kulttuurit. Teoksessa Juntto, A. (toim.) *Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Lassila, A. 2013. *Kuluttajien suhtautuminen ekologiseen asumiseen – Materiaalitietous, asenteet ja toiminta*. [Kuluttajaekonomian maisterintutkielma]. Helsinki: Helsingin yliopiston taloustieteen laitos.

Levy, D. S. & Lee, C. K-C. 2004. The influence of family members on housing purchase decisions. *Journal of Property Investment & Finance* 22 (4), 320–338.

Loomes, G. & Sugden, R. 1982. Regret theory: An alternative theory of rational choice under uncertainty. *The Economic Journal*, 92(368), 805–824.

Luo, W., Kanzaki, M., & Matsushita, K. 2017. Promoting green buildings: Do Chinese consumers care about green building enhancements?. *International Journal of Consumer Studies* 00, 1–13.

Moisander, J. 2005. Kulttuurinen kulutustutkimus. *Kulutustutkimus.Nyt*, 1, 37–48.

Muilu-Mäkelä, R., Haavisto, M. & Uusitalo, J. 2014. *Puumateriaalien terveysvaikutukset sisäkäytössä*. Metlan työraportteja 320. Viitattu 8.11.2016. Saatavilla: (<http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2014/mwp320.htm>)

Määttä, K., Hietala, J. & Jutila, K. 2016. *Puurakentaminen: sääntelyn kapeikot ja kehittämisvaihtoehdot*. PTT työpapereita 177. Viitattu 18.4.2017. Saatavilla: (<http://www.ptt.fi/media/julkaisut/tyopaperit/tp177-puurakentaminen.pdf>)

Nyrhinen, J. & Wilska, T-A. 2012. Kohti vastuullista ylellisyyttä? Eettiset ja ekologiset trendit Suomessa. *Kulutustutkimus.Nyt*, 1, 20–41.

Puuinfo. 2011. *Puukerrostalo – Palomääräykset 2011*. Viitattu 3.11.2016. Saatavilla: (<http://www.puuinfo.fi/rakentamism%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ykset/puukerrostalo-palom%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ykset-2011>)

Puuinfo. 2016a. *Puurakentaminen ja ekologinen kestävyys*. Viitattu 7.11.2016. Saatavilla: (<http://www.puuinfo.fi/node/1505>)

Puuinfo. 2016b. *Valmistuneet puukerrostalot*. Viitattu 23.11.2016. Saatavilla: (<http://www.puuinfo.fi/articles/valmistuneet-puukerrostalot>)

Rametsteiner, E. 1998. *The attitude of European consumers towards forest and forestry*. FAO. Viitattu 29.3.2017. Saatavilla: (<http://www.fao.org/docrep/x0963e/x0963e0a.htm>)

Rask, M., Timonen, P. & Väliniemi, J. 2008. Kuluttajamyytit asumisen mikroilmastossa. Teoksessa Lammi M. & Timonen P. (toim.) *Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 40–55.

Riala, M., & Ilola, L. 2014. Multi-storey timber construction and bioeconomy – barriers and opportunities. *Scandinavian Journal of Forest Research* 29:4, 367–377.

Saarikangas, K. 2002. *Asumnon muodonmuutoksia. Puhtauden estetiikka ja sukupuoli modernissa arkkitehtuurissa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Saarinen, M., Kurppa, S., Nissinen, A. & Mäkelä, J. (toim.) 2011. *Aterioiden ja asumisen valinnat kulutuksen ympäristövaikutusten ytimessä*. ConsEnv-hankkeen loppuraportti. Suomen Ympäristö 14.

Sarantola-Weiss, M. 2003. *Sohvaryhmän läpimurto. Kulutuskulttuurin tulo suomalaisiin olohuoneisiin 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Seppälä, J., Mäenpää, I., Koskela, S., Mattila, T., Nissinen, A., Katajajuuri, J-M., Härmä, T., Korhonen, M-R., Saarinen, M. & Virtanen, Y. 2009. *Suomen kansantalouden materiaalivirtojen ympäristövaikutusten arviointi ENVIMAT-mallilla*. Suomen ympäristökeskus. Viitattu 6.11.2016. Saatavilla: (https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38010/SY20_2009_Suomen_kansantalouden_materiaalivirtojen.pdf?sequence=1)

Strandell, A. 2011. *Asukasbarometri 2010. Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristö 31/2011. Ympäristöministeriö: Helsinki.

Strandell, A. 2017. *Asukasbarometri 2016 – Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä*. Suomen ympäristö 19/2017. Suomen ympäristökeskus: Helsinki.

Syrjälä, H., Kuismin, A., Kylkilahti, E. & Autio, J. 2014. ”Aina tassun parhaaks”. Arvon kokeminen lemmikkikulutuksessa. *Kulutustutkimus.Nyt*, 8(1), 22–44.

Tiittula, L. & Ruusuvoori, J. 2014. Johdanto. Teoksessa Ruusuvoori, J. & Tiittula, L. (toim.) *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.

Tilastokeskus 2012. *Kotitalouksien kulutus. Kotitaloudet ja kulutus kotitaloustyyppin mukaan.* Viitattu 5.4.2017. Saatavilla: (http://www.stat.fi/til/ktutk/2012/ktutk_2012_2013-12-30_kat_001_fi.html)

Tilastokeskus 2015. *Asunnot ja asuinolot.* Viitattu 10.4.2017. Saatavilla: (http://www.stat.fi/til/asas/2015/asas_2015_2016-05-24_tie_001_fi.html)

Tilastokeskus 2016a. *Kotitalouksien kulutus.* Viitattu 5.4.2017. Saatavilla: (http://tilastokeskus.fi/til/ktutk/2016/ktutk_2016_2016-11-03_fi.pdf)

Tilastokeskus 2016b. *Asuminen alueittain Helsingissä.* Viitattu 31.5.2017
Saatavilla:
(http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_01_02_Tilastoja_41_2016_Kajosaari.pdf)

Timonen, P. 1990. *Asuntovelallisten selviäminen velanmaksuongelmista 1990-luvulla.* [Kuluttajaekonomian lisensiaattityö]. Helsinki: Helsingin yliopiston taloustieteen laitos.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2012. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Helsinki: Tammi.

Tuominen, M., Vaattovaara, M. & Kortteinen, M. 2005. Kaikki eivät halua asua pientaloissa. Alla vill inte bo i villa eller radhus. *Kvartti* 2, 33–41.

Tuuva-Hongisto, S. 2010. *Puu asumisessa – kuluttajanäkökulma puurakentamiseen.* Metsäalan ennakointi yksikkö. Itä-Suomen yliopisto. Viitattu 5.4.2017. Saatavilla: (http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0158-3/urn_isbn_978-952-61-0158-3.pdf)

Uusitalo, L. 1998. Consumptionin postmodernity – social structuration and the construction of the self. Teoksessa Bianchi, M. (toim.) *The active consumer.* London: Routledge. 215–235.

Vaattovaara, M. & Kortteinen, M. 2005. Törmäävätkö asumistoiveet tarjolla olevaan kaupunkirakenteeseen? Teoksessa Vaattovaara, M. & Vuolteenaho, J. (toim.) *Asumisen uudet onnelat? Tapaustutkimuksia asumismieltyyksistä Espoossa ja sen lähikunnissa*. Espoon kaupunki. Kehittämisen- ja tutkimusryhmä: Espoo. 12–16.

Valtioneuvosto. 2016. *Biotalous ja puhtaat ratkaisut*. Luettu 8.11.2016. Saatavilla: (<http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/biotalous>)

Varpa, J. 2016. *Det hemtrevliga och imponerande - paradox i det svenska hemmet*. [Kuluttajaekonomian maisterintutkielma]. Helsinki: Helsingin yliopiston taloustieteen laitos.

Vilkama, K., Vaattovaara, M. & Dhalmann, H. 2013. Kantaväestön pakoa? Miksi maahanmuuttajakeskittymistä muutetaan pois? *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (5), 484–497.

Wang, F., Yin, H., & Li, S. 2010. China's renewable energy policy: commitments and challenges. *Energy Policy* 38, 1872–1878.

Wang, L., Toppinen, A. & Juslin, H. 2014. Use of wood in green building: a study of expert perspectives from the UK. *Journal of Cleaner Production* 65, 350–361.

Ympäristöministeriö. 2016. *Pariisin ilmastopöytäkirja*. Viitattu 6.11.2016. Saatavilla: (<http://www.ymparisto.fi/pariisi2015>)

Zarnikau, J. 2003. Consumer demand for 'green power' and energy efficiency. *Energy Policy* 31, 1661–1672.

Liitteet

Liite 1

Haastattelurunko

Taustatiedot:

Sukupuoli

Ikä

Ammatti/tehtävä

Koulutus

Perheen koko, onko lapsia, minkä ikäisiä? Onko kotieläimiä?

Nykyinen asuinpaikka, minkälaisessa asunnossa asut? (oma/vuokra) Kuinka kaukana uudesta kohteesta?

Tulotaso, kuukausitulo bruttona?

Teemat:

1. Asumishistoria & arvostukset
  - Mistä olet kotoisin? (maaseutu/kaupunki/taajama) Minkäläisten vaihtamisen kautta päädyit tähän, oletko muuttanut monta kertaa, minkälaisissa asunnoissa olet asunut?
  - Miten kuvailisit lapsuuden kotiasi? Talotyyppi, omistusmuoto, asuinympäristö?
  - Minkälaiset tekijät ovat sinulle tärkeitä asumisessa? Mitä arvostat eniten?
  - Minkälainen on suhteesi luontoon? Suhde metsään?
  - Miten tykkäät viettää vapaa-aikaasi? Minkälaisia harrastuksia sinulla on?

2. Tehty ostopäätös
  - Miten päädyit tähän asuntoon? Mietitkö muita asuntoja? Mitkä tekijät päätökseen vaikuttivat? Miksi?
  - 3-5 tärkeintä valintaperustetta? (Oliko esim. valintaperusteena sijainti, hinta, asunnon koko, ominaisuudet) "Millä kriteereillä päädyit tähän kohteeseen"?
  - Miten tärkeänä pidät omistusasumista? Mitä se merkitsee sinulle?
  - Mistä sait tietoa tästä asunnosta? Mikä kohteen markkinoinnissa herätti huomiosi? (Oletko käynyt katsomassa rakennusvaiheiden edistymistä?, miltä näyttää?) Miten rakennusmateriaali tuotiin esiin asunnon markkinoinnissa?
  - Vaikuttiko usempi henkilö päätökseen? Miten?
  - Oliko jokin asunnon ominaisuus toiselle tärkeämpi kuin toiselle? Mikä?
  - Mitä mieltä asunnon ostokokemuksesta kokonaisuutena, oliko jokin erityisen hyvää/huonoa? Minkälainen palvelukokemus? Miten parantaisit/kehittäisit välittäjän/rakennuttajan/jonkin muun toimintaa, oliko jokin erityisen hyvää/huonoa?

3. Asunon ja asuinympäristön ominaisuudet
  - Miten kuvailisit uutta asuntoasi? Minkälainen on ostamasi asunto?

- Miten kuvailisit uuden kotisi asuinaluetta? Mitä tiedät tulevasta naapurustosta? Mitkä ovat hyvän asuinalueen tärkeimmät ominaisuudet? Viihtyvyystekijät?
  - Minkälainen on unelmiesi koti? (Minkälainen talo, minkälainen alue, minkälainen asunto?)
4. Näkemykset puumateriaalista
- Minkälaisia mielikuvia puu herättää? Myönteisiä, kielteisiä?
  - Mitä mieltä olet puusta rakennusmateriaalina? (Kestävyys, lujuus, estetiikka, laatu, maine?) Mikä on mielestäsi paras rakennusmateriaali? Miksi?
  - Mihin puu sopii käytettäväksi asunnossa, mihin ei?
  - Onko puu kalliimpaa kuin betoni? Maksaisitko enemmän puusta rakennusmateriaalina? Esim. Jos olisi muuten samanlaiset rakennukset, toinen betoni, toinen puu.
  - Mitä mieltä puumateriaalin terveellisyydestä asunnossa? Esim. Mitä mieltä sisäilman laadusta puurakennuksessa?
  - Mitä mieltä puukerrostaloista, muuttaisitko puukerrostaloon, miksi?
5. Tarpeet ja odotukset
- Oletko päässyt ilmaisemaan toiveitasi/tarpeitasi suunnittelu- tai rakennusvaiheessa? Miten? (Olisitko valmis maksamaan rakennusvaiheen muutostöistä?)
  - Mitä odotat uudelta kodiltasi?
  - Millaisia odotuksia talon/asunnon/miljöön ulkonäköön?
  - Miten odotat puun tulevan esille rakennuksessa/asunnossa? Miksi?
  - Missä haluaisit puun tulevan esille rakennuksessa/asunnossa – näkyvän/ilmenevän muuten? Miksi?
  - Missä ET haluaisi puun näkyvän tai ilmenevän? Miksi?
  - Mitä odotat asunnon energiaratkaisuilta? Miksi?
  - Mitä odotat piha-alueelta? Miksi?
  - Minkälaisia odotuksia/ajatuksia sinulla on puun turvallisuudesta?
  - Minkälaisessa talossa/asunnossa haluaisit asua eläkeläisenä? Miksi?
6. Kuluttajaprofiili
- Kuvaile minkälainen kuluttaja olet? Onko jotain asioita joita haluaisit kulutuksessasi muuttaa tai kehittää, mitä ja miksi?
  - Minkälainen on suhteesi ympäristöasioihin? Koetko olevasi ympäristötietoinen?
  - Mahdollisia kehitysehdotuksia puurakentamiseen? Muita kommentteja tai kysymyksiä?
  - Jatkotutkimuksen mahdollisuus?